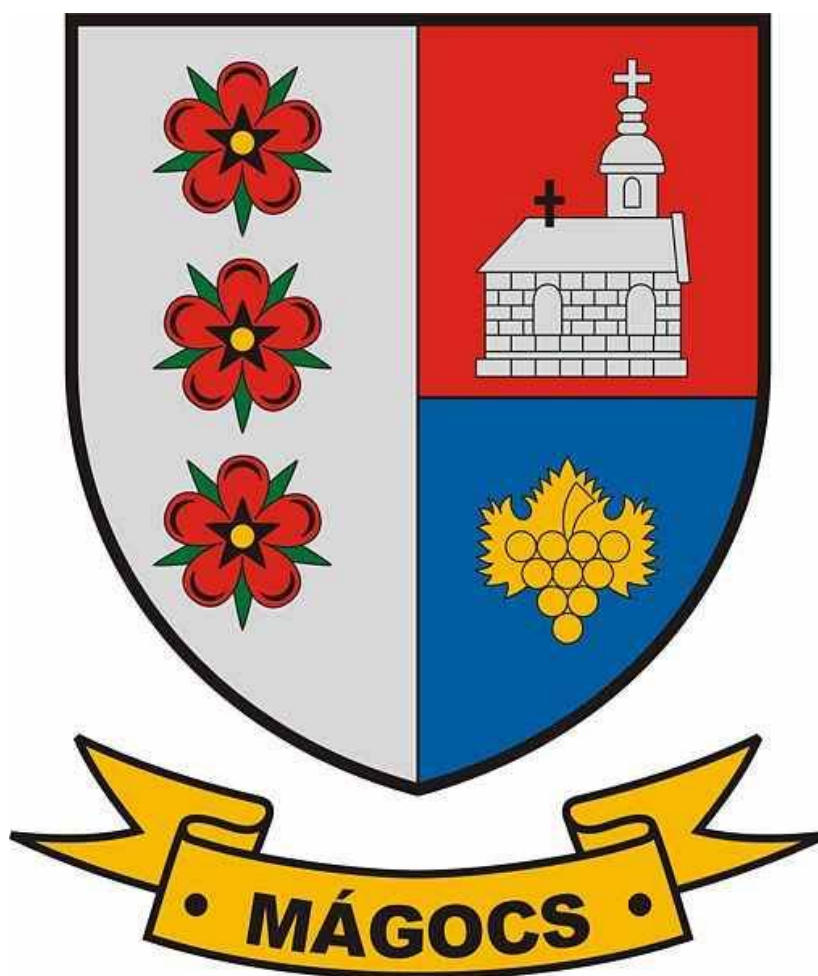

Mágocs nagyközség

várossá nyilvánításának
kezdeményezése

Mágocs, 2009

Tartalomjegyzék

<i>Tartalomjegyzék</i>	2
<i>Ábrajegyzék</i>	4
<i>Táblázatok jegyzéke</i>	5
<i>1. Bevezetés – a nagyközségről röviden</i>	7
1.1. Mágocs fekvése, földrajzi környezete és legfontosabb jellemvonásai	7
1.2. Mágocs helye a településhálózatban	10
1.3. A kezdeményezés indokai	12
<i>2. Mágocs múltja</i>	14
2.1. Mágocs a kezdetektől az iparosodásig	14
2.2. Mágocs fejlődése a XVIII. századtól: német betelepítések és iparosodás	15
2.3. A II. világháborút követő időszak: az elűzetés	19
<i>3. A népességszám alakulása és a népmozgalom jellemzői</i>	21
3.1. A hosszú- és rövidtávú demográfiai trendek	21
3.2. A népesség horizontális és vertikális tagozódása	22
3.2.1. A népesség megoszlása a bel- és külterületek között	22
3.2.2. Társadalmi szerkezet	23
3.2.3. Nemzetiségi és vallási összetétel	27
3.3. A népesség gazdasági aktivitásának jellemzői	29
<i>4. A gazdasági élet fejlődése és általános jellemvonásai</i>	31
4.1. A település gazdaságának fejlődése	31
4.2. A nagyközség gazdasági élete	36
4.2.1. A fő nemzetgazdasági ágak szerepe a nagyközség gazdasági életében	36
4.2.2. Széles körű és kínálatú kereskedelmi szolgáltatások	37
4.2.3. A településen működő egyéb szolgáltatások	39
4.2.4. Közmunkaprogram	40
4.2.5. Legfontosabb gazdasági szereplők	41
4.3. Turizmus, vendéglátás	47
4.3.1. Idegenforgalmi vonzerők	47
4.4. Háttérintézmények	49
4.4.1. Takarékszövetkezet	49
4.4.2. Posta	50
<i>5. A nagyközség településszerkezete, lakásállománya és épített öröksége</i>	52
5.1. Településmorfológia	52
5.2. Az épített környezet	55
5.2.1. A település lakásállománya	56
5.2.2. Az épített környezet védelem alatt álló elemei, értékei	57
5.2.3. A nagyközség nyilvántartott régészeti lelőhelyei	59
5.3. A település zöldterületei	59
5.4. A település környezetvédelmi programja	60

6. A település műszaki infrastruktúrája	63
6.1. Általános jellemzők	63
6.2. Közlekedési helyzetkép	63
6.3. A település belső közlekedési infrastruktúrája	65
6.3.1. A település úthálózatának jellemzése	65
6.3.2. Vízvezetés	66
6.4. Ivóvíz- és szennyvízhálózat	66
6.5. Áramszolgáltatás	68
6.6. Gázszolgáltatás	68
6.7. Telefonszolgáltatás	69
6.8. Kábeltelevíziós és internet szolgáltatás	69
6.9. Hulladékgyűjtés és hulladékkezelés	69
7. A település intézményrendszere	71
7.1. Oktatási és kulturális intézmények	71
7.1.1. Óvodai nevelés	71
7.1.2. Alapfokú oktatási intézmény	72
7.1.3. Felnőttoktatás	74
7.1.4. Kulturális intézmények	75
7.2. Egészségügyi ellátás	76
7.3. Szociális feladatellátás	79
7.4. Közbiztonság és tűzvédelem	81
8. A település társadalmi élete	82
8.1. Civil szervezetek	82
8.2. Egyházak	85
8.2.1. Római Katolikus Egyház	85
8.3. A nagyközség kulturális rendezvényei, ünnepei	86
8.4. Kiadványok, kommunikáció	88
8.5. Testvértelepülési kapcsolatok	89
8.6. A nagyközség sportélete	90
8.6.1. Asztalitenisz	91
8.6.2. Kézilabda	92
8.6.3. Labdarúgás	93
8.6.4. Lovassport	94
8.6.5. Autós szakosztály	95
8.6.6. Kerékpáros szakosztály	96
9. A nagyközség önkormányzata	97
9.1. Az igazgatási múlt rövid áttekintése	97
9.2. Az önkormányzat és hivatala napjainkban	98
9.2.1. A képviselő-testület	98
9.2.2. A képviselő-testület bizottságai és azok tevékenységi és hatásköre	100
9.2.3. Társulások	102

9.2.4. A Polgármesteri Hivatal	104
9.2.5. A körjegyzőség	105
9.3 Kisebbségi Önkormányzatok	106
9.3.1. Mágocsi Német Kisebbségi Önkormányzat	106
9.3.2. Mágocsi Cigány Kisebbségi Önkormányzat	106
9.4. Önkormányzati elismerések, kitüntetések	107
9.5. Mágocs jelképei	108
9.5.1. A címer bemutatása	108
9.5.2. Mágocs lobogója, zászlója	109
9.6. Az önkormányzat gazdálkodása	109
9.6.1. A költségvetés kiadásai és bevételei	109
9.6.2. Helyi adópolitika	114
9.7. Jelentősebb elnyert pályázati források	116
9.8. Az önkormányzat által 2008-ban megvalósult fejlesztései és tervezett beruházások	120
10. Mágocs térségi szerepe	124
Melléletek	128

Ábrajegyzék

1. ábra: Mágocs településképe nyugati irányból	7
2. ábra: Árpád-kori kolostorok az egykori Tolna vármegye területén	14
3. ábra: Mágocs főtere és a római katolikus templom egy XIX. századi képeslapon	16
4. ábra: Mágocs – Alsómocsoládi vasútállomás	18
5. ábra: Mágocs népességszámának alakulása 1870 és 2007 között	21
6. ábra: Mágocs korfája (2001)	24
7. ábra: A 15 éves és idősebb népesség megoszlása családi állapot és nemek szerint (2001)	25
8. ábra: Mágocs népességének összetétele a nemzetiség, a kulturális értékek, hagyományhoz kötődés, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben beszélt nyelv válaszlehetőségei legalább egyike szerint (2001, fő)	28
9. ábra: A népesség megoszlása vallási hovatartozás szerint (2001)	28
10. ábra: A népesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlásának változása (1980-2007, fő)	29
11. ábra: Mágocs területének művelési ágak szerinti megoszlása	32
12. ábra: Kapos-Coop ABC	38
13. ábra: A közmunkaprogramban résztvevők számának változása Mágocson	40
14. ábra: A Magnet Tartálygyártó Kft. telephelye	42
15. ábra: SHS Kft. irodaház	43
16. ábra: Üzemanyagtöltő állomás	44
17. ábra: Funkcionáltó mezőgazdasági külterület a település délkeleti határában	46
18. ábra: Mágocsi halastó	48
19. ábra: Takarékpont	50
20. ábra: A posta épülete	51
21. ábra Szent Erzsébet szobor a templom tövében	52
22. ábra: Településkép: előtérben a városias központ, háttérben a vállalkozói területek	53
23. ábra: A Szentháromság tér	53
24. ábra: Sorházas beépítés	54
25. ábra: Kisvárosias, új építésű, családi házas lakóövezet	55
26. ábra: Többszintes beépítésű ingatlanok a településközpontban	55
27. ábra: Szt. Flórián szobra	58
28. ábra: I. világháborús emlékmű	58

29. ábra: Mágocs külterülete madártávlatból	60
30. ábra: A buszok indulása Mágocs és Dombóvár viszonylatában	65
31. ábra: Vízf- és szennyvízhálózati összehasonlítás	68
32. ábra: Óvoda	71
33. ábra: Művelődési Ház	76
34. ábra: Gyermekorvosi rendelő épülete	77
35. ábra: Fizikoterápiás intézet	78
36. ábra: Szociális Gondozási Központ	80
37. ábra: Körzeti megbírói iroda	81
38. ábra: A mágocsi római katolikus templom	86
39. ábra: Hegyháti Szüret	87
40. ábra: Sportcsarnok	90
41. ábra: Sportöltöző	91
42. ábra: A mágocsi asztalitenisz szakosztály csapata	91
43. ábra: Női kézilabda csapat	92
44. ábra: Férfi kézilabda csapat	93
45. ábra: Futballmérkőzés (Mágocs-Bicsérd)	94
46. ábra: Utánpótlás-nevelés	94
47. ábra: Mágocsi Lovasnapok	95
48. ábra: Mágocs Kupa	96
49. ábra: Részlet a kerékpáros szakosztály ügyességi bemutatójából	96
50. ábra: Mágocs nagyközség Polgármesteri Hivatala	97
51. ábra: Mágocs nagyközség címere	108
52. ábra: Mágocs nagyközség költségvetési bevételei 1999-2005 között (ezer Ft)	109
53. ábra: Az SZJA és a helyi adók részesedése Mágocs nagyközség költségvetési bevételeiből 1999-2005 (ezer Ft)	110
54. ábra: Mágocs nagyközség állami támogatásokból és hozzájárulásokból származó költségvetési bevételei 1999-2005 (ezer Ft)	111
55. ábra: Mágocs nagyközség kiadásai 1999-2005 (ezer Ft)	112
56. ábra: Mágocs nagyközség kiadásain belül a folyó kiadások megoszlása 1999-2005 (ezer Ft)	112
57. ábra: Mágocs nagyközség folyó kiadásai ágazati bontásban 1999-2005 (ezer Ft)	113
58. ábra: Mágocs térségi szerepe és vonzáskörzetének övezetei	126

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A népmozgalom jellemzői (1970-2001)	22
2. táblázat: A nagyközség főbb területi és népességi adatai	23
3. táblázat: Mágocs külterületei és azok népessége (2007)	23
4. táblázat: A népesség nemek és korcsoportok szerint (2001)	24
5. táblázat: A nagyközség népességének korösszetétele (1990-2001)	25
6. táblázat: A nagyközség népességének iskolai végzettsége a megfelelő korúak %-ában	26
7. táblázat: A nagyközség népességének iskolai végzettsége a megfelelő korúak %-ában nemek szerint (2001)	27
8. táblázat: A nagyközség lakosságának gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (1990-2001)	30
9. táblázat: Az ingázás időbeni alakulása	30
10. táblázat: Gazdasági társaságok megoszlása forma alapján	37
11. táblázat: Üzletek típusa és száma	38
12. táblázat: A legfontosabb vállalkozások jellemző adatai	46
13. táblázat: A nagyközség lakásállománya	56
14. táblázat: A nagyközségi lakásállomány komfortfokozatának alakulása	57
15. táblázat: A települési szolgáltatások és üzemeltetőik	63
16. táblázat: A település útjainak típusa és tulajdonosai	66

17. táblázat: <i>A műszaki infrastruktúra kiépítettsége és rákötöttségi aránya</i>	70
18. táblázat: <i>Közfoktatási összefoglaló táblázat</i>	75
19. táblázat: <i>Egészségügyi összefoglaló táblázat</i>	79
20. táblázat: <i>Mágoacs nagyközség önkormányzatának képviselő-testülete (2006-2010)</i>	98
21. táblázat: <i>A nagyközség rendezési tervei, azok jóváhagyó rendelete, határozata, elfogadás ideje</i>	99
22. táblázat: <i>A nagyközség fejlesztési koncepciója, egyéb tervei, programjai</i>	99
23. táblázat: <i>A költségvetés alakulása az egyes önkormányzati ciklusokban (2000-2007)</i>	113
24. táblázat: <i>Mágoacs Nagyközség Önkormányzata által 2000. január 1-je után igénybevett nem normatív állami támogatások</i>	116
25. táblázat: <i>Pályázatok Mágoacson, 2007</i>	117
26. táblázat: <i>Pályázatok Mágoacs, 2008</i>	118
27. táblázat: <i>Megvalósult fejlesztések Mágoacson, 2008</i>	120

1. Bevezetés – a nagyközségről röviden

1.1. Mágozs fekvése, földrajzi környezete és legfontosabb jellemvonásai

Mágozs nagyközség a Dél-dunántúli régióban, Baranya megye északi peremén, a Tolna-Baranyai dombvidéken, azon belül pedig a Völgység területén¹, a Kapos völgyétől délre, a Mecsek északi előterében helyezkedik el. Területe 4253 ha, amelyből 237 ha belterület. A kistérség központjától, Sásdtól 18 km-re, Dombóvártól 13 km-re, míg a Dél-Dunántúl három megyeszékhelyétől – Péctől, Szekszárdtól és Kaposvártól – mindössze 45-50 km-es távolságban fekszik.

1. ábra: Mágozs településképe nyugati irányból

Földtani szempontból a Kaposfő-Mágozs kristályos hátnak, valamint a Kapos tektonikus völgyének része. A terület legnagyobb hányadát pleisztocén kori lösz és agyag fedi. A település és környéke ásványi nyersanyagokban szegény, csupán egy homokbánya működik.

Felszínfejlődését tekintve a pleisztocén végétől a Völgység kistáj északi és nyugati pereme kiemelkedett és feldarabolódott, míg délkeleti térsége tovább süllyedve medencévé formálódott. Aszimmetrikusan felépülő területe völgyekkel sűrűn felszabdalt, változatos arculatú löszös

¹ Mágozs földrajzi értelemben véve a Völgység kistájhoz tartozik, bár néprajzi értelemben véve a Baranyai Hegyházhoz tartozónak vallja magát.

dombsorokból, völgyhálózatból, keskeny völgyhátakból, süllyedékekből és kibillent löszplatókból áll.

A térség legjelentősebb *vízfolyása* a Méhész-patak, amely ÉK-DNy-i irányban folyik át a településen. A belterületen ered és déli irányba húzódik a Mágocsi-árok vízfolyás, amely a településen kívül torkollik a Hábi-csatornába. A terület felszíni állóvizekben gazdag, időszakos vízmozgatásuk természetes úton biztosított. A Méhész-patakon több tároló is található, amelyek közül a Mágocsi tároló a legnagyobb. A dombvidéki jellegnek megfelelően alakult ki a természetes csapadékvíz elvezető árok; a lefolyástalan, pangó vizű területek nem jelentősek. A térségben a *felszín alatti vizek* kihasználtsága 20% körüli. A talajvíz 4-6 méteres mélységben található, túlnyomóan kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. A rétegvíz mennyisége változó, általában 0,5-0,75 l/s km²-enként. 1969-ben 38°C-os termálvíz-forrást tártak fel, amelyet napjainkban még nem hasznosítanak.

A körzet *éghajlata* mérsékelt meleg, mérsékelt nedves, a szubatlanti hatás érvényesül. Nyara mérsékelt meleg, tele enyhe. Az évi középhőmérséklet 10-10,5°C körül alakul. A napsütéses órák száma nyáron meghaladja a 800-at, télen 200 körül alakul. Az évi átlagos csapadék mennyisége 710-730 mm. Az uralkodó szélirány északi, északnyugati. Az átlagos szélsősebesség 2,5 m/s körüli. A terület tengerszint feletti magassága 220 ± 20 m.

A *talajtakarót* többségében agyagbemosódásos barna erdőtalaj alkotja, amely jelentősebb talajjavítás nélkül alkalmas mezőgazdasági hasznosításra. A térségben különleges, védettnek minősülő, vagy védelemre javasolható flóra, illetve fauna nem található. A település egyes területei a Natura 2000 hálózat részét képezik, ezek a Nagyhajmási-dombok vidékéhez tartoznak.

Mágocs jelentős *múltra* visszatekintő település, legrégebbi leletei az i. e. 4. évezredből származnak. A településről szóló első írásos emlék 1251-re datálható, ekkor bencés apátság működött e helyen. A XIV. század első felében már, mint önálló plébániával rendelkező, jelentős települést említik különböző feljegyzésekben. A település fejlődése az 1700-as években kezdődött meg a nagyszámú német lakosság betelepítésével. Mágocs a XIX. század elejére országos és heti vásárainak, illetve ügyes, nagyszámú iparosságának élénk kereskedelmi tevékenységének köszönhetően a környék legnagyobb településévé, központjává vált. 1815-ben *mezővárosi rangot kapott és a Hegyháti járás székhelye lett* a közigazgatás 1850. évi átszervezéséig. A német lakosság a mezőgazdaság mellett sokféle kézműves mesterséget is hozott magával, ennek eredménye a *13 céh megalakulása* és a település céhközponttá válása. 1887-ben a meglévő iparos tanonciskola mellett megkezdte működését a megye első agyagipari iskolája. Az oktatást könyvtár és egy teljesen felszerelt mintaterem-műhely is segítette. A mágocsi fazekasok termékei messze földön híresek és keresettek voltak. A II. világháború utáni lakosságcsere során 1800 németet üldöztek ki a

községből, amelynek következtében a település mindaddig töretlen fejlődése megtorpant, ám csak rövid időre.

Mágocs, mint mikrotérégi központ *1982-ben kapott nagyközségi címet*. Az infrastrukturális ellátottság városi jelleget öltött, miután 1997 nyarán bevezetésre került a földgáz. A már meglévő csatornázás és crossbar telefonrendszer mellett ez volt az utóbbi évek legfontosabb beruházása. Belterületi útjai szinte teljes mértékben aszfaltozottak.

A település Dombóvárról a 65195-ös számú úton, Pécs felől a 66-os, majd a 611-es főútról Csikóstöttösön keresztül a 6534-es úton *könnyen megközelíthető*. A legközelebbi autópálya (M7, E96) Siófoknál érhető el. A közeli Alsómocsoláddal közös vasútállomása a Dombóvár-Bátaszék vasútvonalon, a településtől kb. 5 km-re helyezkedik el.

Napjainkban kb. *180 társas-, és egyéni vállalkozás működik a teljes infrastruktúrával rendelkező*, szép fekvésű településen. A területen nem folytatnak jelentős légszennyezéssel járó ipari tevékenységet, a közlekedési eredetű emisszió sem jelentős.

Mágocs nagyközség a *kistérség második legnépesebb települése*, az Észak-Hegyháton elhelyezkedő települések mikrotérégi központja. *Az észak-baranyai térségben közigazgatási, művelődésügyi, gazdasági, kereskedelmi, illetve egészségügyi területen gyakorol vonzást a környező településekre. Vonzáskörzete kiterjed Alsómocsolád, Mekényes, Nagyhajmás, illetve kisebb mértékben Bikal, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc és Tófű és Szárász településekre.*

Az egészségügyi alapellátást két háziorvos mellett *gyermekorvos, fogorvos, fizioterápiás rendelő és kezelő* biztosítja, valamint kislabor és védőnői szolgálat is működik kielégítve az igényeket. A szociális ellátást az idősek részére kialakított Gondozási Központ biztosítja. Az iskolában és az óvodában *német nemzetiségi nyelvoktatás* is folyik.

Demográfiai viszonyairól elmondható, hogy népességszáma 1930 óta fokozatosan csökkenést mutat, amely napjainkban párhuzamba állítható az országos demográfiai tendenciával, illetve a Sásdi kistérség mutatóival is. Mindazonáltal e népességszám fogyása az elmúlt közel két évtizedben lényegesen lassabb volt, mint a térség többi, illetve az azonos lélekszám-kategóriába tartozó települések esetében. Lakosságszáma 2007-ben 2552 fő volt, népsűrűsége pedig 60 fő/km². A férfi-nő arányt tekintve nőtöbbletről beszélhetünk (100 férfira jutó nők száma: 112 fő). A lakosság korösszetétele csak mérsékelten változott az utóbbi évek folyamán, tendenciái nagyjából megegyeznek a megyei és országos átlaggal.

A fiatalok aránya 17%, a munkaképes korúaké 60%, míg az időskorúaké 23%. A kisebbség aránya az összlakosságon belül mintegy 20-25%, a két legnagyobb kisebbség a német és a roma, amelyek a településen kisebbségi önkormányzattal is rendelkeznek. A nagyközség lakosai túlnyomórészt római katolikus vallásúak (78%). Mágocson a *munkanélküliek* aránya 5,7% (2007).

Mindezt ellensúlyozza a foglalkoztatottak növekvő, illetve az eltartottak és az inaktív keresők csökkenő száma.

A település arculatában több – a *kisvárosokra jellemző* – attitűddel rendelkezik, mint például az új építésű családi házas övezetek, illetve a sorházak, de ide sorolható a zárt, többszintes beépítésű településközpont is, amely a nagyközség többi területétől határozottan elhatárolható. A település és annak közterületei tiszta, rendezett képet mutatnak, zöldterületei gondozottak.

Említésre méltó a település *közösségi és sportélete*. A Mágocsi Sport Kör hat szakosztállyal – asztalitenisz, autós, kerékpáros, kézilabda, lovas, labdarúgó – rendelkezik. A sportteljesítmények növelése érdekében nemcsak a kiszolgáló infrastruktúrát fejlesztették; de jelentős figyelmet fordítanak az utánpótlás nevelésre is.

Turisztikai vonzereje leginkább egyes rendezvényeinek (pl. Mágocs Kupa autós ügyességi szlalomverseny, Beat fesztivál stb.), illetve a közeli halastavaknak (horgászturizmus) és a Nimród Vadászegyesületnek (vadászatok) köszönhető.

1.2. Mágocs helye a településhálózatban

Baranya megye területe 4487 km², lakosságszáma 402 700 fő. A megyében 302 település van, amelyek közül egy megyei jogú város (Pécs) mellett, további 12 városi, 4 nagyközségi és 285 községi jogállással rendelkezik. A várossá nyilvánítás legutóbb két éve érintette a megyét, akkor Kozármisleny rapid szuburbán fejlődését ismerték el városi címmel. A megye négy nagyközségének mezőnyéből (Beremend, Mágocs, Szászvár, Vajszló) mind méretét, mind gazdasági, infrastrukturális, illetve intézményi fejlettségét tekintve kiemelkedik Mágocs, mindemellett térben központosult, kiterjedt vonzáskörzettel, illetve jelentős mikrotérsgégi funkciókkal is rendelkezik. A megye településállománya a lélekszám kategóriák szerint az alábbi eloszlást mutatja:

- 63 település lakosságszáma nem éri el a 199 főt, további 141-é pedig 499 főnél kevesebb volt. A törpe- és kisközségek együttesen (204) a megye településállományának 67,5%-át tették ki. Az igazi strukturális problémát az jelenti, hogy az 500 fő alatti településekben 55 000 fő él, ami az összlakosság mindössze 13,3%-a; tehát a megye lakosságának alig több mint 10% él a települések több mint kétharmadában, ami a feladatellátás és a fejlesztések esetében jelentős feszültségekhez vezethet.
- Az 500-999 fő közötti településkategóriába tartozó 50 községben (a településállomány 16,6%-ában) 36 ezer ember él, a megye összlakosságának 8,7%-a.

- Az ezer fő alatti települések teszik ki a megye településállományának 84,1%-át, s ezekben él az összlakosság 22%-a. Az ezer fő alatti települések közigazgatási területéhez tartozik Baranya megye területének nagyobb része.
- Az 1000-1999 közötti nagyságrendi kategória 28 települése mintegy 37 ezer ember lakóhelye. Mind a településállományból, mind pedig a teljes népességből 9% körüli értékkel részesednek.
- A 2000-4999 közötti nagyságrendi kategóriába tartozó 14 település között a községek mellett már megjelennek a városok (Bóly, Harkány, Pécsvárad, Sásd, Sellye, Villány) is. A kategória 43 ezer lakosa az össznépesség 10,5%-át jelenti. Ebbe a kategóriába sorolható Mágoacs nagyközség is.
- Az ötezer fő fölötti kategóriákba kivétel nélkül városok tartoznak:
 - az 1996-ban várossá nyilvánított Szentlőrinc a tízezer alattiba,
 - a 10 000-19 999 közötti nagyságrendi kategória két városa Siklós és Szigetvár,
 - a 20 000-49 999 közötti nagyságrendi kategóriában Mohács és Komló foglal helyet,
 - a 100 000 fő feletti kategória egyetlen települése: Pécs,

Baranya megye településsűrűsége országos szinten az egyik legmagasabb, 100 km²-re 6,7 település jut, az országos 3,3-as értékkel szemben. A megye városiasodottsága az 1990-es években felgyorsult, és 1996-ra egy városra már 560 km² megyei terület és átlagosan 51 500 fő jutott. Mindkét esetben az országos átlagnál jobb értékekről beszélhetünk. Ennek egyik legfőbb oka, hogy a megyeszékhely Pécs nemcsak a Dél-Dunántúli régiónak, hanem az egész Dunántúlnak a legnépesebb városa is, ami a népességszámban is megjelenik.

A megye központi helyei, topográfiai elhelyezkedése és a közöttük kialakult kapcsolatok, közlekedési vonalak egy sajátos, Pécs-központú helyzetet mutatnak. A központi helyek meghatározó kapcsolati iránya Pécs felé mutat, az egymás közötti kapcsolatuk erőssége lényegesen elmarad a Péccsel kialakult és fenntartott kapcsolatokhoz képest.

Az agglomerálódás a településhálózat sajátos, elsősorban nagyvárosok körül jellemző folyamata, tehát nem öleli fel a teljes településállományt. Pécs város statisztikailag lehatárolt agglomerációja 62 települést, a város lakosságával együtt 209 ezer főt ölel fel. A Baranya megyében lehatárolt kistérségek (komlói, mohácsi, pécsi, pécsvárad, sásdi, sellyei, siklósi, szigetvári) a központok eltérő fejlettsége következtében sajátos belső kapcsolatrendszert mutatnak.

A Mágoacsot is magába foglaló Sásdi kistérség Magyarország leghátrányosabb helyzetű (LHH) kistérségei közé sorolható. A kistérség egyetlen városi jogállású települése Sásd, 1995-ben nyerte el a címet. Az egyre inkább lemaradó térség megerősödéséhez feltétlenül szükséges a már most is

kirajzolódó egyéb mikrotérési centrumok fejlesztése. A Sásdi kistérségben ugyan alig egy kisvárosnyi népesség él – valamivel többen, mint 15 000-en –, lakói mégis huszonhét település között oszlanak meg, amelyeket erőteljesebben szerveznek az egyben igazgatási és intézményi székhelytelepüléseként is működő mikrotérési központok – Mágocs, Vásárosdombó, Gödre, Mindszentgodisa – mint a várossá avatott kistérségi központ, Sásd.

A rendszerváltást követő másfél évtizedben a Sásdi kistérség relatív pozíciója jószerével minden, gazdasági, munkaerőpiaci, demográfiai és társadalmi tekintetben romlott, más szavakkal: mélyült a térség leszakadása az országon belül, nem tudta fölvenni a változások új ütemét. A térség egészét jellemző kedvezőtlen folyamatok mögött azonban egy erőteljesen polarizálódott tér- és településszerkezet húzódik. Az egyik póluson a nagyobb központok (Sásd, Mágocs) köré szerveződő mikrotérések viszonylag kedvező gazdasági potenciállal, munkaerőpiaccal, képzetesebb munkavállalókkal jellemezhetők (akkor is, ha a mikrotérések önmagukban is heterogén képződmények); míg a másik oldalon a vásárosdombói mikrotérés áll, minden gazdasági potenciál híján és foglalkoztatási gondokkal, gettósodó, reménytelen szegénységbe süppedő aprófalvaival, gyenge központjával.

A két pólus között találjuk a gödrei és a mindszentgodisai mikrotéréseket, amelyek helyzetét jónak ugyan semmiképp nem nevezhetjük, mégsem nyújtják a területi, települési, képzettségi, munkaerőpiaci és etnikai hátrányok szétbogozhatatlan összefonódásának, egymást erősítő hatásának oly példaszerű bizonyítékát, mint a vásárosdombói mikrotérés. Mágocs tehát kimutathatóan kiemelkedik közvetlen környezetéből, mint potenciális városjelölt.

1.3. A kezdeményezés indokai

A település *1815-ben lett mezőváros. 1845-től szolgabírói, járási székhely funkciót is ellátott*, amely utóbbit a közigazgatás 1850. évi átszervezésekor Sásd vett át, noha Mágocs már ekkor rendelkezett a megfelelő kiszolgáló infrastrukturális létesítményekkel. Ezt bizonyítja az is, hogy például a járási orvosi székhely továbbra is Mágocson maradt.

Mágocs népességszáma meghaladja a 2500 főt, amellyel Baranya megye második legnagyobb községe. A viszonylag hamar polgárosodó település igazi fejlődése az 1700-as években indult meg és a német betelepülésekkel állt szoros összefüggésben. A településen napjainkban is nagy számban jelenlevő német kisebbségnek ma is jelentős szerepe van a helyi hagyományok ápolásában.

Mágocs mind a lakosságszám, mind pedig a településkép szempontjából a Dél-Dunántúl *kisvárosias jellegű* települési közé sorolható. A nagyközség területén közel ezer lakás van, amelyek között megtalálhatóak még a régi falusi elemek is, ugyanakkor jellemzően új, modern épületek

alkotják a többséget. Ebben valószínűleg közrejátszik az 1940-es tűzvész is, amely után a leégett házakat újjáépítették. A nagyközség összképét a rendezettség, a gondozottság határozza meg. Az önkormányzat és a lakosság mind közvetlen környezetére, mind a közterületek rendezettségére nagy gondot fordít; amit jól bizonyítanak a gondozott zöld felületek, a felújított keresztek és a tiszta közterek.

Az elmúlt évek fejlesztései során teljesen *kiepült a település közműhálózata*, amely az urbanizáltság fokának egyik legalapvetőbb mércéje. A belterületi utak megfelelő minőségűek és mintegy 80%-ban szilárd burkolattal vannak ellátva. Mágocs mindezekén túl digitális telefonrendszerrel és saját kábeltelevíziós hálózattal is rendelkezik, amelynek adását napi 24 órában sugározzák.

Mint azt már említettük, Mágocs a kistérség második legnagyobb települése, egyben a mikrotérség gazdasági, oktatási, egészségügyi és közigazgatási központja. Ezen vonzást gyakorló funkciók közül talán az egészségügy emelhető ki, amely jelentősen meghaladja a középfokú szintet. A gyermekorvosi, illetve felnőtt háziorvosi ellátáson kívül a településen ugyanis fizioterápiás intézet, labor, illetve urológiai szakrendelés is működik. A település központjában található létesítmények egy helyen csoportosulnak, amelynek mintegy magját a kifejezetten modern és kifogástalan technikai felszereltségű fizioterápiás intézet alkotja.

Központi szerepkörét, jelentőségét mutatja az is, hogy Nagyhajmás és Mekényes településekkel közös körjegyzőséget tart fenn; az alapfokú oktatást is társulás formájában oldják meg, sőt 2008-tól középfokú oktatás is folyik a településen. A környék gazdaságában beöltött fontos szerepét jelzi a közel 200 vállalkozás, amelyek között külföldi érdekeltségűek és jelentős hozzáadott értékű termékeket előállító gazdasági társaságok is vannak.

A település igen sikeres pályázati aktivitást folytat, amellyel a közelmúltban jelentős fejlesztéseket hajthattak végre, azonban pályázati esélyeiket jelenleg már csökkenti a városi cím hiánya. *Mágocs nagyközséget társadalmi, gazdasági és infrastrukturális adottságai, településhatáron túlnyúló térszervező funkciói alkalmassá teszik arra, hogy kezdeményezze a várossá válást.*

2. Mágocs múltja

2.1. Mágocs a kezdetektől az iparosodásig

A legkorábbi időkből származó leletek az i. e. 4000-tól i. e. 2800-ig tartó időszakban keletkeztek. Ezt bizonyítják azok az edénymaradványokat is, amelyeket a Hundsberg elnevezésű külterületi helyen találtak. A kutatások szerint éltek itt a réz-, a bronz- és a vaskorban is; az ősi település valószínűleg a jelenlegi nagyközségi terület északi részén lehetett.

A településről szóló első írásos emlék 1251-ből származik. A nevezett okirat egy végrendelet, amely Farchasius pécsi prépost és káptalan nevéhez fűződik, aki írásba foglalta, hogy Ospa ispán elhunyt feleségének birtokai, a nevezett örököseinek halálát követően Szent Péter mágocsi kolostorára szállnak. A középkorban a terület a *Szente-Magoch* (Magócs vagy Maguch) nemzetség birtoka volt, ennek ellenére – Pesty Frigyes XIX. századi kutató szerint – Magasdnak hívták régi lakói.

2. ábra: Árpád-kori kolostorok az egykori Tolna vármegye területén

Itt állt a nemzetség Szent Péter apostol tiszteletére emelt monostora, amely eredetileg bencés apátság volt, majd a terület később a pálosok birtokába került. Mágocs határában, a Kolostor-

dűlőben pedig egy 1367-ből származó kolostor és templom romjai találhatóak. Az 1333-1335-ös tizedjegyzékben már, mint önálló plébánia – tehát jelentős hely – szerepelt.

A törökdúlás idején a település csaknem teljesen elpusztult, elnéptelenedett, majd a XVII. század végén a pálosok magyarokat és szerbeket telepítettek be. A temetőben található egyik sírkő felirata szerint *már 1750 körül izraelita hitközség működött* Mágocson; zsinagógájukat 1846-ban építették. A községet 1720-ban csatolták hivatalosan is Baranya megyéhez.

2.2. Mágocs fejlődése a XVIII. századtól: német betelepítések és iparosodás

A település fejlődése az *1700-as években* kezdődött a *nagyszámú német lakosság betelepítésével*. Az 1740 és 1784 között betelepített svábokkal a község lakossága jelentősen gyarapodott; nagy részük a Fekete-erdő vidékéről származott. A német lakosság a mezőgazdaság mellett sokféle kézműves mesterséget is hozott magával, ennek eredménye a céhek megalakulása és a *település céhközponttá válása*. A mágocsi céhek I. Ferenc császártól kaptak céhlevelet 1831-ben. Négy céh létezett: a szabók, cipészek, szűcsök és fazekasok alkottak egyet, míg az asztalosok, kovácsok, kádárok, szítások, lakatosok, bádogosok, bognárok, esztergályosok, kőművesek, ácsok és szíjgyártók egy másikat. Külön céhük volt a takácsoknak és a molnároknak is. A korabeli feljegyzések szerint anyagilag legerősebb a takácsok, míg legnépesebb a molnárok céhe volt.

1767-ben Mágocson új halastavat létesítettek, amelybe 1768-ban telepítettek először halakat. 1770-1771-ben felépült a templom melletti paplak. 1772-ben Györgyénpusztán (Mágocs határában levő, a pálosok tulajdonát képező birtok) új méhészházát építettek. A méhészet az akkori időben igen jelentős volt (a határban folyó patakot gyakran nevezték Méhész-árokknak). 1779-ben egy eddig nem művelt területre is kiterjesztették a szőlőültetvényeket, illetve ekkor a településen már mintegy 14 malom működött.

1780-ban tűzvész pusztított Mágocson, amely megsemmisített több lakóházat, az uradalmi istállót és a plébániáét, valamint a pálosok serfőzdéjét is. Maga a plébánia is majdnem teljesen elpusztult.

1782-ben II. József rendelete alapján több szerzetesrend működését betiltották, így a pálosokét is, akik kénytelenek voltak eladni birtokaikat a tanulmányi (vallási) alapnak. 1783-84-ben, szintén II. József utasítására Mágocsot katonatisztek felmérték és térképet készítettek róla, amelynek eredetije a Bécsi Hadi Archívumban található (ún. „József-térkép”).

1798-ra készült el az újonnan épített népiskola, amelyet a régi iskolaház helyén emeltek. Eredetileg egy tanítóval működött, majd fokozatosan bővítették a tanári kart. 1912-ben hat, majd 1934-től nyolc tanító dolgozott az intézményben.

A túlnyomórészt római katolikus vallású lakossággal rendelkező község ma is álló, klasszicista stílusú, műemlék jellegű *templomát 1800 és 1805 között építették* és Sárlos Boldogasszony tiszteletére szentelték fel. A copf stílusú épület oltárképét, amely Mária és Erzsébet találkozását ábrázolja, Karl Backmayer készítette 1779-ben. Ez a kép, valamint a XVIII. századból való Szent Anna oltár a pécsi volt dominikánus templomból került ide. „Cranach Magdolna Jézussal” című Salzburgban őrzött képének másolatát a XIX. század elején ismeretlen festő festette.

3. ábra: Mágocs főtere és a római katolikus templom egy XIX. századi képeslapon

Mágocs a XIX. század elejére a környék legnagyobb településévé, központjává vált. *1815-ben mezővárosi rangot kapott, 1845-től pedig a Hegyháti járás székhelye, illetve szolgabírói székhely lett a közigazgatás 1850. évi átszervezéséig.* A mezővárosi címmel együtt kapott először *jogot vásárokat tartására* is, amelyek főleg állatvásárok voltak.

1817-ben a kolerajárvány jelentősen megtizedelte a település lakosságát. 1820-ban megindultak a Kapos folyó szabályozási munkálatai, amelynek kapcsán a mágocsi uradalom északi részén is nagy területeket szárítottak ki és vontak mezőgazdasági hasznosítás alá.

Mágocs iparának hírnevét növelte Unger Miklós orgonaépítő-mester és fia, Endre. Az Unger család 1836-ban alapította vállalkozását, s közel száz évig, Unger Endre 1931-ben bekövetkezett haláláig folyt az orgonaépítés Mágocson.

1887-ben a meglévő iparos tanonciskola mellett megkezdte működését a megye első agyagipari iskolája. Az oktatást könyvtár és egy teljesen felszerelt mintaterem-műhely is segítette.

A mágocsi fazekasok termékei messze földön híresek és keresettek voltak, akárcsak a kályhacsempe-készítők remekei. A Téglaházi-dűlőt Olaszfalunak is nevezték, hiszen 1800 óta téglavető működött itt, amelynek 1930-ig olasz munkásai és vezetői voltak, lakóházaik is ebben a dűlőben álltak.

Az 1850-ben végrehajtott közigazgatási reform Sásdot határozta meg a járásszékhelyként, noha Antonius Auguß főispán Mágocs mellett szállt síkra, hiszen Mágocson évtizedek óta megvoltak a megfelelő intézmények, amelyekre a járási közigazgatásnak szüksége van. A döntés több szempontból megkérdőjelezhető, mind a lakosságszámot, mind az intézményrendszert, mind pedig a települések korabeli megközelíthetőségét tekintve. Az új kialakítás segítségével azonban lehetővé vált, hogy a járást magyarrá minősítsék. *A járási orvosi székhely* mindezek ellenére továbbra is Mágocson maradt, amelyre alapozva tovább működött az *1833-ban létesült patika is*.

1861-ben postaállomást létesítettek a településen, 1864-65-ben pedig felépült a községháza. 1863-1867 között súlyos katasztrófák sújtották Mágocsot. Először állatjárvány tört ki, amelyben sok marha elpusztult, majd tavasszal az árvíz borította el a földek nagy részét. Egy évvel később pedig rendkívüli szárazság köszöntött be. A következő év tavaszán a fagyok tették tönkre a termést. A terményállomány folyamatos csökkenése éhínséget eredményezett, majd ennek következtében 1867-ben ismét kolerajárvány tört ki.

A kiegyezés és az I. világháború közötti időszak biztosította a község békés fejlődését, amelynek eredményeképp *Mágocs a járás legnagyobb* települése lett. Az 1868-as népoktatási törvény bevezette az általános tankötelezettséget 6-12 éves korosztály számára. Az eddigi német nyelvű oktatás helyett pedig minden nemzetiségnek biztosították az anyanyelvi oktatást Mágocson. 1870-ben a már régóta itt állomásozó huszárok kiképzésére *lovass iskolát hoztak létre* (a zsidó temető mellett). A lakosságot 1870-1872 között himlőjárvány tizedelte.

Mágocs közlekedési elérhetőségét jelentősen javította az *1873-ban megépült vasútállomás*. A tervezők szerették volna Mágocsot vasúti csomóponttá fejleszteni. A tervek szerint a Kaposvár (Zákány)-Bátaszék (Baja) és a Budapest-Pécs vasútvonalak itt keresztezték volna egymást. Mindezt a lakosság hiúsította meg, ugyanis nem akarták feladni értékes szántóikat. A vasútállomást ezért a település déli határától 4,5 km-re kellett kiépíteni, Mocsolád közelében, így neve Mágocs-Alsómocsolád lett (4. ábra).

4. ábra: Mágocs – Alsómocsoládi vasútállomás

1874-ben megalakult az első egyesület, a mágocsi társaskör, amelyet 1876-ban Polgári Társaskörre neveztek át. Az 1872-ben beszüntetett céhek még vagy tíz évig folytatták tevékenységüket, majd 1884-ben megnyitották Mágocon az ipariskolát, amely a római katolikus népiskola és a zsidó iskola után a település harmadik oktatási intézménye lett. 1888-ban megalakult a Mágocsi Ipartestület, amely 1892-től állandó segílyt szavazott meg a községi iparos tanonciskolának. 1936-tól a Mágocs Ipartestület Körzeti Ipartestületté alakult és hatásköre is kibővült; így már Mágocon kívül Alsómocsolád, Nagyhajmás, Mekényes, Bikal, Ág és Kisvaszar községek iparosai is ide tartoztak.

1890-ben ecetgyár, illetve takarékszövetkezet (Mágocs és Vidéke Takarékpénztár) létesült. 1892-ben létrejött az Önkéntes Tűzoltóegylet. 1894-től téglagyár, 1895-től pedig szappanfőzde kezdte meg működését; háziiparként a kosárfonás terjedt el.

1908-ban a tanácsülésen elhatározták, hogy kérvényt nyújtanak be a megyének és kezdeményezik a Hegyháti járás felosztását és újjászervezését, Mágocs központtal. A kezdeményezés azonban sikertelennek bizonyult, ugyanis a korabeli politikai törekvések ellenezték egy túlnyomóan németek lakta járási székhely létrejöttét. 1912 táján kisdud-óvoda létesült, amely két óvónővel kezdte meg működését.

A két világháború között a település tovább fejlődött. Az első világháború áldozatainak 1923-ban hősi emlékművet állítottak. 1927-ben Surányi Adolf textilkereskedő textilszaküzletet nyitott. 1928-ban bővült az úthálózat, megépült a Kurd-Nagyhajmás-Mekényes-Mágocs, valamint a Mágocs-

Alsómocsolád közti kövesút és bevezették a villanyvilágítást. További egyesületek alapultak, mint a *Mágocsi Israelita Iskolatársulat* 1924-ben, az *Iparos Olvasókör* 1926-ban vagy a *Polgári Lövészegylet* 1927-ben.

1934 és 1950 között *női kolostor működött Mágocson*, amelyet Braun István esperesplébános alapított. A kolostoriskola részben a római katolikus népiskola túltelítettségét volt hivatott enyhíteni, másrészt pedig a megváltozott gazdasági helyzetben a leánynevelés intenzívebbé tétele volt a cél.

2.3. A II. világháborút követő időszak: az elűzetés

A II. világháború után a népesség összetételében jelentős átrendeződés következett be a német nemzetiség kitelepítése, jóvátételi munkára történő elhurcolása, illetve a felvidéki és országhatáron belüli áttelepülések, telepítések következtében. Az akkori népességének egyes felmérések szerint 70-90%-a németajkú volt 1945-ben, így a kitelepítéstől való félelem miatt sok német anyanyelvű magyarosította a családnevet, így próbálva elkerülni az elhurcolást. A Szovjetunióba hurcolt magyarországi németek és a Németország nyugati és szovjet zónáiba kitelepítettek száma Mágocsról legkevesebb 265 főt tett ki.

Jelentős szerepük volt a Felvidékről és a Kiskundorozsmáról (106 család) betelepített lakosoknak a termelőszövetkezeti csoportok 1948. évi megalakításában, majd 1949-től a termelőszövetkezetek kialakításában. A *Földműves Szövetkezet*, a későbbi ÁFÉSZ elődje is *1948-ban alakult meg*, és körzeti jelleggel működve *13 községre terjedt ki érdekeltsége*. Mágocson 1949-ben alakult meg a *Mezőgazdasági Gépállomás*, majd 1950-ben a Györgyi pusztán az *Állami Gazdaság*. 1957 októberében alakult meg a *Mágocs és Vidéke Takarékszövetkezet*. 1971-ben megalakult a *Carbon mágocsi konfekció üzeme*. A Mezőgép Vállalatból alakult Fékgép Vállalat, valamint a mágocsi „Béke” Mgtsz. és a Carbon üzeme jelentős munkaerőt foglalkoztatott a községben.

Az állami és TSZ tulajdonon alapuló gazdálkodás az 1989-es társadalmi átalakulásig fennmaradt, ez alatt a lakosságszám lassú csökkenése mellett új lakóterületek alakultak ki, tömegesen épültek lakások; kiépült a vezetékes vízellátó hálózat, az utcák burkolatot kaptak, felépültek, illetve újjáépültek az alapellátás intézményei, közvetlen közúti összeköttetés létesült Dombóvárral.

A tanácsrendszer kialakulása előtt *Mágocs önálló jegyzőség volt*. A tanácsválasztást követően a tanács-összevonásokig mindenütt önálló községi tanács tevékenykedett. Alsómocsolád közigazgatásilag 1962-ben egyesült Mágocs községgel, Nagyhajmás és Mekényes községek pedig *1973. április 15-én. A Baranya Megyei Tanács 26/1981. számú határozatával Mágocsot 1982. január 1-i hatállyal nagyközséggé nyilvánította.*

Az 1990. szeptember 30-án tartott választások során megalakult az új Önkormányzat. A hivatalos elnevezése: Mágocs Nagyközség Önkormányzata, hivatala pedig a Polgármesteri Hivatal Mágocs. *Mágocs nagyközség Nagyhajmás és Mekényes községeivel együtt körjegyzőséget alakított.*

1989 után a korábbi nagyüzemek megszűntek, átalakultak. A földtulajdon magkézbe került, az üzemek telephelyein új vállalkozások kezdtek tevékenykedni. Az önkormányzat első ciklusa alatt a gazdasági átalakulás következményeként megszűnt a „Béke” Mezőgazdasági TSZ és a Carbon üzem. A helyettük alakult Kft-k azonban csak részben tudták foglalkoztatni korábbi dolgozókat, így jelentős munkanélküliség alakult ki.

A település kereskedelmi ellátását színesíti a jelentős számú vállalkozó. Mágocs életében markáns változást eredményezett a szennyvízcsatorna-hálózat kialakítása és a tisztítómű megépítése, a vezetékes földgáz bevezetése, a kábeltelevíziós rendszer kiépítése, a Fő tér méltó rangra emelése. A korral való haladást jelentette a telefonhálózat 1995. évi modernizálása és bővítése.

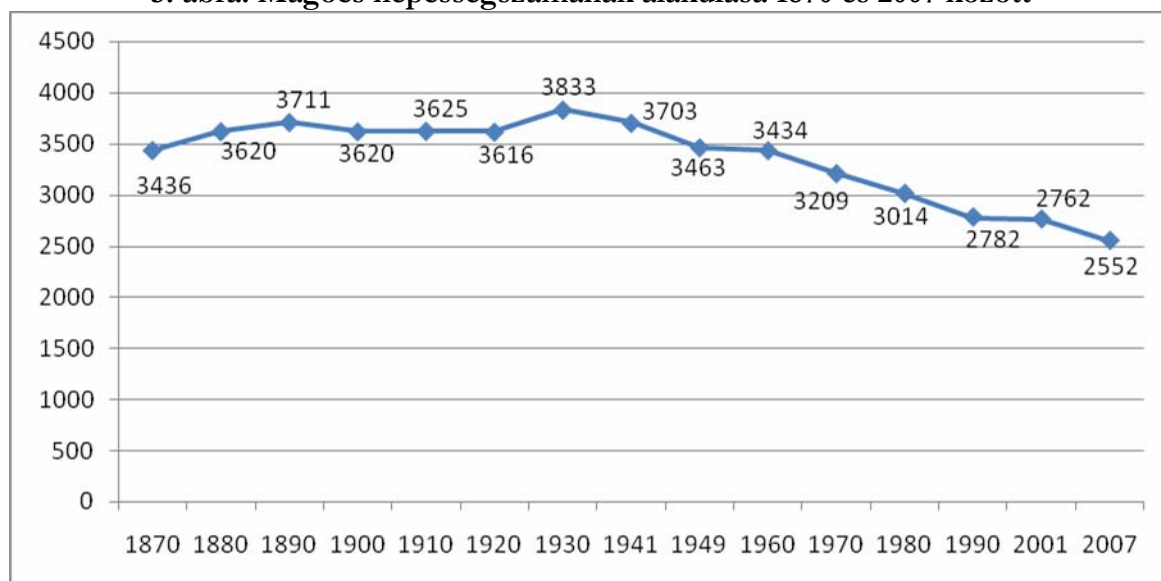
Az egészségügyi alapellátást két háziorvos mellett gyermekorvos, fogorvos, fizioterápiás rendelő és kezelő biztosítja. Emellett kislabor és védőnői szolgálat is igyekszik kiszolgálni az igényeket. A szociális ellátást az idősek részére kialakított Gondozási Központ biztosítja.

3. A népességszám alakulása és a népmozgalom jellemzői

3.1. A hosszú- és rövidtávú demográfiai trendek

Mágocs lakosságszámának alakulását a KSH népszámlálási adatai alapján követhetjük nyomon 1870-től napjainkig. Ennek alapján elmondható, hogy a település népességszámának alakulása egyenletes képet mutat, nem figyelhetünk meg nagy kiugrásokat a diagramon.

5. ábra: Mágocs népességszámának alakulása 1870 és 2007 között

Forrás: KSH 2001 és Mágocs Nagyközség Önkormányzata

Lakossága nagyjából 1930-ig szinte folyamatosan gyarapodott, ekkor érte el csúcspontját, mintegy 3833 fővel. A népesség kisebb mértékű csökkenését figyelhetjük meg a XIX-XX. század fordulóján. Ennek okát egyrészt az 1891-es kanyarójárványban kereshetjük, amely mintegy öt hónap leforgása alatt 158 áldozatot követelt. Ezen kívül a lakosság gyarapodása is megtorpant, ugyanis a német bevándorlások lassan megszűntek, illetve minimálisra csökkentek, amelynek következtében Mágocs népességvonzó hatását ettől kezdve leginkább csak fejlett iparának köszönhette.

Történelmi feljegyzésekből tudjuk, hogy Mágocs lakosságszáma 1934-ben 3828 fő volt, amely alapján elmondható, hogy a település lélekszáma már az 1930-as évek elejétől fokozatosan csökkenni kezdett, amely a XX. század folyamán egyenletesen folytatódott és – kisebb mértékben, de – napjainkban is tart.

A második világháborús veszteségek, illetve az azt követő lakosságcserek jelentősen átalakították a település népességének összetételét, lakosságszáma kb. 200-250 fővel csökkent az 1940-es évek végére, a háború előtti értékhez képest.

1. táblázat: A népmozgalom jellemzői (1970-2001)

	Lakónépesség változása	Természetes szaporodás, ill. fogyás	Vándorlási különbség
1970-1979	-241	149	-390
1980-1989	-170	-18	-152
1990-2001	-27	-51	24

2001 és 2007 között a lakosságszám mintegy 200 fővel csökkent. Mindez egy tulajdonképpen természetesnek mondható folyamat eredménye, amely igazodik Magyarország általános demográfiai tendenciájához, az elöregedő korszerkezethez és a népességfogyáshoz.

A népmozgalom adatai alapján (1. táblázat) elmondható, hogy 1970 és 2001 között a lakónépesség száma egyre kisebb ütemben csökkent, amely az egyre javuló tendenciát mutató vándorlási különbségnek volt köszönhető. A KSH népszámlálási adatai alapján megállapítható, hogy a növekvő természetes fogyást elfogadható mértékben ellensúlyozza a bevándorlások magas részaránya, amelyből egyértelműen következik, hogy Mágocs népességvonzó hatással bír a környező térségre. Az 1990-2001 közötti időszakot tekintve Mágocs hasonló tendenciákat mutat, mint a kistérség egyetlen városa Sásd, ám mutatói (természetes fogyás: -149 fő, vándorlási különbség: -30 fő; KSH 2001) annál kedvezőbbek.

3.2. A népesség horizontális és vertikális tagozódása

3.2.1. A népesség megoszlása a bel- és külterületek között

Mágocs népességének döntő többsége a település belterületén lakik (2. táblázat). Kevesebb, mint 1% (18 fő) azok aránya az össznépességben belül, akik külterületen élnek (3. táblázat). Ez alapján megállapítható, hogy a nagyközségnek nincsen jelentős, történelmileg eredeztethető külterületi népessége.

2. táblázat: A nagyközség főbb területi és népességi adatai

Megnevezés	1990	2001	2007/2008
A nagyközség területe (km²)	42,53	42,53	42,53
Ebből: - belterület (km ²)	2,37	2,37	2,37
- külterület (km ²)	40,16	40,16	40,16
Lakónépesség száma (fő)	2723	2762	2552
Ebből: - belterületi népesség (fő)	2696	2736	2534
- külterületi népesség (fő)	27	26	18
Népsűrűség (fő/km²)	64,00	64,90	60,00
Ebből: - belterületi (fő/km ²)	63,40	64,40	59,60
- külterületi (fő/km ²)	0,60	0,50	0,40

3. táblázat: Mágocs külterületei és azok népessége (2007)

A külterület neve	Állandó lakosainak száma	A külterület jellege
Mezőgép	11	Mezőgazdasági terület
Széchenyi u.	5	Egyéb lakott hely
Máté Török Tanya	2	Egyéb lakott hely

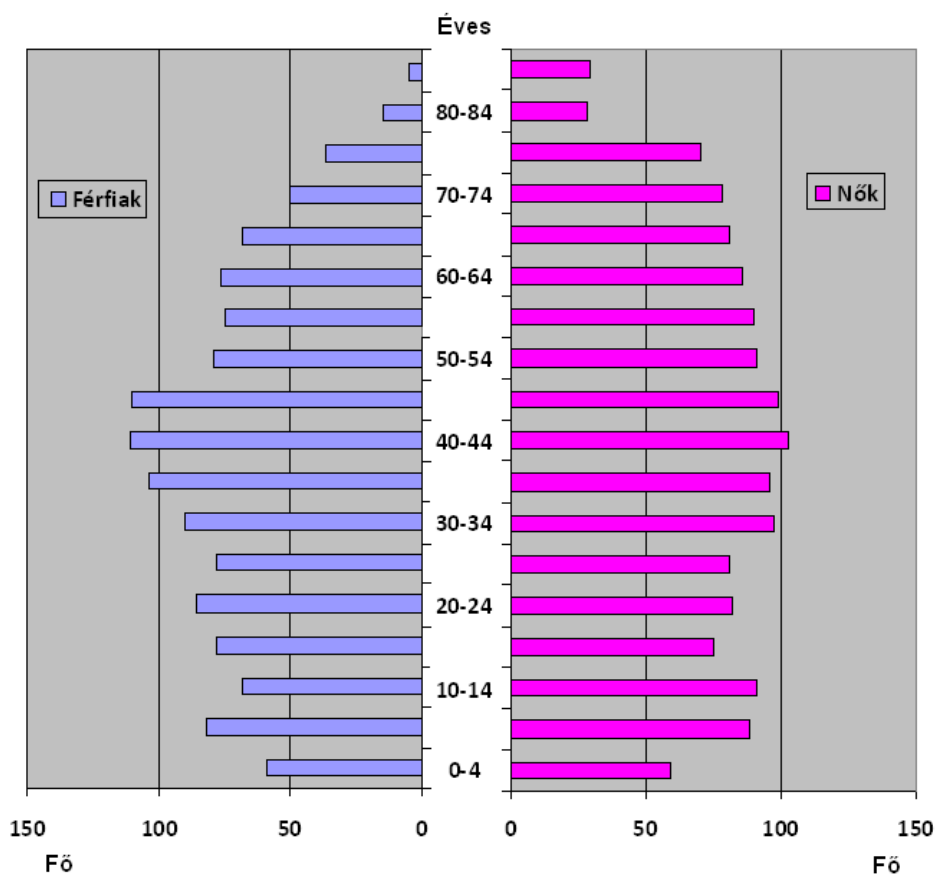
3.2.2. Társadalmi szerkezet

A nemek és korcsoportok szerinti megoszlás (4. táblázat) alapján megállapítható, hogy az általános tendenciákkal ellentétben a születendő gyermekek esetében a fiú-lány arány kb. 50-50%-os és nem mutatható ki nagyobb fiútöbblet. Ennek következménye, hogy a nemek aránya már a tizenéves korosztályoknál jelentős *nőtöbbletet* mutat. A 15 év felettieknél az országos átlagnak megfelelően helyreáll az egyensúly és egészen az 50 év feletti korosztályokig férfitöbbletről beszélhetünk, amelynek okai a nem- és korszpecifikus halálesetek.

A korfa megfelel a magyarországi átlagnak, csökkenő születendő gyermekszámot és előregedő lakosságot mutat. Két feltűnő hiátust figyelhetünk meg, az egyik a 15-19 éveseknél, amelyet az 1980-as évek csökkenő lakosságával indokolhatunk, amelynek eredményeképpen a

születések száma is lecsökkent. Míg a 80-84 évesek esetében az alacsony népességszámot az első világháborúval és annak következményeivel magyarázhatjuk.

6. ábra: Mágocs korfája (2001)

Forrás: KSH 2001

4. táblázat: A népesség nemek és korcsoportok szerint (2001)

Korcsoportok (éves)	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Nők	59	88	91	75	82	81	97	96	103	99
Férfiak	59	82	68	78	86	78	90	104	111	110
Összesen	118	170	159	153	168	159	187	200	214	209

Korcsoportok (éves)	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-X	Összesen
Nők	91	90	86	81	78	70	28	29	1424
Férfiak	79	75	77	68	50	37	15	5	1272
Összesen	170	165	163	149	128	107	43	34	2696

Az 5-9 éves korosztály esetében tapasztalható kiugrás, a településre való bevándorlásnak köszönhető. A 40-49 évesek magasabb száma az 1950-es évek születésszabályozásának („Ratkó

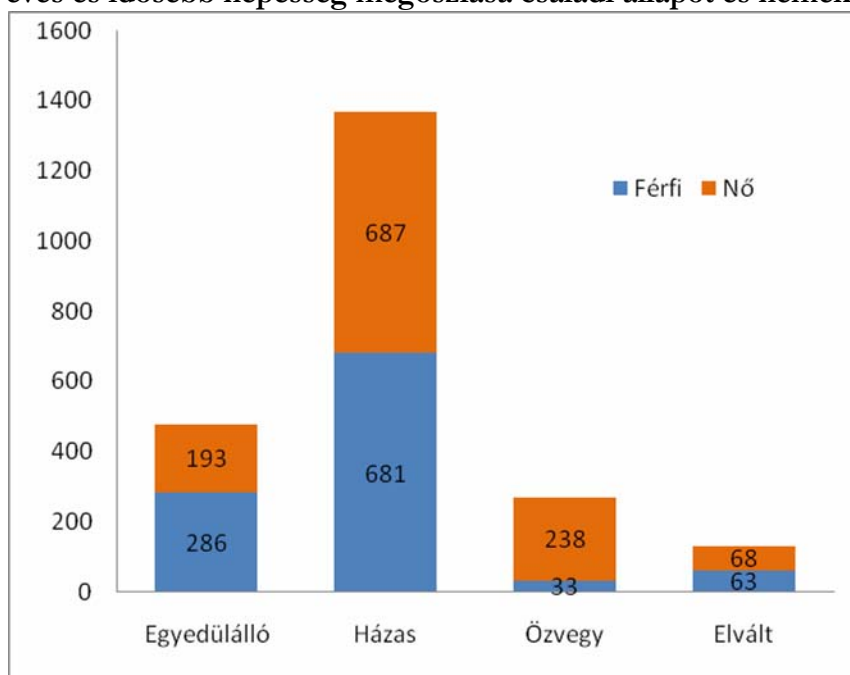
gyerekek”), illetve a szocialista gazdaságfejlesztés kezdeti időszakában Mágocson alapított nagyobb üzemek munkaerőigényének eredménye. A 20-24 évesek esetében megfigyelhető magasabb részarányt valószínűleg az előbb említett korosztály utódaival magyarázhatjuk.

5. táblázat: A nagyközség népességének korösszetétele (1990-2001)

Év	Lakónépesség	Korcsoport					
		0-14 év		15-59 év		60-X év	
		fő	%	fő	%	fő	%
1990	2723	530	19,5	1661	61	532	19,5
2001	2696	458	17,0	1625	60	624	23,0
Változás 2001/1990	1%	2,5%		1%		3,5%	

Mágocs korcsoportos összetételét tekintve (5. táblázat) a fiatal népesség aránya az össznépességben belül 17%, míg az időseké 23% volt 2001-ben. A munkaképes korúak aránya pedig mintegy 60%-ot tett ki. Mindez nagyjából megegyezik mind a megyei (16%, 65%, 19%), mind a regionális (17%, 63%, 20%) és országos adatokkal (17%, 63%, 20%).

7. ábra: A 15 éves és idősebb népesség megoszlása családi állapot és nemek szerint (2001)

Forrás: KSH 2001

A lakosság családi állapot szerinti megoszlását tekintve a hagyományokkal bőven rendelkező településen a 15 éves és idősebb népesség 61%-a (1368 fő) házas. A házastársi kapcsolatban élőkön belül a férfi-nő arány kb. fele-fele. A lakosság 21%-a egyedülálló (479 fő), itt a nemek megoszlása 60:40 a férfiak javára. 12%-a (271 fő) az érintett korosztálynak özvegy, amely esetben azonban kiugróan magas (88%-os) a hölgyek aránya, ami az időskorúak magasabb részesedésével és a férfiak alacsonyabb átlagos életkorával hozható összefüggésbe. Az elváltak részesedése mintegy 6%-ot tesz ki, ez esetben a nemek megoszlása szintén kb. fele-fele.

6. táblázat: A nagyközség népességének iskolai végzettsége a megfelelő korúak %-ában

Év	10-X éves, az általános iskola első évfolyamát sem végeztek		15-X éves, legalább az általános iskola 8. évfolyamát végeztek		18-X éves, legalább középiskolai érettségivel rendelkező		25-X éves, egyetemet, főiskolát végeztek (oklevéllel)		Összesen
	Fő	%	Fő	%	Fő	%	fő	%	fő
1990	13	0,5	1627	74,2	418	19,8	56	5,6	2114
2001	12	0,5	1891	84,1	538	25,0	114	5,9	2555

A nagyközség lakosságának iskolázottsági foka (6. táblázat) a megfelelő korúakat tekintve az adatok alapján egyértelműen javul. Az általános iskolai oktatást a település intézménye helyben meg tudja valósítani, ebből adódik, hogy a *tíz éves és idősebb korosztály* esetében kiemelkedően alacsony (0,5%) az általános iskola első évfolyamát el nem végeztek száma (megye 0,7%, régió 0,9%, ország 0,7%). Az általános iskola nyolc osztályát elvégzettek száma már valamivel kedvezőtlenebb, mint az átlag (megye 89,1%, régió 87,4%, ország 88,8%). Mivel a térségben leginkább a szakmunkások számára áll rendelkezésre álláslehetőség, illetve alapjában véve ennek van hagyománya a környéken, a lakosság nagy része szakmát tanult, de csak negyedük tett középiskolai érettségit. Bár a felsőoktatásban továbbtanulók, illetve az érettségizettek aránya elmarad az átlagtól, ebben nagy szerepet játszik, hogy a *diákok* mindkét esetben *ingázásra kényyszerülnek*, amelyet a megnövekedett utazási, tanulmányi és adott esetben szállásköltség csak korlátozottan tesz lehetővé a helyiek számára. Mágocson 2008-tól középiskolai oktatás is folyik, amely nagyban elősegítheti a helyi lakosságon belül az érettségivel rendelkezők számának növekedését, amely így jobb elhelyezkedési lehetőségeket eredményezhet.

A nemek arányáról (7. táblázat) megállapítható, hogy míg a tíz éves és idősebbek, illetve a 15 éves és idősebbek általános iskolai végzettségét tekintve mindkét esetben a lányok vannak hátrányban, addig a középiskolai érettségivel és a felsőfokú oklevéllel rendelkezők között a nők nagyobb számban jelen. Mindez szintén a település gazdasági hagyományaival magyarázható.

7. táblázat: A nagyközség népességének iskolai végzettsége a megfelelő korúak %-ában nemek szerint (2001)

Nem	10-X éves, az általános iskola első évfolyamát sem végezettek		15-X éves, legalább az általános iskola 8. évfolyamát végezettek		18-X éves, legalább középiskolai érettségivel rendelkező		25-X éves, egyetemet, főiskolát végezettek (oklevéllel)	
	Fő	%	fő	%	Fő	%	Fő	%
Összesen	12	0,5	1891	84,1	538	25,0	114	5,9
Ebből:								
Férfi	3	0,3	951	89,5	241	23,6	47	5,2
Nő	9	0,7	940	79,3	297	26,1	67	6,5

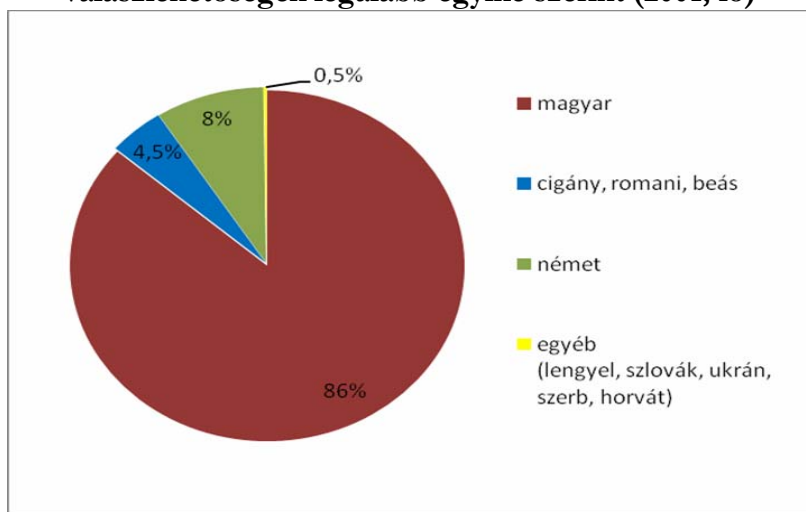
3.2.3. Nemzetiségi és vallási összetétel

Mágocsra az 1700-as évektől *több hullámban jelentős németajkú népesség települt be*. Az eredetileg 78%-ban németajkú lakosság tulajdonképpen a második világháborúig megtartotta összetételét. A feljegyzések szerint Mágocs 3703 fős lakosságának nemzetiségi összetétele 1941-ben az alábbiak szerint alakult:

- anyanyelv szerint: német 76,61%, zsidó 2,84%, magyar 15,74%, cigány 4,7, szláv 0,11%;
- nemzetiség szerint: német 66%, magyar 34%.

A második világháborút követő *lakosságcsere* során 1800 németet üldöztek ki a községből, helyükre pedig 600 főt telepítettek be a *felvidékről*, illetve 106 családot *Kiskundorózsáról*. Napjainkban Mágocs nagyközség lakosságának 75%-át (2280 fő) magyarok alkotják, míg a fennmaradó 25%-ot (416 fő) a hazai kisebbségekhez tartozók teszik ki. A két nagyobb jelenlévő nemzetiség a német és a roma, amelyek a településen kisebbségi önkormányzattal is rendelkeznek, illetve ápolják hagyományait.

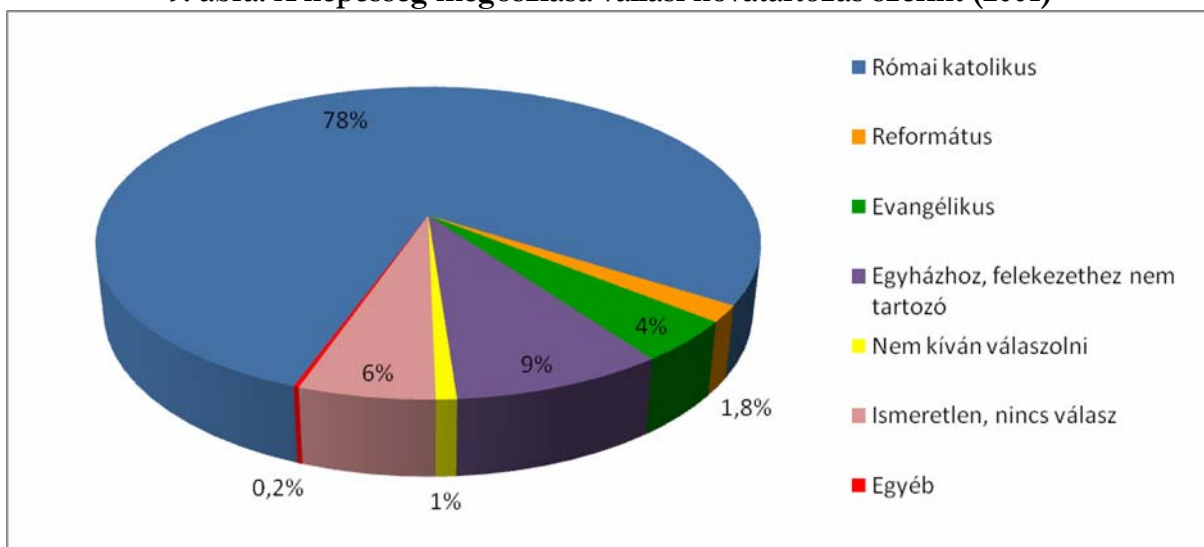
8. ábra: Mágocs népességének összetétele a nemzetiség, a kulturális értékhez, hagyományhoz kötődés, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben beszélt nyelv válaszlehetőségek legalább egyike szerint (2001, fő)

Forrás: KSH 2001

A 2001-es népszámlálási adatok szerint a településen a nemzetiséghez, kulturális értékhez, hagyományhoz kötődés, illetve az anyanyelv, a családi, baráti közösségben beszélt nyelv alapján a válaszadók 86%-a magyarnak, 8%-a németnek, míg 4,5%-a cigánynak vallja magát. A maradék 0,5%-ot a lengyel, szlovák, szerb, horvát és ukrán nemzetiséghez tartozók teszik ki.

9. ábra: A népesség megoszlása vallási hovatartozás szerint (2001)

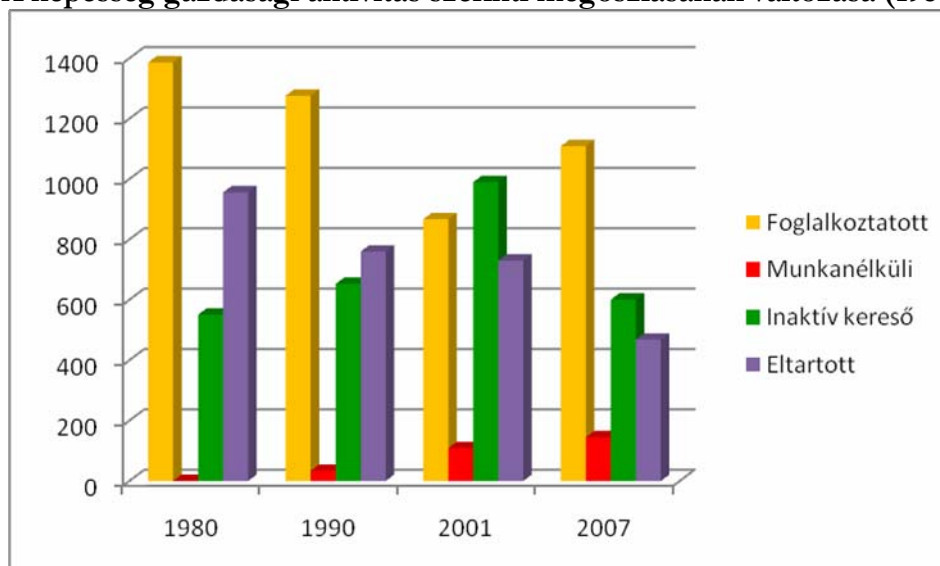
Forrás: KSH 2001

A nagyközség lakosai túlnyomórészt *római katolikus vallásúak* (78%), így Mágocs ebből a szempontból homogénnek mondható. Minden egyéb felekezet szinte elhanyagolható népességet tudhat magáénak. A második helyen a reformátusok gyülekezete (4%), míg harmadik helyen az evangélikusok (1,8%) hitközsége áll. A lakosság 9%-a nem tartozik egyik felekezethez sem, 2%-a nem kívánt válaszolni a feltett kérdésre, 9%-ról pedig nem áll rendelkezésre adat. Az egyéb egyházakhoz tartozók között találhatóak például görög katolikus (2 fő), protestáns (2 fő), illetve izraelita (1 fő) felekezethez tartozók is. Mágocson a XVIII. század közepétől az izraeliták jelentős szerepet töltek be, amit a majd két évszázadon át működött izraelita hitközség is jelez. Az izraeliták mellett az evangélikusok szintén a második világháborút követően kerültek hátrányos helyzetbe, leginkább a lakosságcsere következtében.

3.3. A népesség gazdasági aktivitásának jellemzői

A szocialista érában Mágocson több üzem alakult, amelyek nagyszámú népességnek nyújtottak megélhetést (pl. Mezőgép, Fékgép stb.). Ezek megszűnésével, illetve átalakulásával a településen megnőtt a munkanélküliek aránya (8. táblázat). Mindez napjainkban is érezteti hatását, amelyet jelenleg 5,7%-os *munkanélküliségi* ráta jellemez. A foglalkoztatottak száma az elmúlt néhány évben mindezek ellenére emelkedni kezdett. Ezzel *párhuzamosan csökken az inaktív keresők és az eltartottak száma* is, amely pozitívumok jórészt képesek ellensúlyozni a stagnáló, illetve növekvő tendenciát mutató munkanélküliséget.

10. ábra: A népesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlásának változása (1980-2007, fő)

Forrás: KSH 2001 és Mágocs nagyközség önkormányzata 2007

8. táblázat: A nagyközség lakosságának gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (1990-2001)

Megnevezés	1990		2001	
	fő	%	Fő	%
Aktív keresők száma	1276	46,9	867	32,2
Inaktív keresők száma	653	24,0	990	36,7
Eltartottak száma	760	27,9	730	27,1
Munkanélküliek száma	34	1,2	109	4,0
Lakónépesség összesen	2723	100,0	2696	100,0

Forrás: KSH 2001

9. táblázat: Az ingázás időbeni alakulása

Megnevezés	1990		2001	
	fő	%	fő	%
Helyben lakó aktív kereső	1921	100	867	100
Lakóhelyén dolgozó	1692	88,1	615	70,9
Eljáró dolgozó	229	11,9	252	29,1
Bejáró	656	27,9	176	22,2
A településen dolgozók	2348	122,2	791	110,0

Forrás: KSH 1990, 2001

A lakosság nagy része (70,9%, 2001) helyben dolgozik, csak kisebb részük kényszerül ingázásra (29,1%, 2001). Emellett magasnak mondható a bejárók aránya (22,2%, 2001), amely csak kis mértékben marad el a településről eljárók arányától (9. táblázat).

4. A gazdasági élet fejlődése és általános jellemvonásai

4.1. A település gazdaságának fejlődése

A település gazdaságát alapvetően területi elhelyezkedése, fekvése határozta/határozza meg. Mágocs a néprajzi értelemben vett Baranyai Hegyhát alapvetően *rurális térségének* északi, számos központi funkcióval rendelkező települése. A település gazdasága számára oly fontos mezőgazdasági termelés több szempontból is jelentős hátrányban volt. Egyrészt a klimatikus-, a talaj- és domborzati viszonyok nem voltak a legkedvezőbbek, másrészt a piaci viszonyok sem segítették elő a fejlődést.

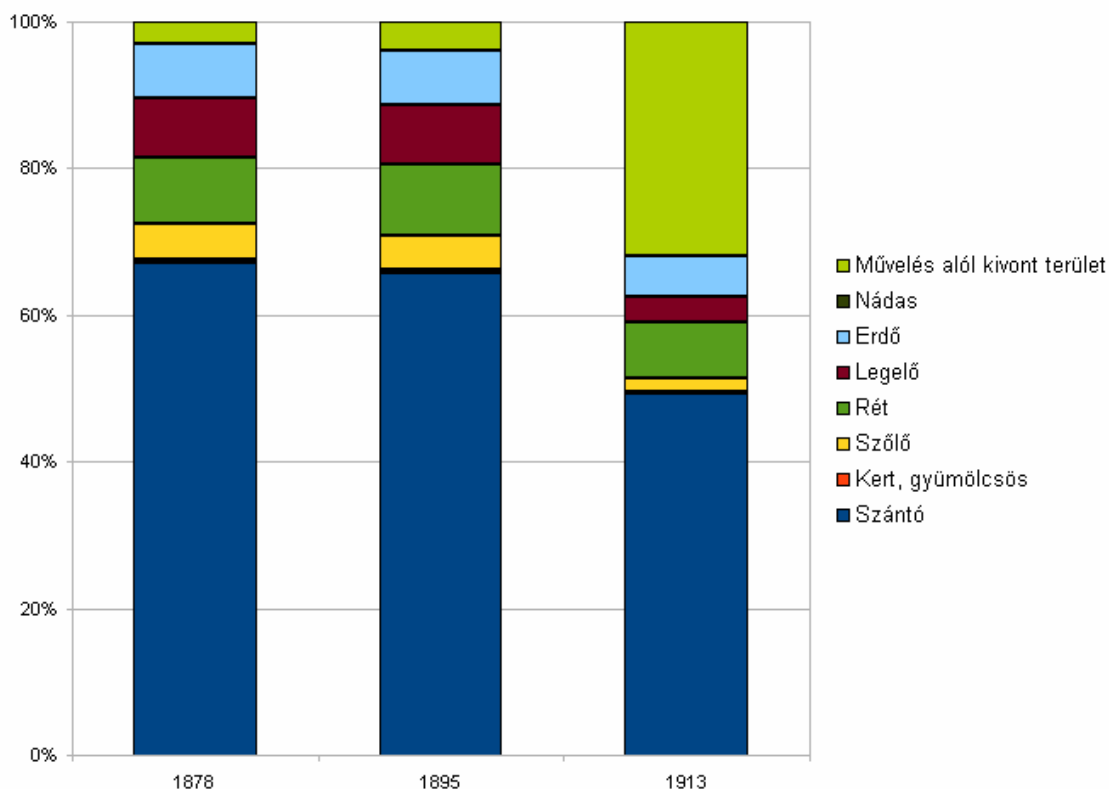
A tulajdonviszonyok rendezésében nagy jelentősége volt a jobbágyok és a földesurak által közösen használt legelők megosztásának, a *legelőelkülönözésnek* és az uradalmi földek tagosításának, amelynek eredményeképpen megszilárdultak a birtokviszonyok és a termelés is kiszámíthatóbbá vált. Az 1866-os telekkönyvből tudjuk, hogy a birtokos parasztság volt a legmeghatározóbb társadalmi réteg a településen, amelyet mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy a telkes gazdák tulajdonolták a nagyközség határának mintegy 50%-át, míg az uradalmi birtokok mindössze a földek 28%-át tették ki. A *birtokviszonyok stabilitását* további két tényező *erősítette*. Az egyik az volt, hogy az uradalmi *birtokok javát a mágocsi lakosok kibérelték*, sőt később meg is vásárolták; a másik pedig az alapvetően *német anyanyelvű lakosság öröklési rendje* volt, amely szerint a földet a legidősebb fiú öröklí, így pedig elkerülhető volt a birtokok elaprózódása, illetve az elszegényedés. A birtokviszonyok stabilizálódásával egyidejűleg megindult a mezőgazdaság átalakulása és az addigi extenzív termelést egyre inkább az intenzív gazdálkodási módok váltották fel.

A település általános mezőgazdasági adottságai igen kedvezőtlennek ítélték meg. Már 1845-ben Hendel Lajos is megírta, hogy, „Baranyának felső vidéke ritkán termel annyi, mennyit elhasznál, a jobbágyok csak áldott években adnak el, és gyakran vesznek gabonát.” Ezt támasztja alá egy 1860-ban készült vizsgálat is, amely a földeket minőségük szerint kategorizálta. Ebből a vizsgálatból tudjuk, hogy a település közvetlen határában található, legfeljebb enyhén hullámzó felszín homokos, agyagos talajai jó termőképességűek voltak, tehát első osztályzatot kaptak. A lejtősebb térszínnek közepes minőségű talajokkal rendelkeztek, így a második osztályba kerültek; a harmadik osztályba pedig a lejtős területek vízmosásokkal erősen tagolt, silány, agyagos talajú földjei tartoztak. Mivel az első osztályú földek aránya igen csekély volt, ezért jelentős harcok folytak értük.

A földek minőségét a kataszteri tiszta jövedelmük is minősítette. 1914-ben Baranya megye földjeit eszerint nyolc osztályba sorolták. Mágocs földjeinek 70%-a a 4-7-es osztályba került. Jó minősítést csak a szántók 12,3%-a kapott. A szántóföldeken termesztett legfontosabb gabona- és

haszonnövények a búza, az árpa, a rozs és a dohány voltak. Ez utóbbi azért volt nagyon fontos, mert a dohány termeléséből és eladásából a Mágoicsi uradalomnak jelentős haszna származott. A jelentőségét tovább növelte, hogy a terület terményei, termékei közül csupán a *dohányt és a bort* értékesítették.

11. ábra: Mágoics területének művelési ágak szerinti megoszlása

Forrás: Mezőgazdasági statisztikai adatgyűjtemény 1870-1970

Az ábra jól mutatja, hogy milyen nagy jelentősége volt a település mezőgazdaságában a szántóföldi művelésnek, amelynek aránya az idők során lassan, de folyamatosan emelkedett. A szántóföldi művelésen kívül igen nagy fontosságú volt még a rét- és erdőgazdálkodás. Előbbi az istállóhoz állattartáshoz szükséges szénát biztosította, utóbbi a szarvasmarha és a sertés makkoltatására szolgált, illetve innen származott a fűtéshez szükséges tűzifa és az építkezésekhez elengedhetetlen építőanyag is.

Szőlősök és gyümölcsösök tekintetében a település és környéke jelentős pozíciót vívott ki magának a XVIII. században. Ezt támasztja alá az az adat is, miszerint a megye összes gyümölcs és szőlő ültetvényének 66%-a a Hegyháton volt található. Bár az ültetvények jelentős része a déli és keleti lejtőkön helyezkedett el, mégis a terület éghajlata miatt az itt termelt borok legtöbbje rossz minőségű volt; egyedül néhány kivételes adottságú lejtőn termelt jobb fehérbor, amelyet Fényes

Elek így ír le: „Szőlőhegye jó fehérbort ad.” Ennek ellenére a XIX. század közepéig – a pálosok jótékony munkájának köszönhetően – folyamatosan nőtt az ültetvények területe.

A gyenge talajok és a terület fekvése miatt a növénytermesztés mellett az állattenyésztés is jelentős hangsúlyt kapott. Az ágazat további erősödéséhez vezetett az 1735-ös úrbéri szerződés megkötése is, miszerint az állatok után nem kellett adót fizetni. Így a gazdák számára jelentős bevétel keletkezett az állatok eladásából; ugyanakkor a nagy haszonszerzésnek gátat szabott, hogy kevés és gyenge minőségű legelők voltak csupán a település határában. Az állattenyésztés helyzetén tovább rontott, hogy a legelőelkülönözések és a tagosítások tovább csökkentették a legeltetéshez és szénatermesztéshez szükséges legelők és rétek nagyságát. Mindazonáltal megállapítható, hogy az 1880-as évektől kezdve az állattenyésztés jelentősége lassan, de folyamatosan nőtt. Az ágazaton belül a szarvasmarha-tenyésztés fejlődött és bővült a legintenzívebben a Kiegyezés utáni időszakban. A 11. ábrán jól látszik a szőlőterületek jelentős csökkenése, amely a filoxéra járványnak volt köszönhető. Mivel ebből az ágazatból jelentős bevételei származtak a településnek, ezért szükség volt egy *másik jövedelmező ágazatra* (mely pótolta a korábban boreladásból származott bevételt), ami a *szarvasmarha tenyésztés* lett. Az 1890 előtti időszakban a mágocsiak elsősorban magyar fajtákat, vagyis húsmarhát tartottak. Ezután azonban jelentős fordulat következett be és 1895-re az állomány 98,5%-át már a jól tejelő bonyhádi fajta tette ki, amelyre hamar rátelepült (1898) – elsőik között az országban – a Mágocsi Tejszövetkezet. A szarvasmarhatartásra a későbbiekben is nagy gondot fordítottak – amit jól mutat, hogy kiállításokat, tejelőversenyeket szerveztek az ágazat fejlesztése céljából –, hiszen a tejtermékek (vaj, sajt, túró) eladásából jelentős bevételek származtak.

A húsmarha visszaszorulása a sertések népelelmezésben betöltött szerepének erősödését hozta. A juhtenyésztés – az általános tendenciákkal ellentétben – Mágocson tovább erősödött, köszönhető ez annak, hogy egyedül így tudták hasznosítani a gyenge minőségű legelőket.

A XIX. század elején a településen differenciált társadalmi a rétegeket nem igazán lehetett elkülöníteni. A fölművelő lakosság nagy része iparral is foglalkozott, sőt 1828-ban Mágocs volt a Hegyhát leginkább iparosodott települése. Misem bizonyítja ezt jobban, minthogy itt volt a Sásdi járás egyetlen takácsműhelye és itt működtek egyedül faipari szakemberek. Emellett 11 molnár és további 19 egyéb mesterember lakott a településen. A kézművesipar jelentős kereskedelmet indukált, amelyet tovább erősített *Mágocs 1815-ben bekövetkezett mezővárossá válása*. A mezőváros központi jellegét tovább növelte, hogy 1817-től már vásárokat is tartottak, igaz az 1890-es évekig a vásártartás joga a pécsváradi Vallásalapítványi Uradalom tulajdonát képezte és csak ezután lett a településnek saját vásártartási joga. A vásárok jelentőségét erősítette, hogy a település számos

útvonal metszéspontjában található. A kereskedelem – és így a vásárok – jelentőségét növelte az is, hogy a környék mind nyersanyagban, mind ásványkincsekben szegénynek mondható.

1829-ben Madarász László a céh privilégiumról szóló kérvényében arról ír, hogy a már mezővárosi ranggal rendelkező, akkor 2175 lakosú településen 85 iparos él, amelyek között a ruházkodással kapcsolatos szakemberek (varga, takács, szabó) voltak túlsúlyban.

A dualizmus korában tovább fejlődtek a tradicionális ágazatok, mint a mezőgazdaság – melyről már esett szó – és a *kézművesség*. A település önállóságának növekedésével újabb területek jelentek meg a gazdasági életben, mint a *pénzügyintézet*, a *vásártartás joga*; a technika és technológia fejlődésével pedig a természeti adottságokat is jobban ki tudták használni. A kézműipar is átalakult és megjelentek az egyesületek különböző formái, mint a – már említett – tejszövetkezet, vagy a malomipari csoportosulás, a fazekas manufaktúra és az erdőgazdálkodás modernebb formái.

Mágocs kézműipara – amely a céhes időkbe nyúlik vissza – igen fejlett volt. Ebből következőleg a céheket 1872-ben feloszlató törvénycikkely után leghamarabb a kovács, a szabó, az asztalos, a cipész, a lakatos, a fazekas, a molnár, a sütő és a takács ipartársulatok alakultak meg. Az 1880-ra teljesen lezárult átalakulási folyamat végére mintegy 40 iparágban 156 iparos dolgozott a településen, akiknek kétharmada német nemzetiségű volt.

1889 fontos év volt a mágocsi kézműves társadalom számára, hiszen ebben az évben alapult meg a Mágocsi Ipartestület, amelynek szerepe nélkülözhetetlen volt az érdekérvényesítés és koordináció terén egészen a II. világháború utáni koalíciós időszakig.

Mindez jelentős mértékben hozzájárult a mágocsi ipar fejlődéséhez és hírnevéhez. A XIX-XX. század fordulóján néhány termék – köztük a különböző vásznak és kosarak – a megyén kívül is igen keresettek voltak. Az agyagművesek és az *orgonaépítő Unger család* termékei pedig az ország szinte minden pontján ismertek voltak.

A századfordulón más területeken is jelentős változások következtek be. Ekkor létesült az első gőzmalom a településen, amelynek hatására sorra szűntek meg az előtte olyan fontos szerepet patakmalomok. Az igazi áttörést azonban 1918-as év hozta az ágazatban, amikor is megalapult a Mágocsi Mezőgazdák Műmalma Részvénytársaság. Mindezek mellett ecetgyár és gyapjúfonó üzem is létesült.

Ennek hatására a településen a kereskedelmi élet és a vásárok forgalma is jelentősen megélénkült, amely Mágocsot a *környék legrangosabb vásározó helyévé* tette. A települési vásárok tartásáról már 1817-ből található utalás. Ekkor heti rendszerességgel helyi és évi négy országos vásárra volt jogosultsága a Vallásalapítványi Uradalomnak. 1890-től azonban már önálló vásártartási jogra tett szert a település és így a megyében is meghatározó szerepet töltött be.

Mindemellett Mágocs iparosai, termelői rendszeres árusai voltak a szekszárdi, bonyhádi, dombóvári és sásdi vásároknak.

A település első pénzintézete még 1888-ban alapult Mágocsvidéki Takarékpénztár Rt. néven. A bank létrejötte jelentős előrelépés volt. Nemcsak, hogy ide fektették be a mágocsiak és a környékeliek a pénzüket, hanem a takarékpénztár a helyi fejlesztésekben is aktívan közreműködött.

A XX. század második felében ismét jelentős változások következtek be a település életében. Az 1940-es évek végén zajló téveszesítési hullám Mágocsot is elérte, amelynek révén megalakultak a termelőszövetkezetek. Az agitáció olyan sikeres volt, hogy az országos 7%-kal szemben Mágocson a földterületek 20%-án folytattak nagyüzemű szántóföldi művelést, annak ellenére, hogy a terület a változó reliefű felszín miatt a nagyüzemű műveléshez szükséges méretű táblák kialakítására csak korlátozottan volt alkalmas. *1961-ben alakult meg a Béke Termelőszövetkezet,* amelyhez a környék településeinek szövetkezetei is csatlakoztak. A szövetkezetnek fénykorában 800-900 tagja volt, tehát jelentős nagyfoglalkoztatónak számított a település életében. A rendszerváltás során azonban a szövetkezet csődbe jutott és jogutód nélkül megszűnt.

A mezőgazdaságban a TSZ mellett egyre fontosabb szerepet töltött be a háztáji gazdálkodás, amelynek jelentősége különösen a szárnyas-állatok tenyésztése tekintetében volt nagy.

A szocialista iparosítás részeként számos, a nagyközség számára jelentős munkaerőt foglalkoztató céget, vagy egyes cégek telephelyét létesítették Mágocson. Ennek eredményeként valósult meg a gépállomás 1948-ban, amely 1964-re mezőgazdasági gépjavítóvá alakult át, majd az 1970-es évek átszervezései nyomán a *Cserkúti Mezőgazdasági Gépgyártó és Szolgáltató Vállalat* II. számú üzemegysége lett. Az átszervezés során a cég technológiai színvonala is jelentősen emelkedett, hiszen ekkortól a gépjavítás mellett már gépgyártással is foglalkoztak. A gyáregység fénykorában 310 fő munkavállalóval rendelkezett. Az 1990-es években ezt a céget is felszámolták és jogutód nélkül megszűnt, pedig ha ez nem következik be a cég egy-két éven belül talpra állt volna, hiszen jelentős németországi megrendelésekkel rendelkezett.

A *női munkaerő* foglalkoztatására 1972-ben hozták létre a *Carbon Könnyűipari Vállalat Komló* mágocsi üzemét. Az üzem 1976-ban már 100 főt foglalkoztatott. Mivel a településen és környékén nagy volt a szakképzetlen női munkaerő aránya, ezért a működésük elején, még alacsony hozzáadott értékű árut gyártottak, majd az 1980-as évek közepétől már „saját anyagos” (tehát hazai anyagból, hazai eszközök és munkaerő felhasználásával előállított termék) öltönyöket is készítettek német és svájci megrendelők részére.

A rendszerváltás után a település gazdasági életében jelentős változások következtek be. A jelentős agrár és kézműipari hagyományokkal rendelkező nagyközségben, a rendszerváltás előtti időszak nagyfoglalkoztatóinak többsége jogutód nélkül megszűnt, egy részüket pedig

felvásárolták. Ennek következményeképpen a településen bejegyzett *186 vállalkozásból* mindössze két cég foglalkoztat 50-249 fő közötti munkavállalót. Ezt azonban jól ellensúlyozzák a dinamikusan fejlődő kisvállalkozások. 2004-ben az *1000 főre jutó vállalkozások* tekintetében a nagyközség kimagaslóan teljesített, hiszen *72,3-as* értékével az első helyen szerepel a kistérségen belül és több mint 60%-kal haladja meg a kistérségi átlagot, ami figyelemreméltó teljesítménynek számít.

A helyben lakó aktív keresők jelentős része – mintegy 87%-a – a településen talál magának munkalehetőséget (ami a településen található számos vállalkozás eredménye); az eljárók száma 2007-ben mindössze 145 fő volt. Ha megvizsgáljuk a nagyközségbe naponta bejáró munkavállalók számát (176 fő) akkor megállapíthatjuk, hogy a település vállalkozásai képesek lennének minden lakos számára munkát biztosítani. Az eljárás és a bejárás oka pedig a térségi munkamegosztás egyik következménye.

A foglalkoztatási szerepnél kiemelendő a település kistérségen belüli meghatározó szerepe, hiszen *a munkanélküliségi ráta mindössze 5,7%*, ami kifejezetten kedvezőnek számít a kistérségi 23%-hoz képest. Az aktivitási ráta – amely a helyi gazdaság és társadalom erősségének és fejlettségének az egyik mutatója – esetében még kedvezőbb Mágocs helyzete. 2007-ben a kistérség átlagban az *aktivitási ráta* mindössze 56% volt, ehhez képest Mágocs *63%-os* mutatója rendkívül jónak mondható, különösen akkor, ha ezzel az értékkel (Sásddal) a megosztott második helyet foglalja el a kistérségben, mindössze 1%-kal lemaradva a legjobb Bikaltól. Fontos kiemelni, hogy a település gazdasága igen dinamikusan fejlődött az elmúlt években, amit mi sem bizonyít jobban, hogy 2002 óta több mint 1 125 millió forint értékben valósultak meg beruházások, ezzel pedig a kistérségen belül Sásd után a legnagyobb dinamikát mutatja és jó indikátora Mágocs fejlődő gazdasági potenciáljának, illetve a kistérségen belüli meghatározó szerepének.

Összességében elmondható, hogy a település helyzete a kistérségben belül az egyik legkedvezőbb. Mind a beruházások dinamikáját, mind a foglalkoztatást tekintve a mai magyar kisvárosokra jellemző mutatókkal rendelkezik és meghatározó jelentőségű térségi szereplőnek tekinthető.

4.2. A nagyközség gazdasági élete

4.2.1. A fő nemzetgazdasági ágak szerepe a nagyközség gazdasági életében

A rendszerváltás után a településen továbbra is megmaradt a *mezőgazdaság és az ipar túlsúlya*. Erre utal, hogy a foglalkoztatottak közel kétharmada (ipar és építőipar: 43%, agrárium 18%) a gazdaság ezen területein talál magának munkalehetőséget. A majd 200 gazdasági társaság 23%-a

(43 db) a mezőgazdaság, 68%-a (128 db) pedig a szolgáltatások területén tevékenykedik. A szolgáltató gazdasági társaságok magas száma jelzi számunkra, hogy a településen igen kifejlett, széles körben igénybe vett tercier szféra található. Bár az ipari jellegű vállalkozások száma kicsi (mindössze 15 db), mégis innen kerül ki az a két vállalkozás, amely 50 főnél több munkavállaló számára biztosít foglalkoztatást, tehát jelentős gazdasági súllyal bíró ágazatról beszélhetünk. A mezőgazdasággal foglalkozó gazdasági társaságok esetében némileg árnyaltabb a kép. Az őstermelőtől, kezdve a jelentős nagyvállalatig (Y pulyka, amely a megye 100 legnagyobb vállalata között számon tartott) különböző méretű vállalatok találhatóak meg; a foglalkoztatás terén azonban az ágazat szerepe még mindig meghatározó, hiszen az aktív keresők mintegy 18%-a talál megélhetést ebben a szektorban.

10. táblázat: Gazdasági társaságok megoszlása forma alapján

Gazdálkodási forma		2007-ben
Jogi személyiségű gazdasági társaság	Kft.	70
	Szövetkezet	9
	Társulás	1
	Rt.	7
	Kht.	1
Jogi személyiség nélküli gazdasági társaság	Bt.	25
	Kkt.	1
	Egyéni vállalkozás	72
Vállalkozások összesen		186

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

Mint ahogy azt a 10. táblázat is mutatja, a településen a legjellemzőbb gazdálkodási forma az egyéni vállalkozás és a korlátolt felelősségű társaság, amelynek száma az elmúlt években mintegy 15%-kal emelkedett. Míg a részvénytársasági forma elsősorban a nagy közszolgáltatók jellemzője, addig a szövetkezeti forma a mezőgazdaságra, azon belül is az állattartásra jellemző leginkább.

4.2.2. Széles körű és kínáló kereskedelmi szolgáltatások

A településen található számos mikro- és kisvállalkozás mind a kereskedelem, mind a szolgáltatások egyéb területein széles körű választási lehetőséget biztosít a település és környékének lakói számára, amelyet jól szemléltet a 11. táblázat.

11. táblázat: Üzletek típusa és száma

Üzletek típusa	Üzletek száma
Élelmiszer jellegű üzlet	19
Iparcikk jellegű üzlet	11
Ruházati szaküzlet	5
Vasáru-, festék- és üveg szaküzlet	5
Könyv-, újság és papíráru szaküzlet	2
Összesen	52

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

Az összesen mintegy 52 kiskereskedelmi üzletnek már a száma is jelzi, hogy igen tevékeny kereskedelmi élet folyik a településen. A sokféle üzlettípusból pedig egy igen széles spektrumú kereskedelemre következtethetünk. Az élelmiszer jellegű üzletek közül a legnagyobb a *Kapos-Coop* 400 m²-es üzlete, de emellett italboltot és zöldséggyümölcs-kereskedést is találunk. Mivel a környező településeken (Mekényes, Bikal, Nagyhajmás, Alsómocsolád) ilyen nagyságú és ilyen választékkal rendelkező élelmiszerbolt nincs, így az onnan érkező vásárlók által elköltött jövedelem jelentékeny módon befolyásolja az üzlet forgalmát.

12. ábra: Kapos-Coop ABC

Figyelemre méltó az iparcikk üzletek – köztük vas-műszaki bolt, valamint a festék- és vegyi áru szaküzletek – magas száma (amik a környező kistelepüléseken szintén nem fellelhetők), amely a magas fokú szakosodás eredménye és a kézművesipari múlt egyik következménye. A legnagyobb ilyen üzlet a *Bózsing-Kovács Kft.* 250 m² alapterületű vas-műszaki boltja. Ezek mellett virágbolttal, ruházati boltokkal és olcsó áruk boltjával is találkozhatunk.

Mágocs mikrotérségi központi jelentőségét mutatja, hogy a településen működik könyvelőiroda – amely igen jelentős térségi szereplő – és biztosítási bróker, valamint ügyvédi iroda is. A szolgáltatások széles körét tovább bővíti, a településen található mintegy öt fodrászüzlet, valamint kettő kozmetikai szalon.

4.2.3. A településen működő egyéb szolgáltatások

A település ezen – a kereskedelemben és a foglalkoztatásban betöltött – központi funkcióját erősíti, hogy a polgármesteri hivatalban foglalkoztatási információs pont is működik, sőt a Munkaügyi Központ minden hónapban ügyfélfogadást is tart. Ennek igen nagy a jelentősége mind a mágocsi, mind a környék településein lévő munkaadók és munkavállalók szempontjából. A munkaadónak így csak sürgős esetekben kell ilyen ügyben Komlóra utazni és a munkavállalók is gyorsabban értesülnek az esetleges munkalehetőségekről, ezáltal könnyebb és gyorsabb lehet elhelyezkedésük is.

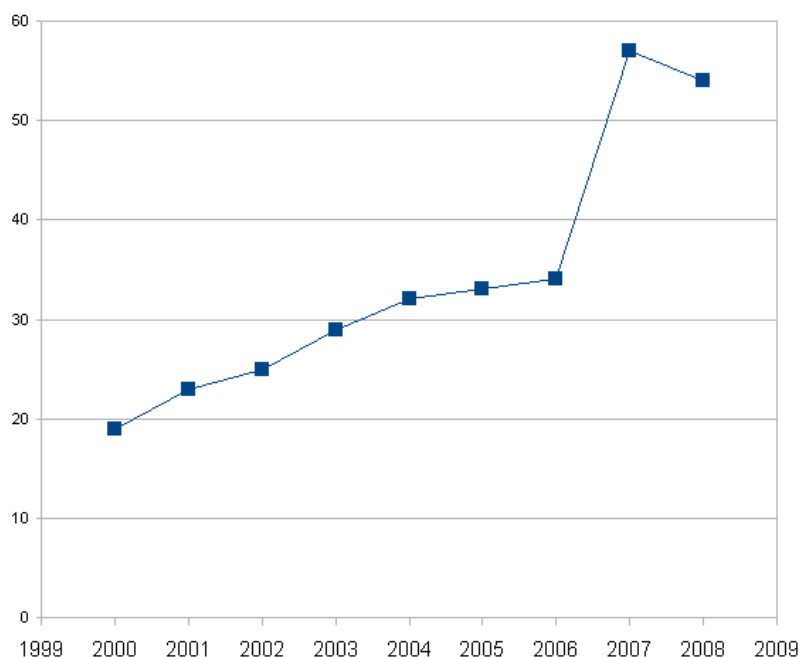
Mivel a nagyközségben még mindig jelentős a mezőgazdaság szerepe, ezért az *Agrárkamara* heti négy alkalommal tart ügyfélfogadást, míg a Baranya Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal heti egy alkalommal várja ügyfeleit. Így az agráriumban tevékenykedő vállalkozások első kézből informálódhatnak a legfrissebb szabályozásokról, pályázati lehetőségekről, ami jelentékeny mértékben könnyíti meg munkájukat és segíti fejlődésüket. Mindehhez hozzásegít, a 2008-tól működő *LEADER iroda*, amely szintén a polgármesteri hivatalban várja az érdeklődőket.

A településen szolgáltatóház és ipari terület is található. Míg előbbi elsősorban a helyi nagyobb cégek – köztük a *Therm Products Kft.* és a *Magnet Kft.* – számára szolgál telephelyül a település szélén, a 661-es út felé vezető út jobb oldalán, addig az utóbbi a településközpontban található és kisebb – elsősorban a szolgáltatásokban tevékenykedő – vállalkozások működése számára biztosít telephelyet.

4.2.4. Közmunkaprogram

A település munkanélküliségi problémáin – ha csak idényjelleggel is –, de nagyon sokat javít a településen futó közmunkaprogram. A 13. ábrán jól látható, hogy a 2000-től működő programban évről-évre egyre jelentősebb számban vesznek részt a lakosok. A kezdetben 19 fővel működő program keretein belül ma már több mint 50 főt foglalkoztatnak. A 2007-es évre azonban majdnem duplájára nőtt az addig a programban dolgozók száma, ami alapvetően annak köszönhető, hogy ettől az évtől kezdve nem a nagyközség maga, hanem a Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás pályázott támogatásra. Mivel a kistérség összességében sokkal rosszabb gazdasági-társadalmi mutatókkal rendelkezik, mint Mágocs nagyközség, így az sokkal nagyobb összegű állami támogatást tudott elnyerni e célra, és így sokkal jelentősebb számban tudtak munkát adni az arra rászoruló lakosságnak. A közmunkaprogram sikeressége az önkormányzat érdeke is, hiszen kevesebb szociális támogatást kell kifizetnie, valamint jó a helyi kereskedők számára is, hiszen megnő az elkölthető jövedelem mennyisége, ami a forgalomban érzékelhető változást hozhat.

13. ábra: A közmunkaprogramban résztvevők számának változása Mágocson

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

4.2.5. Legfontosabb gazdasági szereplők

Magnet Kft.

A vállalkozás múltja egészen a rendszerváltás előtti időszakig nyúlik vissza. Ekkor alakult meg a MEZŐGÉP, amely – kezdetben mezőgazdasági gépjavítóként, majd kisgépek gyártásával foglalkozott – csődbe ment és kisebb Kft-k alakultak belőle. Ezek egyike volt a FÉKGÉP-ből kivált Magnet Kft. 1991 tavaszán német szakemberek és befektetők segítségével tartálygyártással kezdtek foglalkozni. Alapításkor a német befektetők azonban azt szabták feltételül, hogy a FÉKGÉP-nek mint vállalatnak, és az igazgatóknak is tőkével kell hozzájárulni a vállalkozás indulásához. A cég *11 millió Ft-os törzstőkével*, 76%-os külföldi tulajdon mellett alapult. Az induláshoz a német cég biztosította a forrást, a gépeket és az alapanyagot is. Miután az üzletvezető meghalt, a cég vezetését Albert Ferenc vette át, aki időközben alapított egy másik, szintén magyar-német vegyes vállalatot Maguró Kft. néven. A két cég azonos telephelyen működik, de ugyanitt található az Edelstahl Kft., amely rozsdamentes karmantyúkat és anyacsavarokat gyárt, valamint a Cabero Kft. (volt Therm Product Kft.) és a 100%-ban magyar tulajdonú Markgép Kft. is. A cég fejlődését segítette a tapasztalt, céghez hű szakmai gárda. 2004-ben az új üzemcsarnok építésével jelentős mértékben növelték a kapacitást, majd 2006-ban fémszerkezeteket-gyártó üzemet építettek. 2007-ben az Új Magyarország Fejlesztési Terv Gazdaságfejlesztés Operatív program keretében jelentős – mintegy 100 millió Ft értékű – beruházást valósítottak meg. Egy újabb üzemcsarnokkal tovább bővítették a kapacitásukat, valamint a korszerű lemez-előkészítő technológia bevezetése révén jelentős minőségi javulást értek el.

Jelenleg 87 fő számára biztosítanak munkahelyet, amihez még hozzájárul az alvállalkozók által foglalkoztatott mintegy 30 fő, így pedig már jóval 100 fő feletti munkalehetőséggel a település egyik legnagyobb foglalkoztatójaként működnek. A dolgozók jelentős része – mintegy 42 fő – a környező településekről (Sásd, Bikal, Nagyhajmás, Mekényes, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Tótfű, Szászvár, Máza, Alsómocsolád, Dombóvár) jár be dolgozni. Már a felsorolásból is jól látszik, hogy igen jelentős az a települési kör, amelynek munkavállalói számára a cég munkahelyet biztosít és ennél fogva nemcsak a település, hanem a térség gazdaságában is meghatározó szerepet tölt be. Mivel a gazdasági társaság magas hozzáadott értékű terméket állít elő a legfejlettebb ipari technológiával – ami ebből következőleg jól eladható –, ezért munkavállalói számára magasabb bért tud fizetni, ami tovább generálja a helyi fogyasztást.

A cég legjelentősebb beszállítói partnerei közé tartozik a budapesti Technokov Kft. vagy a Szekszárdi Ferropatent Kft., de ezeken kívül még további 200 kisebb beszállítóval állnak

kapcsolatban. A társaság termékei – külföldi érdekeltségű beruházás révén – elsősorban a német, osztrák és holland piacokon találhatnak vevőre.

14. ábra: A Magnet Tartálygyártó Kft. telephelye

Cabero Kft.

A cég három német tulajdonossal alapult Therm Product Kft. néven 1995-ben. 2003-ban a három tulajdonosból kettő Cabero Kft. néven másik vállalkozást indított, miután 2005-ben a harmadik tulajdonos kilépett a Therm Product Kft-ből, így a két céget egyesítették. A cég fő profilja az ipari hőcserélők gyártása, amelyet egy 17 033 ha területű telken található 2651 m²-es üzemcsarnokban végeznek. Ezen a tekintélyes méretű gyárterületen átlagosan *80 fő munkavállaló* dolgozik, amelynek jelentős része (átlag 60 fő) – a Magnet Kft-hez hasonlóan – a környékről (Bikal, Egyházaskozár, Tófű, Hegyhátmaróc, Nagyhajmás, Mekényes, Csikóstöttös, Kaposszekcső, Dombóvár) jár be dolgozni a cég Mágocs határában található telephelyére. Bár a cég maga nem rendelkezik egyéb telephellyel, külső bér munkát végeztet nagyhajmási, dombóvári és bonyhádi vállalkozásokkal. A cég termékei – elsősorban a külföldi befektetőknek köszönhetően – az Európai Unió országaiban kerülnek értékesítésre.

Az említett tényekből egyértelműen leszűrhetjük, hogy a vállalat a Magnet Kft. mellett az egyik legjelentősebb szereplő nemcsak a település, hanem a térség gazdaságában is. Mindezt leginkább a viszonylag jelentősnek mondható foglalkoztatotti létszám támasztja alá. Fontos megemlíteni, hogy a cég szintén magas hozzáadott értékű terméket gyárt, amelyhez korszerű, fejlett technikát és technológiát alkalmaznak.

SHS Kft.

A cég 1990-ben alakult. Fő profilja gazdasági társaságok könyvvizsgálata, adótanácsadás, társadalombiztosítás, de emellett az induló vállalkozások részére inkubátorházként is működnek (a 22 milliós beruházást jelentős részben hazai pályázati forrásból valósították meg 2003-ban), hiszen már a megfogalmazódott üzleti ötlettől kezdve menedzselik a megalapítandó céget. A cég

az említett szolgáltatásokon kívül rendelkezik egy igen kiterjedt kapcsolati hálóval, amely nagyban megkönnyíti egy új vállalkozás elindítását. A társaság sikerességét mutatja, hogy segítségükkel alapult meg az első termelői csoport az országban (Ormánsági Szója Szövetkezeti Termelői Csoport). A társaság mintegy *350 vállalkozás számára nyújt könyvelési szolgáltatásokat a régióban*, de az adótanácsadás és társadalombiztosítás terén nyújtott szolgáltatásokkal együtt majd ezer ügyfelük van. Így térségi szerepükük mindenképpen kimagasló. 2005-ben a cég profilja tovább bővült. További két korlátozott felelősségű társaság megalapításával egyrészt az agráriumban tevékenykedő gazdasági társaságok számára kívánnak komplexebb és a profilhoz még inkább igazodó szolgáltatásokat nyújtani; másrészt a vállalkozások fejlődését kívánják jobban segíteni, például pályázatok írásával, elemzések készítésével.

Jelenleg *25 fő számára biztosítanak munkahelyet*, amelynek jelentős többsége – mintegy 18 fő – a környező településekről – Dombóvár, Tevel, Szászvár, Tófű, Egyházaskozár, Csikóstöttös – jár be dolgozni. A cég legfontosabb partnerei: Naki Mg. Zrt., Teveli Mg. Zrt., Csele-Delta Kft. (Görcsönydoboka), Jákli Kft. (Dunaföldvár)

15. ábra: SHS Kft. irodaház

Összességében elmondható, hogy a cég kifejezetten térségi szereplő. Ügyfélköre jóval túlhaladja még a megye határait is, mindemellett a térségi foglalkoztatás kiemelkedője szereplője, jelentőségét tovább erősíti, hogy nagyarányú női munkaerőt foglalkoztat.

MAKROM Kft.

1992-ben alakult a cég hét tulajdonossal. Vagyona a jogutód nélkül megszűnt Béke MGTSZ megvásárlásából származott. A cég fő profilja a mezőgazdaságon belül a szarvasmarhatartás és tejtermelés, a növénytermesztésen belül a kukorica és búza termesztése. A cég központi telephelye mintegy 13,7 ha, amelyen *48 főt foglalkoztatnak*, emellett két fő irodai alkalmazottal rendelkeznek. További telephelyükön (4346 m²) kamionmosót üzemeltetnek. A dolgozók jelentős része helyi, mindössze 14 fő jár be: Mekényesről (2 fő), Dombóvárról (11 fő) és Szászvárról (1 fő). Ez alapján megállapítható, hogy a cég jelentős szereplő – elsősorban – a település munkaerőpiacán.

A kft. piaci pozíciójának megőrzése érdekében az elmúlt években közel 220 milliós nagyságrendben valósított meg fejlesztéseket és jelenleg is folyik egy jelentős (1500 milliós) nagyberuházás, amelynek keretében az állattartó telep kerül felújításra.

A cég beszállítói kapcsolatai igen kiterjedtek, hiszen mind Budapesten, Kaposváron, Pécsen, Szekszárdon, vagy éppen Pápán vannak kapcsolataik. Termékeiket a hazai nagy hús- és tejfeldolgozó társaságok vásárolják fel, mint a Tolle Zrt. vagy a KITE Zrt.

MAKROM-OIL Kft.

16. ábra: Üzemanyagtöltő állomás

A cég a MAKROM Kft-ből jogutódlással jött létre, 2007-ben kezdte meg működését. A teljesen magyar tulajdonban lévő vállalat üzemanyagtöltő állomást és üzletet üzemeltet; szolgáltatásai közé tartozik még az autómosás is. Az 1524 m²-es telephelyen *hat fő dolgozik*. A tevékenységéből fakadóan legjelentősebb partnerei a MOL Nyrt., valamint a komlói AGIP Hungaria. Termékeit a közeli települések: Alsómocsolád, Bikal, Nagyhajmás, Egyházaskozár és Bonyhád lakosai számára értékesíti. Megléte a település központi jellegének egyik mutatója.

Kubik-Agro Kft.

A korlátolt felelősségű társaság 2002-ben kezdte meg működését. Jelenleg is két főt foglalkoztat. A cég fő profilja a mezőgazdasági növénytermesztés. A cég dinamikus növekedését jelzi, hogy munkahelyteremtési támogatásainak és gépbeszerzési beruházásainak összege meghaladta a 70 millió forintot.

A cég igen kiterjedt beszállítói kapcsolatokkal rendelkezik, hiszen mind Pécsen, Kaposváron, Baján, Budaörsön rendelkezik partnerekkel. Termékeit elsősorban a megyei, valamint székesfehérvári és kaposvári üzemek vásárolják fel.

MÁGFÉK Kft.

Az 1994-ben alapult magyar tulajdonú gazdasági társaság legfontosabb tevékenységei a járműgyártást érintik. Így többek között közúti gépjármű- és gépjárműmotor alkatrészek, légfékszerelvények és kompresszorok gyártásával, felújításával foglalkozik. A cég közel 7000 m²-es ingatlanján található telephelyen mintegy *15 fő dolgozik jelenleg*. A dolgozók harmada (6 fő) a környező településekről (Köblény, Mekényes, Bikal, Dombóvár, Nagyhajmás) jár be dolgozni. A cég jelentőségét mutatja, hogy beszállítói kapcsolatai az egész ország területére kiterjednek (Budapest, Szeged, Hódmezővásárhely, Pécs), termékeit pedig a hazai piac mellett a német piacon is értékesíti.

“Y Pulyka” Kft.

A cég 1991-ben alapult hazai magántőkeből. A társaság legfontosabb profilja speciálisan a pulykahízlalás finanszírozása, értékesítése és szaktanácsadás. A nagyközségben található mintegy 2 ha területű telken 3819 m²-en folynak a pulyka hízlalásával kapcsolatos tevékenységek, itt található a cég épületei. A *25 fő számára munkahelyet biztosító* társaság alkalmazottainak mintegy harmada (kilenc fő) jár be a környező településekről (Bikal, Egyházaskozár, Csikóstöttös, Dombóvár, sőt Kaposvár). A cég jelentőségét mutatja, hogy mintegy 54 kereskedelmi partner 64

telephelyére szállítanak. További meghatározó mérőszám, hogy 2006-ban a nettó árbevétel alapján az 59. legjelentősebb cég volt Baranyában. Összességében megállapíthatjuk, hogy a cég nemcsak, hogy jelentős foglalkoztató, de gazdasági eredményei alapján a nagyközség helyi adó-bevételeihez igen nagymértékben járul hozzá.

A fent említett vállalkozások adják a mágocsi gazdasági élet alapját, mindemellett a helyi munkaerőpiac leginkább meghatározó szereplői (12. táblázat).

17. ábra: Funkcióváltó mezőgazdasági külterület a település délkeleti határában

12. táblázat: A legfontosabb vállalkozások jellemző adatai

Vállalkozás neve	Tevékenységi kör	Foglalkoztatottak száma	Ebből bejáró	Honnan bejáró?
Magnet Kft.	Tartálygyártás	87 fő	42 fő	Nagyhajmás, Mekényes, Alsómocsolád, Bikal, Sásd, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Tófű, Szászvár, Máza, Dombóvár

Vállalkozás neve	Tevékenységi kör	Foglalkoztatottak száma	Ebből bejáró	Honnan bejáró?
Cabero Kft	Hőcserélők gyártása	80 fő	60 fő	Bikal, Egyházaskozár, Tófű, Hegyhátmaróc, Nagyhajmás, Mekényes, Csikóstöttös, Kaposszekcső, Dombóvár
SHS Kft.	Könyvvitel	25 fő	18 fő	Dombóvár, Tevel, Szászvár, Tófű, Egyházaskozár, Csikóstöttös
MAKROM Kft.	Mezőgazdaság	48	14 fő	Mekényes, Dombóvár, Szászvár
MAKROMOIL Kft.	Üzemanyag értékesítés	6 fő		
Kubik.Agro Kft	Mezőgazdaság	2 fő		
MÁGFÉK Kft.	Járműalkatrészek gyártása	15 fő	6 fő	Köblény, Mekényes, Bikal, Dombóvár, Nagyhajmás
„Y” Pulyka Kft.	Pulyka tenyésztés	25 fő	9 fő	Bikal, Egyházaskozár, Csikóstöttös, Dombóvár, sőt Kaposvár

4.3. Turizmus, vendéglátás

4.3.1. Idegenforgalmi vonzerők

A település a *Kapos-völgyi üdülőkörzethez* tartozik. A település és környékének egyik legjelentősebb turisztikai potenciálja az erdő. A terület a Mecsek után a második legerdősültebb része a megyének, amelyet elsősorban a *vadászturizmus* hasznosít. Az ide látogatók mintegy 60 vadászből hódolhatnak szenvedélyüknek, este pedig a településen található panzióban szállhatnak meg. A nagyközség turisztikai potenciáljának jobb kihasználása érdekében az önkormányzat számos javaslattal rendelkezik a település rendezési tervében. Ilyenek az új vadászlesek, kerékpárutak, túraútvonalak kialakítására vonatkozó javaslataik. Ez utóbbi az ifjúsági

tábor, a turistaház vagy éppen az erdei iskola megvalósulása esetén jelentős mértékben növelheti a település turisztikai potenciálját és szélesítheti a vendégkört is, hiszen a vadászturizmus jelentős anyagi megterheléseivel szemben e szolgáltatásokat a középréteg és a fiatal korosztály is igénybe tudná venni.

A település határában található *halastavak* nemcsak a település és környéke, hanem sokkal nagyobb területre gyakorolnak vonzó hatást. A halastavak igen kedvelt kikapcsolódási helyszíneknek számítanak; tudomásunk szerint a Kaposvárról, Pécsről, sőt Szekszárdról is járnak ide horgászok. A szolgáltatások (stégek kialakítása, esőbeálló, szemetes) bővítésével, a környezet rendbetételével a jelenlegi vendégkör jelentősen növelhető.

18. ábra: Mágocsi halastó

A település *lovas pályával* is rendelkezik. A Mágocsi Lovasnapok rendezvénynek otthont adó pálya fejlesztése és lovasturisztikai programok szervezése egyike a nagyközség meghatározó turisztikai fejlesztési elképzeléseinek.

A turisztikai potenciált tovább növeli, hogy számos nagyobb jelentőségű rendezvény kerül megszervezésre Mágocson. Ilyen a hagyományőrző rétesfesztivál, a polgárőrök megyei halfőző versenye vagy a Beat fesztivál – amely a környék zenekarai és motorosai számára biztosít összejöveteli lehetőséget – és ősszel a Hegyháti szüret; farsang idején pedig a Narre Tag, a Bolond nap, ami a helyi jelentős német kisebbség egyik legfontosabb mulatsága, amelynek során maszkos felvonulást tartanak, ami este bállal végződik.

A számos rendezvényre és programra érkező vendégek az újonnan nyílt Solya Panzióban (egykori Conzol Panzió) tudnak megpihenni. Előbbi 16 fő befogadására képes négy kétágyas és kettő négyágyas, saját fürdővel és televízióval felszerelt szobával rendelkezik. Utóbbi 12-15 fő befogadására alkalmas és III. kategóriájú étteremmel rendelkezik.

A településen található két étterem és egy cukrászda, valamint egy pizzeria – amely utóbbi helyiek kedvelt találkozóhelye – kifejezetten olyan szolgáltatást nyújtanak, amelyek a kis- és aprófalvakban nem jellemzőek, így meglétük a település mikrotérségi központi jellegének egyik kifejezői. Az elmúlt években mind az éttermek és cukrászdák, mind a bárók száma egy-egy újabbal bővült, ami a kereskedelmi, vendéglátói szerepkör további erősödését mutatja. Mágocson jelenleg megközelítőleg minden 250 főre jut egy-egy vendéglátó ipari egység.

4.4. Háttérintézmények

4.4.1. Takarékszövetkezet

A településen viszonylag korán, már a XIX. század végén alapítottak pénzügyintézetet. Az 1888-ban alapított *Mágocsvidéki Takarékpénztár Rt.* fejlett pénzügyi kultúrára utal. A pénzügyintézet jelentős részt vállalt a településen zajló önkormányzati fejlesztésekben és vállalkozói beruházásokban. 1957-től a pénzügyintézet Mágocs és Vidéke Takarékszövetkezet, majd 1974-től Hegyhátvidéke Takarékszövetkezet néven folytatta tevékenységét.

2001-től a Völgyesség-Hegyhát Takarékszövetkezet Bonyhád Mágocsi Kirendeltsége néven működik. Mikrotérségi szerepét meghagyták, hiszen ehhez a fiókhoz tartoznak Sásd, Vásárosdombó, Mindszentgodisa és Magyarszék települések fiókjai is. 2007-ben a bankfiók teljes felújításon esett át, hogy ügyfeleit európai színvonalon szolgálhassa ki. A takarékszövetkezet a pénzügyi szolgáltatások magas színvonalát kínálja az ügyfelei számára, amelyet a lakosok bizalommal hálálnak meg, ezt a több mint 20 milliárd forintos betétállomány is jól mutat.

Lakossági ügyfelek számára nyújtott szolgáltatások: nyugdíj-előtakarékosság, tanévkezdési, személyi, lakás-, lombard-, bankszámla és egyéb hitelek, bankkártya szolgáltatások, számos betéti befektetés. *Vállalati ügyfelek számára nyújtott szolgáltatások:* megtakarítások, befektetések, rövid és hosszabb távú hitelek, mintegy hétféle, az igényekhez igazodó méretű és lejáratú hitelkonstrukciók, deviza- és forinthitelek, Széchenyi-kártya igénylési lehetőség.

A szövetkezet jelentőségét mutatja, hogy mintegy 39 település és négy többcélú kistérségi társulás számláját vezetik. 1996-ban – elsőként az országban – vezették be a bankkártya szolgáltatásokat, így mára közel húsz helyen vannak jelen ATM termináljaikon keresztül. Az

automaták számos, nemzetközileg is használatos bankkártya típust elfogadnak: Visa, MasterCard, Cirrus, Maestro. A mágocsi pénzügyetnél szintén található ATM, mely kívülről megközelíthető.

19. ábra: Takarékpont

4.4.2. Posta

A Magyar Posta egy fiókot tart fenn a településen, amely hétköznaponként áll a lakosság rendelkezésére. A 11 dolgozóból, mindössze egy fő jár be más településről dolgozni. A dolgozók igen eltérő feladatok végeznek. Egyes alkalmazottak a levelek, újságok, szórólapok kézbesítésével foglalkoznak, mások a fiók épületében átveszik a leveleket, csekkes befizetéseket eszközölnek, betétszámlákat kezelnek. Mindezek mellett természetesen a régen hagyományosan a posta által végzett szolgáltatások is megtalálhatók, így telefonálási, faxolási, csomagfeladási, táviratozási lehetőség áll nemcsak a helyiek, hanem a környékbeli települések lakosságának rendelkezésére. A mágocsi posta Alsómocsolád, Vékény, Tófű, Kárász és Hegyhátmaróc települések részére *mobilposta* szolgáltatást végez.

20. ábra: A posta épülete

5. A nagyközség településszerkezete, lakásállománya és épített öröksége

5.1. Települmorfológia

A település szerkezete, az utcák kapcsolatrendszere, szabályozási szélessége a kialakulás óta lényegében változatlan. A belterület az utóbbi időben *nyugati irányban* kitolódott az *új lakóterületek* kialakításával

21. ábra Szent Erzsébet szobor a templom tövében

A település többi részétől *jól lehatárolható központ* kapcsolata a lakóterületekkel szilárd burkolatú utakkal, gyalogutakkal nagyrészt biztosított. A lakóterületekre – a település mezőgazdasági jellegének megfelelően – a mintegy 20 m körüli telekszélesség, jelentős méretű hátsókerlek, egyedi, oldalhatáron álló földszintes beépítési mód, nagyméretű gazdasági épületek jellemzőek. Kivételt képeznek a település eredeti jellegétől eltérő, sorházas beépítésű ingatlanok, valamint az új családi házas területek. A belterületbe mára beépültek a korábbi mezőgazdasági üzem telephelyei is.

22. ábra: Településkép: előtérben a városias központ, háttérben a vállalkozói területek

23. ábra: A Szentháromság tér

A belterülethez közvetlenül kapcsolódik a volt Mezőgép telep, valamint a TSZ major. A belterület közelében déli, északi és nyugati irányban néhány házas külterületi lakott hely található. Szintén a belterülethez kapcsolódik északi irányban a temető és zártkertek. Déli irányban a belterülettől egy km-re létesült a szennyvíztelep, északon két km-re a szennyvíztisztító hely. A

külterületen lévő többi lakott hely korábban megszűnt, a külterületi beépítettség mára elhanyagolható.

Mágocs belterületét a beérkező utak, illetve vízfolyások tagolják. A településszerkezet fontos eleme az *egyre inkább városi jelleget mutató településközpont*, amelynek jellegzetes eleme a templomdomb, a római katolikus templommal és a környezetében található zöldövezettel. A településközpontban foglal helyet a települést és annak vonzáskörzetét kiszolgáló intézmények legnagyobb része, mint az igazgatási, vallási, egészségügyi, oktatási, művelődési, kereskedelmi és szolgáltatási feladatokat ellátó intézmények.

24. ábra: Sorházas beépítés

A *történelmileg kialakult utcabálózati* a mai napig alig változott. Jellemzőek a viszonylag széles utcák és a mezőgazdasági karaktert mutató, nagytelkes ingatlanok, az utak mellett növényesített, illetve növénytelepítésre alkalmas sávval. A hagyományostól eltérő jellegű építési mód található a település északnyugati részén kialakított lakóterületen, ahol a már említett kistelkes *családi-, illetve sorházak* a településképp meghatározó elemei.

A településszerkezeti tervben *különleges területként* szerepel a sportpálya és a temető. Gazdasági területeket (kereskedelmi-szolgáltató, illetve ipari, gazdasági terület) a településszerkezeti terv a belterülethez való csatolással több helyen is jelöl. Mágocs belterületéhez észak felől, a Méhész-patak délkeleti oldalára a területrendezési terv szerint üdülőtérlet került kijelölésre. Itt egy új „Rekreációs Öko-Centrum” kialakítását tervezik, melynek alap gondolata: „kikapcsolódás, feltöltődés és rekreáció minden korosztály részére, évszaktól függetlenül”.

5.2. Az épített környezet

A település egyes területeire jellemző a falusias környezet, a hagyományos, nagytelkes lakóháztípusokkal; melyek általában előkert nélküli, északi vagy keleti oldalhatáron álló fésűs, illetve hajlított házas jellegűek. Előkerttel csak az elmúlt években kialakított utcák esetében találkozunk. A településközpont városiasodó jellegét tükrözi a zárt sorú beépítési mód és a változó építménymagasság.

25. ábra: Kisvárosias, új építésű, családi házas lakóövezet

26. ábra: Többszintes beépítésű ingatlanok a településközpontban

Mágocs helyi építési szabályzata rögzíti a település épített környezetével szemben támasztott követelményeket, amelynek többek között a település hagyományos építészeti karakterének megőrzése is célja.

5.2.1. A település lakásállománya

A településen jelenleg mintegy 982 lakás található, amelyek több mint fele háromszobás ingatlan. Jelentős még a kétszobás lakások aránya (30%), míg az egy-, illetve négy vagy többszobás ingatlanok száma az előbbi kettőhöz lépest elenyésző.

1990 óta a lakások száma mintegy 42-vel (4,5%) gyarapodott. A lakások szobaszámának változását tekintve az elmúlt közel két évtizedben, szembetűnő, hogy az egyszobások részaránya 11,9%-ról 3,3%-ra esett vissza. A *kétszobások száma* eleinte csökkent, majd a 2001-es év adataihoz képest hét év leforgása alatt arányuk *megduplázódott*. A háromszobások száma fokozatosan növekvő tendenciát mutat (34,7%-ról 52,6%-ra), amely feltehetően az újjépítésű családi házaknak köszönhetően gyarapszik ilyen ütemben. A négy vagy több szobás lakások esetében szintén ingadozás figyelhető meg; jelenleg valamivel meghaladják az 1990-es adatokat (13. táblázat).

13. táblázat: A nagyközség lakásállománya

Megnevezés	1990		2001		2007/2008	
	Lakások száma (db)	Lakások megoszlása (%)	Lakások száma (db)	Lakások megoszlása (%)	Lakások száma (db)	Lakások megoszlása (%)
1 szobás	112	11,9	55	5,7	32	3,3
2 szobás	386	41,1	152	15,6	297	30,2
3 szobás	326	34,7	384	39,5	517	52,6
4 vagy több szobás	116	12,3	382	39,2	136	13,9
Összesen	940	100	973	100	982	100

Forrás: KSH 1990, 2001

A lakásállomány komfortfokozatát tekintve (14. táblázat) megállapítható, hogy napjainkban a nagyközség lakásainak több mint fele összkomfortosnak minősíthető. Ez az 1990-es év adataihoz

képest több mint 20%-os javulást mutat. A komfortos, illetve félkomfortos lakások száma csak kis mértékben emelkedett az elmúlt két évtizedben. Mindemellett fontos megemlíteni, hogy a szükséglakások teljesen megszűntek és a komfort nélküli ingatlanok száma is mintegy 17,2%-kal csökkent.

14. táblázat: A nagyközségi lakásállomány komfortfokozatának alakulása

Komfortfokozat	1990		2001		Tárgyévhez közeli adat	
	Lakások száma (db)	Lakások aránya (%)	Lakások száma (db)	Lakások aránya (%)	Lakások száma (db)	Lakások aránya (%)
Összkomfortos	307	32,6	453	46,6	530	53,9
Komfortos	280	29,8	340	34,9	312	31,8
Félkomfortos	135	14,4	63	6,5	102	10,4
Komfort nélküli	198	21,1	103	10,6	38	3,9
Szükséglakás	20	2,1	14	1,4	0	0,0
Összesen	940	100,0	973	100,0	982	100,0

Forrás: KSH 1990, 2001, Mágocs Nagyközség Önkormányzat

A külterületen található lakások általában komfortosak, áram- és vízellátás van. Ilyen a Széchenyi utca végén lévő három ház, amelyből csak egy lakott (5 fő), a többi pedig üresen áll. Ezen kívül a volt Mezőgép gyáregység mellett található két háromlakásos ház (10 fő), illetve a belterülettől 1,5 km-re található még egy lakott ingatlan (2 fő). A Mezőgép melletti lakott ingatlanokat rácsatlakoztatták a községi szennyvízközműre. Ezeket leszámítva egy, a településtől távol eső külterületi ingatlan esetében csak áram van, a vizet pedig ásott kútból biztosítják.

5.2.2. Az épített környezet védelem alatt álló elemei, értékei

Mágocs Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete a 2/2007 (IV.01.) számú rendeletben a helyi építészeti és természeti értékek védelméről és támogatásáról határozott. A rendelet mellékletében megtalálhatóak a helyi védelemre érdemes épített és természeti értékek.

A településközpontban található *Római Katolikus templom* műemléki épületnek minősül (hrs.: 540), a műemléki környezet részét az alábbi hrsz.-ú területek képezik: 293, 493, 494, 396, 497, 498-501, 502/1, 502/2, 502/3, 502/4, 403, 506, 508, 510, 513, 530, 540, 541/1, 542/1, 542, 538/1, 538/2.

27. ábra: Szt. Flórián szobra

28. ábra: I. világháborús emlékmű

Helyi védelemben részesült építmények közül a H1 kategóriába 55, míg a H2 kategóriába 18 db tartozik. H1 kategóriába sorolandó például a kálvária (hrsz.: 02), a Szent Flórián szobor (hrsz.: 542), a Szent József szobor (hrsz.: 540), a Szentháromság szobor (hrsz.: 502/4), a Szent János szobor (hrsz.: 467) és az I. világháborús emlékmű (hrsz.: 492). H2 kategóriába került besorolásra például a Deák Ferenc utca (hrsz.: 172, 206, 179, 180), illetve a József Attila utca (hrsz.: 109, 134, 137, 184) néhány értékes épülete.

5.2.3. A nagyközség nyilvántartott régészeti lelőhelyei

Mágocs területén több régészeti lelőhely található, amelyek az alábbiakban kerülnek felsorolásra.

Nyilvántartott régészeti lelőhely:

Mágocs, Kolostor dűlő – Kolostor romok (hrsz.: 0270)

Mágocs, Gyógyszertár – La Tene kori sír(ok)

Mágocs, Ady E. u. 90. – Római kori temető (hrsz.: 926)

Mágocs, József A. u. 39. – Római kori telepnyom, villa maradványa (hrsz.: 125)

Mágocs, Templom tér – Késő római festett sírkamra maradványa

Régészeti érdekű terület:

Mágocs, Szőlőhegy (hrsz.: 0132, 0133/3)

Mágocs, Hosszúszó – Őskori telep, Lengyeli kultúra (hrsz.: 0308)

Mágocs, Flasics József szőlője – Kelta éremlelet (hrsz.: 0308)

Mágocs, Hundsborg – Őskori telep, Dunántúli Kerámia népe és Lengyeli kultúra (hrsz.: 0118, 0109, 0106)

Mágocs, Kispusztá és Falugyörgyi között – Őskori telep, Zóki és Somogyvár, Vinkovci kultúra (hrsz.: 0118, 0109).

5.3. A település zöldterületei

A zöldfelületeknek meghatározó szerepe van az előnyös település-, illetve utcakép kialakításában, továbbá szűrő hatásuk révén a légszennyezés és a zajterhelés csökkentéséhez is hozzájárulnak. Mágocson a lakóterületek telekosztása és a telkek használata következtében összefüggő zöldfelületi rendszer nem épült ki. A meglévő *zöldfelületi elemek hálózatos és szigetes jelleget mutatnak*. A hálózat elemei a közterületi zöldsávok, fásítások. A szigetes jelleget a településközpontban található parkosított zöldfelület adja. A településen a zöldterületek

kifejezetten ápoltnak, gondozottnak mondhatóak, amelyek szigetszerű eloszlásuk ellenére is nagyban hozzájárulnak a település összképéhez. A közhasznú összes zöldterület 33 692 m², amely teljes mértékben gondozott.

29. ábra: Mágocs külterülete madártávlatból

A településhez tartozó 13 hektáros halas-, illetve 1,5 hektáros horgásztó szintén jelentős rekreációs- és zöldterületnek számít. A nyugodt, idilli környezetben elhelyezkedő tavak az egész régióból vonzzák a horgászat szerelmeseit, érkeznek ide látogatók Pécsről, Szekszárdról és Kaposvárról is.

5.4. A település környezetvédelmi programja

Magyarországon a környezetvédelem tervezési rendszerének kereteit a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Környezetvédelmi Törvény.) teremtette meg. A Ktv. 46. § (1) b) pontja szerint a *települési önkormányzatoknak* a Nemzeti Környezetvédelmi Programra alapozva és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területükre önálló *települési környezetvédelmi programot kell kidolgozniuk*, amelyet a képviselő-testületnek/községi gyűlésnek jóvá kell hagynia. A programot szükség szerint – de legalább két évente – felül kell vizsgálni. A környezetvédelmi program elkészítése során a következő dokumentumokat vették figyelembe:

- Mágocs Településrendezési Terve (2006), illetve annak módosítása (2006);

- Mágoacs Településrendezési Tervének Módosítása (2006);
- Mágoacs Nagyközség helyi hulladékgazdálkodási terve (2004);
- Baranya Megye Környezetvédelmi Programja (2002);
- Baranya megye statisztikai évkönyve (2005);
- Magyarország kistájainak katasztere (1990);
- Interneten hozzáférhető információk;
- a településen végzett kérdőíves felmérés eredményei.

A település környezetvédelmi programjában részletesen elemzi az egyes környezetvédelmi elemek állapotát, amelyek során az alábbi megállapításokra jutott:

- A közlekedési eredetű légszennyezés a csekély forgalom miatt nem jelentős.
- A szálló és üledő por magasabb értékei a mezőgazdasági munkálatok idején fordulnak elő. A helyi mezőgazdasági-ipari tevékenységgel kapcsolatban nem érkezett lakossági panasz.
- Az emberi egészséget veszélyeztető koncentrációk egyik szennyezőanyag tekintetében sem fordulnak elő. A SO₂ emisszió csak a fűtési idényben éri el a megengedett határértéket, amelynek további javítása érdekében a település ösztönzi a lakosság minél nagyobb arányú rácsatlakozását a gázvezeték-hálózatra (fűtés).
- Mágoacs településterületén nem található sérülékeny vízbázis.
- A talajvízben ammónia-nitrit-nitrát szennyezettség előfordul, amely országos szinten jellemző folyamat. Mágoacs területén a lakosság ázott kutakat kizárólag öntözésre használ.

A településen önálló szennyvízelvezetési agglomerációt alkotó *szennyvízcsatorna bázis* üzemel. A közművagyon tulajdonosa Mágoacs Nagyközség Önkormányzata, üzemeltetője pedig a Mágoacsvíz Kht. A tisztító telepen eleveniszapos biológiai tisztító technológiát alkalmaznak, majd a tisztított szennyvíz fertőtlenítésére kerül sor. A település *csapadékvízét* nyílt árkos rendszer vezeti el. A csapadékvíz befogadója a Mágoacsi-árok, amelynek tisztításáról az önkormányzat gondoskodik.

A környezet védelmének érdekében rendszeresen *lomtalanítást, közterületi hulladékgyűjtést* tartanak. Az 1/1986 (II.21.) ÉVM-EüM együttes rendelet meghatározza a közterületek tisztán tartásának főbb szabályait, amelynek alapján a települési önkormányzatok saját *köztisztasági rendeletet* alkothatnak. Mágoacs Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete 4/2003 (IV.1.) számmal Köztisztasági rendeletet hagyott jóvá. A köztisztasági rendeletek célja a települések közigazgatási területén a köztisztaság fenntartása, a települési szilárd hulladékokra vonatkozó közszolgáltatás kötelező igénybevétele, és a feladatok, kötelezettségek és tilalmak rendezése a

helyi sajátosságoknak megfelelően. Mágocs területén a közterületek és a magánporták gondozottak, a köztisztasági helyzet megfelelő.

A természet védelméről az 1996. évi LIII. törvény rendelkezik. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) kormányrendelet jelöli ki a *Natura 2000* hálózatot, amely az Európai unió madár- és élőhelyvédelmi irányelvei alapján kijelölt területeket foglalja magában. Az előírások szerint biztosítani kell a populációk és élőhelyeik védelmét, és a területhasználatokat extenzív irányban kell változtatni. A Natura 2000 hálózata Mágocs területét is érinti, ennek területe a Nagyhajmási-dombok vidéke, amelynek az alábbi hrsz.-ú telkei tartoznak a nagyközséghez: 0147/3a, 0147/3b, 0151, 0153, 0154, 0155/a, 0155/b, 0156/a, 0158/b, 0159/1, 0159/2, 0159/3, 0163/15.

Mágocs település észak-északkeleti, illetve délnyugati része az országos ökológiai hálózat részét képezi. A közigazgatási területen *ökológiai folyosóként* van jelölve az északon húzódó Méhészpatak, és a délnyugati határt alkotó Hábi-csatorna.

6. A település műszaki infrastruktúrája

6.1. Általános jellemzők

A település műszaki infrastruktúra-fejlesztésekben mindig is élen járt. Jól mutatja ezt, hogy már *1925-ben bevezették a villanyt*, majd *1965-ben az ivóvízhálózat* kiépítése is megkezdődött. A rendszerváltás újabb jelentős változást hozott. Kihasználva az önállóság adta lelkesedést az országban számos településen – köztük Mágocson is – megtörtént a csatornahálózat kiépítése. A telekommunikációs hálózatok még korábban – *1987-ben a telefon és 1988-ban a kábeltelevízió* – épültek ki a településen. A nagyközségben már *1998-ban* került megépítésre a vezetékes *gázhálózat*, majd *2003-ban* már az *internet* is működött (15. táblázat). Mindezek alapján nyugodtan kijelenthetjük, hogy Mágocs egy dinamikusan fejlődő, lakói számára a kisvárosi szintnek megfelelő életminőséget, közszolgáltatásokat és teljes infrastruktúrát biztosítani tudó településsé vált.

15. táblázat: A települési szolgáltatások és üzemeltetőik

Megnevezés	Szolgáltató neve
Ivóvíz és szennyvízszolgáltatás	Mágocsvíz Kht.
Áram- és közvilágítás	E.ON Energiaszolgáltató Kft. Budapest
Gázszolgáltatás	E.ON Energiaszolgáltató Kft. Budapest
Telefonszolgáltatás	T-COM Budapest
Szilárd hulladékszállítás	Völgység-Kom Kft.
Közüthálózat	Baranya Megyei Állami Közútkezelő Kht.
Helyközi autóbusz közlekedés	Pannon Volán
Kábeltelevíziós és Internet szolgáltatás	Mágocsvíz Kht.

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

6.2. Közlekedési helyzetkép

Mágocs közlekedésföldrajzi szempontból szerencsés helyen fekszik. Közel van a jelentős forgalmat bonyolító 611-es főúthoz, azonban annak káros hatásaitól (zaj- és forgalomterhelés) mentesül. Bár ez a főút sem mentes az – országosan általános – közúti hibáktól, mégis rendkívül fontos, hiszen északi irányban a Balaton felé, déli irányban, pedig a kistérségi központ (Sásd) és ezen keresztül a megyeszékhely (Pécs) felé biztosít összeköttetést; de Dombóváron, vagy Sásdon

keresztül Kaposvár is könnyen elérhető. Ezen út fontosságát mutatja az is, hogy mindössze *11 perc* szükséges ahhoz, hogy elérjünk a kistérségi központba *Sásdra*, de a legközelebbi autópálya elérése is alig több egy óránál, amelyen keresztül Budapest is mintegy két óra alatt, de akár Horvátország is könnyen elérhető.

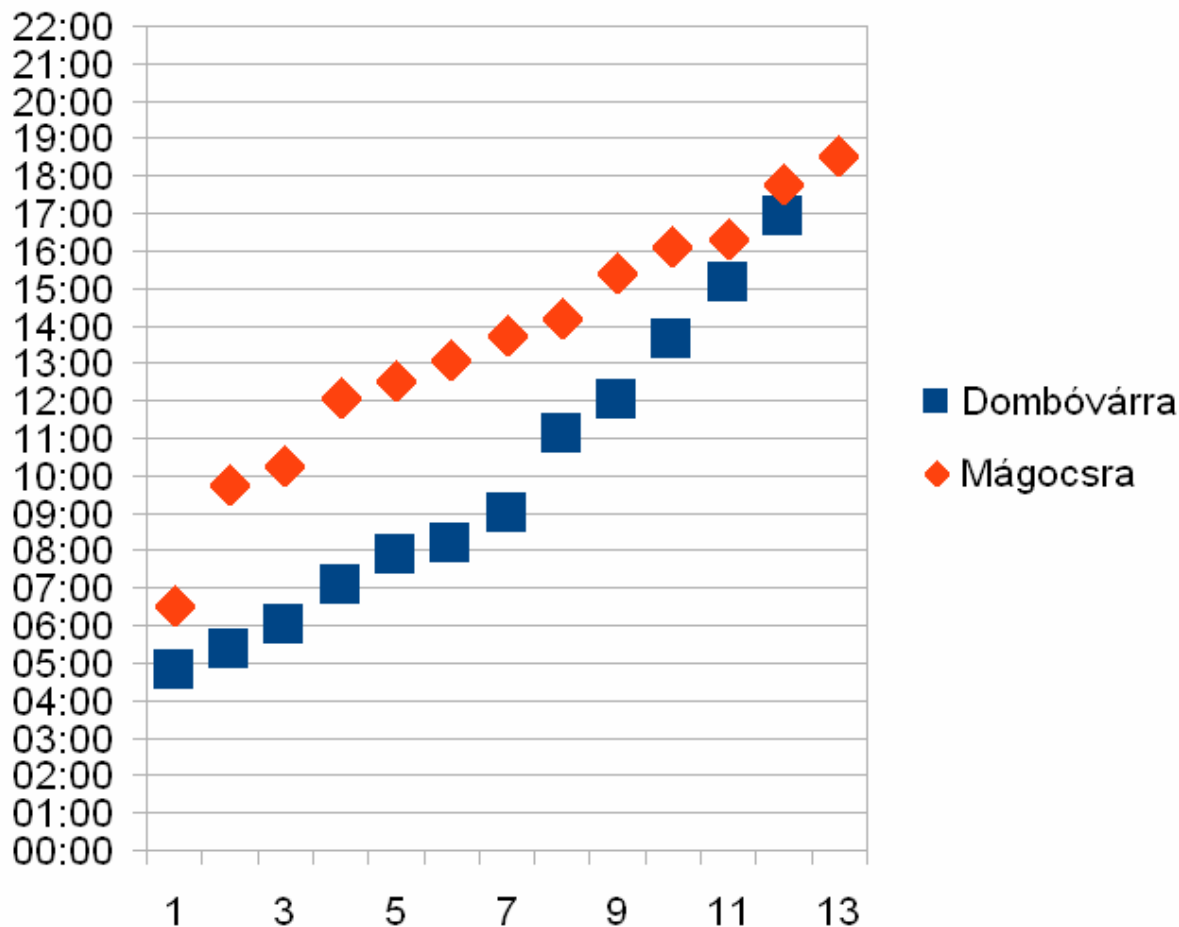
A nagyközség szempontjából jelentős közeli város Dombóvár, amely a 6534-es út-611-es úton keresztül érhető el. A 6534-es út keleti irányban Bikalon keresztül Szászvár, majd Bonyhád felé biztosít közlekedési kapcsolatot a település számára. Észak-keleti irányban Nagyhajmás, Mekényes felé vezető 6539-es út a 6538-ra csatlakozva Hőgyész elérését teszi lehetővé. Ezen négy számjegyű mellékutak állapota igen rossznak mondható, de a megyei közútkezelő egy jelentős (420 millió Ft) pályázatból számos helyen rekonstrukciót hajtott végre.

A település elérhetőségét és az utazás komfortérzetét javítja majd a Dombóvári bekötőút felújítása, amellyel kapcsolatos pályázat már benyújtásra került. A település életminőségének javítása érdekében a rendezési tervben szerepel egy elkerülő út, amely kötődik az alsómocsoládi bekötőút felújításához, ugyanis ennek Mágocson belül haladó, szűk keresztmetszetű részén jelentős tehergépjármű forgalom halad át, amely érzékelhetően rontja a lakók életkörülményeit.

A közhasznú közúti közlekedés tekintetében a település számos nagyobb város felé rendelkezik kapcsolatokkal. A nagyközség megyén belüli elhelyezkedéséből és közlekedésföldrajzi elérhetőségéből fakadóan a legjobb közlekedési kapcsolatokkal *Dombóvár* irányában rendelkezik, köszönhető ez Mágocs földrajzi helyzetének és annak, hogy mindössze *20 perc*re van busszal a két település egymástól. A Tolna megyei város és Mágocs viszonylatában közvetlenül közlekedő 12, illetve 13 járat, mint ahogy azt az ábra is mutatja a nap folyamán különbözőképpen oszlik el. A Dombóvárra tartó járatok a reggeli órákban mutatnak egyfajta sűrűséget, míg a Mágocs irányába tartó járatok sűrűsödése a koradélutáni órákban a legnagyobb. Ennek egyik legfőbb oka, hogy reggelente munkavállalók és iskolások jelentős számban utaznak – a központi településre – Dombóvárra, a délutáni órákban pedig a hazautazás miatt nő meg az utasok – és ebből következőleg a buszjáratok – száma Mágocs irányában.

Az autóbusz közlekedés szempontjából második helyen Kaposvár, illetve Bonyhád állnak (melyből következtethetünk arra, hogy ezen településekkel sokkal jelentősebbek a kapcsolatok, mint akár Péccsel, vagy Sásddal) naponta három-három járatpárral, amelyek napi eloszlása a Dombóvár-Mágocs viszonylathoz hasonló.

30. ábra: A buszok indulása Mágocs és Dombóvár viszonylatában

Forrás: Pannon Volán statisztika

Bár a település rendelkezik vasúti kapcsolattal, a vasútállomást a településtől mintegy öt km-re délre alakították ki, így annak népszerűsége a személyközlekedésben egyre kevésbé számottevő. Az alig több mint tíz percre található kistérségi központ Sásd, hazai fővonalon elhelyezkedve kedvezőbb adottságokkal bír, megáll az InterCity járat, így Pécsre mindössze 35 perc alatt juthatunk el, de Budapest is mintegy 2 óra 21 perc alatt elérhető.

6.3. A település belső közlekedési infrastruktúrája

6.3.1. A település úthálózatának jellemzése

A település közigazgatási területéhez 93,48 km hosszú úthálózat tartozik. Ennek jelentős része – 87%-a – tartozik önkormányzati fenntartás alá. A 16. táblázatban láthatjuk az utak megoszlását, fajta és tulajdonos szerint. Ebből jól látszik, hogy a település külterületein jelentős úthálózat található, ezek java része azonban a mezőgazdasági gépek által használt földút. Az utak többsége az önkormányzat tulajdona; így van ez a belterületű utak esetében is. Ebben az esetben – de még

inkább a szilárd burkolattal rendelkezők esetében – azonban már igen jelentős, mintegy *36,65%-ot* kitevő mértékű az *állami utak* részesedése. Ez rendkívül fontos momentum az önkormányzat számára, hiszen ennek karbantartása, télen a síkosság-mentesítés elvégzése nem terheli az önkormányzati költségvetést.

Az ezredforduló óta közel *86 millió Ft értékben történtek közlekedési infrastrukturális beruházások* a területen. Ennek során számos utca – köztük a Béke és József Attila utca egyes szakaszai – és járdaszakasz került megújításra.

16. táblázat: A település útjainak típusa és tulajdonosai

Megnevezés		Összesen	Önkormányzati	Állami
Közutak	Külterületi	76,66 km	65,08 km	15,70 km
	Belterületi	17,82 km	12,70 km	5,12 km
Belterületi (szilárd burkolatú)		13,97 km	8,85 km	5,12 km
Kiepített járda hossza		16,76 km	16,76 km	0,00 km

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

6.3.2. Vízvezetés

Mágocson a vízvezetés biztosítása komoly kihívás. A feladat megoldása a Baranyacsatorna-menti Vízgazdálkodási Társulat, Sásd feladata. A nagyközség földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan fokozottan veszélyes ebből a szempontból, hiszen esőzések idején jelentékeny mennyiségű víz gyűlik össze és indul meg a lejtőn, amely komoly károkat okozhat elsősorban az utakban, de az ingatlanokban is. Ezért az önkormányzat a fejlesztések és beruházások során igen nagy hangsúlyt fektet a vízvezető hálózat kiépítésre. A jelenleg közel 15 km hosszú rendszer közel teljes mértékben (90%-ban) kiépítésre került. Ehhez azonban jelentős beruházásokra volt szükség. 2001 óta több mint 42,2 millió Ft értékben valósultak meg ilyen jellegű beruházások, amelyek nagyban hozzájárultak az ilyen jellegű károk és rongálódások elkerüléséhez.

6.4. Ivóvíz- és szennyvízhálózat

A településen az 1960-as évek közepén kiépítésre került 18,7 km-es ivóvízhálózat. Az 1990-es évek végén összekapcsolták a Mezőgép Vállalat telephelyének vízhálózatával, így a hálózat hossza 25,9 km-re növekedett. A nagyközség egészséges ivóvíz ellátását a Mágocsvíz Kht. végzi a Ságvári

utcában, a Méhész-patak völgyében található mélyfúrású négy kútból származó vízzel. A kutakat 1964-ben, 1965-ben és 1971-ben mélyítették. A négy kútból tényleges napi termelést három folytat, a negyedik csak megfigyelőkútként funkcionál. A kutak védett, vízzáró rétegből nyerik a vizet, amely minden komponensében megfelel, mind a hazai, mind az Európai Unió normáinak és előírásoknak. A kitermelt vizet úgynevezett ellen nyomó rendszerű hálózaton keresztül juttatják el a fogyasztóhoz, valamint egy 100m³-es hidrolóbuszba. A tervezett hálózati nagyságot 100%-ban sikerült kiépíteni.

Lényeges momentum viszont, hogy 2007-ben a lakások 97%-a rendelkezett ivóvíz-hálózati csatlakozással. Ez az igen jó arány némileg felülmúlja a 2006-os megyei 96%-os és kistérségi 95%-os rákötöttségi átlagot.

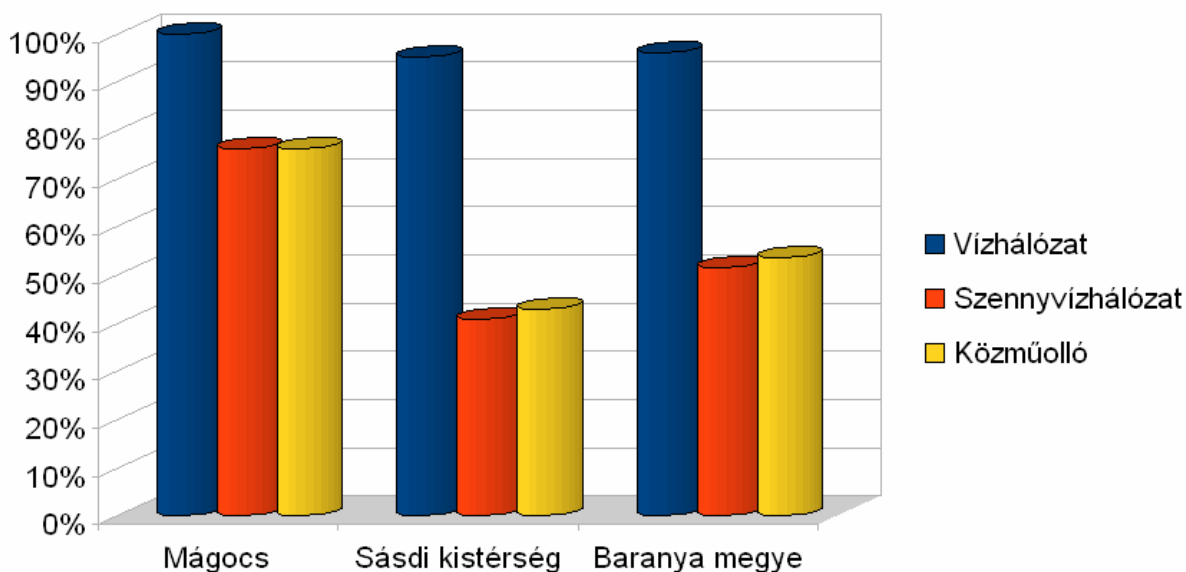
A településen a felhasznált ivóvíz mennyisége 2006-ban elérte a 113 000 m³-t, amelyből 84 000 m³ volt a lakosság fogyasztása. Mivel a kutak kihasználtsága 60% körüli, így még jelentős tartalékok állnak rendelkezésre. A külterületek egyes részein nem került kiépítésre az ivóvízhálózat, azonban az itt található alacsony számú népesség (18 fő) miatt ez a gyakorlatban nem jelent nagy problémát, különösen akkor, ha ebből mindössze öt fő kényszerül nélkülözni ezt a szolgáltatást.

Az 1990-es évek elején épült *szennyvízhálózat* – amely két ütemben készült el – üzemeltetője szintén a Mágocsvíz Kht. A gravitációs alapon működő rendszer gyűjti össze a település területén található ipari és lakossági szennyvizet, amelyet két átemelő szivattyú segítségével juttatnak el a szennyvíztisztító telepre, ahol először egy ritkább ráccsal szűrik ki a nagyobb méretű fizikai szennyeződések, majd különböző kémiai és biológiai tisztítás során teljesen megtisztítják a vizet a szennyeződésektől. A már tisztított víz a Hábi-patak mágocsi ágába kerül. A tervezett hálózati nagyság 90%-a került eddig kiépítésre. Az egy km ivóvízhálózatra jutó szennyvízhálózat nagysága 914 m, ami több mint 60%-kal (!) magasabb a megyei és kistérségi átlagoknál. Ilyen jó aránnyal egyetlen település sem rendelkezik a kistérségben. A hálózatra való rákötöttségi arány is igen magasnak mondható. A rákötött lakások száma az önkormányzati statisztika alapján 720 db. A településen a *közműolló* – tehát az ivóvízhálózatba és a szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások egymáshoz viszonyított aránya – 76%-os. Ez igen jónak számít, hiszen mintegy 35%-kal magasabb a 2006-os kistérségi 40,8%-os átlagnál és közel 25%-kal haladja meg a megyei 51,5%-os arányt. Fontos megjegyezni, hogy a szennyvízhálózat kiépítettsége és a rákötöttség aránya fontos mutatója a városiasodottság fokának, és mint látjuk, ebben Mágocs élen jár a kistérségben.

Az elvezetett szennyvíz nagysága a 2006-os adatok alapján eléri 104 000 m³, amelynek teljes egésze tisztítottan elvezetett. A mennyiség 75%-a a háztartásokból származik, a többi ipari szennyvíznek tekinthető. Mivel a szennyvíztisztító-telep kapacitása 350 m³ naponta, ezért

középtávon ennek bővítése célszerű lenne. A rákötések növekedése amúgy is várható, hiszen az önkormányzat a helyi adópolitikájával igyekszik nyomást gyakorolni azon lakás-tulajdonosokra, amelyek a lehetőség ellenére nem csatlakoztak rá a hálózatra. Az alábbi ábrából egyértelműen kitűnik, hogy a nagyközség minden esetben jelentősen jobb helyzetben van, és kiemelkedik mind a kistérségi, mind a megyei átlagból.

31. ábra: Víz- és szennyvízhálózati összehasonlítás

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

6.5. Áramszolgáltatás

A településen az áramszolgáltatást az E.ON Energiaszolgáltató Kft. Budapest végzi. A hálózat a tervezettnél megfelelően teljes mértékben kiépült a mintegy 15 km hosszú rendszer, a rákötési arány 100%-os. A szolgáltatott energia mennyisége 2006-ban 3040 MWh volt, amely a 2005-ös 3064 MWh-hoz képest enyhe csökkenést mutat, elsősorban a háztartások alacsonyabb energiafogyasztásának köszönhető. A közvilágítás teljes körű, a mintegy 262, a mai kor környezettudatos és környezetkímélő gondolkodásának szellemében energiatakarékos fényszóróból áll.

6.6. Gázszolgáltatás

A településen a vezetékes gázszolgáltatást szintén az E.ON Energiaszolgáltató Kft. végzi. A 19,1 km hosszú hálózat a tervezettnél megfelelően teljes mértékben kiépítésre került. A rákötések aránya 2007-ben azonban mindössze 45% volt. Az előző évek adatait vizsgálva megállapíthatjuk,

hogy ez a ráta enyhe hullámlás mellett nagyjából állandónak mondható. Figyelembe véve azonban a kistérségi átlagot – amely 2005-ben 27,7%, 2006-ban 28,2% volt – megállapíthatjuk, hogy – bár a rákötések számának növekedése kívánatos volna – a kistérségen belül helyzete még így is igen kedvezőnek tekinthető.

6.7. Telefonszolgáltatás

Mágocs egyike azon kivételes helyzetű településeknek, amelyek már a rendszerváltás előtt rendelkeztek kiépült telefonhálózattal. Az 1987-ben kialakított hálózaton jelenleg 685 előfizető elérhető. Ebből az értékből 2006-ban 526 volt a lakásfővonalak száma. Az elmúlt években azonban megfigyelhető volt – a mobiltelefonok elterjedése miatt – az előfizetői létszám lassú csökkenése, amelyet az ISDN, majd ADSL vonalak elterjedése sem tudott ellensúlyozni. A nagyközségben jelenleg három, országosan működő mobilszolgáltató kínál vételt, amelyek mindegyike jó minőségben elérhető.

6.8. Kábeltelevíziós és internet szolgáltatás

A kábeltelevíziós szolgáltatás kiépülése szintén még a rendszerváltás előtt megtörtént. Az *1988-ban a terveknek megfelelően teljes egészében kiépített hálózat hossza 20,5 km.* Jelenleg 780 rákötés van a településen, ami 79,5%-os rákötöttségi arányt jelent. A szolgáltatást az a Mágocsvíz Kht. végzi, amely Mágocson kívül Vásárosdombón és Alsómocsoládon is szolgáltat kábeltévét. A nagyközségben jelenleg 33 német-, magyar- és angol nyelvű csatorna fogható, köztük a nemzetközi CNN, vagy a német RTL.

2002-ben jelentős átalakulások kezdődtek a településen, ugyanis az elavult soros rendszerű kábelhálózat csillagpontos rendszerűvé alakították át. Ennek jelentősége nemcsak abban áll, hogy sokkal jobb minőségű szolgáltatást lehet vele nyújtani, hanem abban, hogy internet használatra is alkalmassá vált. Így azok a fogyasztók, akik rendelkeztek kábeltelevíziós kapcsolattal, egyidejűleg az internet szolgáltatást is igénybe vehetik.

6.9. Hulladékgazdálkodás

A települési szilárd-hulladék begyűjtése heti rendszerességgel történik. Az összegyűjtésről az önkormányzat által megbízott Völgység-Kom Kft. gondoskodik, amely a BIOKOM kárszi lerakójába viszi az összegyűjtött hulladékot, ahol azt lerakással ártalmatlanítják. A hulladék mennyisége 2006-ban elérte a 919 tonnát, amelynek 97%-a lakosságtól származott. A hulladékgyűjtésébe *bevont lakások aránya 100%*, ami messze meghaladja a megyei és a kistérségi átlagot (2006-ban 92%) (17. táblázat).

Összességében megállapítható, hogy *a település fejlett, korszerű és teljes körűen kiépített, sokrétű infrastruktúrával rendelkezik*, amelyet a helyiek igénybe is vesznek. Mind a fejlettséget, mind a rákötöttségi arányokat tekintve Mágocs kiemelkedik a kistérség települései közül, néhány mutatóban még a kistérségi központnál is jobb a helyzete.

17. táblázat: A műszaki infrastruktúra kiépítettsége és rákötöttségi aránya

Megnevezés	Kiépítettség		Bekötöttség	
	Hossza (km)	Aránya (%)	Db	Aránya (%)
Ivóvíz hálózat	18,7	100	940	97,0
Szennyvízcsatorna	17,1	90	720	73,6
Villamos-energia	15,0	100	978	100,0
Gázhálózat	19,1	100	440	44,9
Telefonfővonalak			670	68,5
Kábeltévé	20,5	100	780	79,8
Hulladékszállításba bevont lakások száma			978	100,0
Csapadékelvezetés	14,89	90		
Közvilágítás	15,0	100	262	100,0

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

7. A település intézményrendszere

7.1. Oktatási és kulturális intézmények

Mágocs Nagyközség Önkormányzata a kötelező oktatási- és nevelési feladatokat intézményfenntartó társulás formájában látja el. A társulás fenntartói Mágocson kívül az alsómocsoládi, a mekényesi és a nagyhajmási önkormányzatok.

7.1.1. Óvodai nevelés

Mágocson már 1894-ben voltak kezdeményezések óvoda alapítására, de a település rossz anyagi helyzete miatt erre csak 1912-ben kerülhetett sor. 1921-ben 19, egy kivétellel német anyanyelvű gyerek járt az intézménybe. Az intézmény gyors fejlődését és az ellátásra való igény rohamos növekedését mutatja, hogy 1925-ben már 85-en voltak. 1936-ban pedig már 186 – jellemzően még mindig német anyanyelvű – óvodaköteles gyermek volt, ez az arány a II. világháború végéig megmaradt.

32. ábra: Óvoda

A háború ideje alatt az óvoda nem működött, majd azt követően ismét megnyílt az intézmény, sőt 1945-től napközi otthonos óvoda lett, amely szolgáltatást elsősorban a szociálisan hátrányos és messzebb lakó gyerekek számára alakították ki. 1946-ban 109 gyerek járt az óvodába, amelyet három csoportban foglalkoztattak. 1960-ban öt óvónő dolgozott az itt, délelőtt három,

délután kettő csoportban; munkájukat három dajka és két konyhai dolgozó segítette. 1964-ben és 1968-ban jelentős, külső-belső felújításon esett át az óvoda épülete és egyidejűleg szétvált az iskolától is. Ez azonban csak úgy volt lehetséges, ha biztosított a szükséges létszám, így a nagyhajmási óvoda már akkor a mágocsi intézmény tagóvodájává lett. Az 1970-es években ismét számos átalakítás következett. Ennek eredményeként már négy csoportszoba állt a gyerekek rendelkezésére.

Mivel a világháború után a német kitelepítések folytán többségében magyar anyanyelvű óvodások látogatták az intézményt, így a német nyelvű oktatás megszűnt. Újraindulásához 1979-ig kellett várni. Először csak a nagycsoportban, később azonban mindegyikben folytattak német nyelvoktatást.

Az 1970-80-as években a mágocsi óvoda bázisóvoda lett, amely bár többletmunkával járt a dolgozók számára, elősegítette a szakmai fejlődést. Az 1980-as évektől újabb átalakítás következett és így beindulhatott az ötödik csoport is. A szakmai fejlődést mutatja, hogy ebben az időben négy fő elvégezte a német nemzetiségi óvodapedagógusi szakot is. 1998-ban már 151 gyerek járt az óvodába, amely egy újabb hatodik csoport indítását tette szükségessé.

2001-ben és 2002-ben ismét külső-belső felújításon esett át az épület. A 7,7 millió forintos beruházásra az önkormányzat hárommillió forintot nyert CÉDE pályázat keretében. 2004-től pedig a Mágocs és Környéke Általános Művészeti Központ és Könyvtár keretein belül működik az intézmény. Az átalakítás következtében a csoportok száma négyre csökkent, 13 fő személyzettel ellátva az óvodai teendőket.

2007-ben az óvoda *fennállásának 95. évfordulóját* ünnepelte. Jelenleg 100 gyerek jár az intézmény négy csoportjába, amelyek mindegyikében német nyelvű oktatásban is részesülnek. A 100 főből 19-en járnak be Alsómocsoládról (11 fő) és Mekényesről (nyolc fő). A 14 fős dolgozói létszám kétharmada rendelkezik óvodapedagógusi diplomával és ennek fele nemzetiségivel is, ami a magas színvonalú oktatási-nevelési munkát garantálja. Az óvónők munkáját négy dajka segíti, mellettük egy fő konyhai dolgozó és egy kisegítő munkatárs dolgozik. A térségi szerepet betöltő intézményben nagy hangsúlyt fektetnek a helyi német és magyar szokások, illetve hagyományok elsajátítására és ápolására.

7.1.2. Alapfokú oktatási intézmény

Az általános iskolát szintén társulás *formájában tartják fenn* Mágocs, Alsómocsolád, Mekényes és Nagyhajmás települések. Az iskola tanulói létszáma a 2007/2008-as tanévben 279 fő volt, amelynek 45%-a, mintegy 126 fő a környező településekről jár be. A 2008/2009-es tanévben valamivel kevesebb a tanulói létszám (268 fő), azonban megvizsgálva az évfolyamok létszámát megállapíthatjuk, hogy a csökkenés a nagy létszámú jelenleg 7-8. évfolyamoknak köszönhető,

amelyek kijárják az iskolát; azonban megvizsgálva a most beiratkozókat látható, hogy az évfolyamok nagysága megegyezik a most ballagókével. Mindebből arra következtethetünk, hogy a gyermeklétszám – mely az iskola hosszú távú fennmaradásához szükséges – előreláthatólag a jövőben is biztosított. Az iskola elsődleges célja, hogy a gyerekek jól érezzék magukat az intézményben – mindezt színvonalas szabadidős programokkal érik el –, hiszen így sokkal nagyobb hatékonysággal lehet tanítani. Az iskola oktatói számára *fontos, hogy időben felismerjék a tehetséges tanulókat és kibontakoztassák képességeiket*, azonban a lemaradó diákokról sem feledkeznek meg. Számukra alsó tagozaton napközi keretében biztosítanak felkészülést.

26. ábra: Iskolaépület Mágocson

Az iskola térségi központi szerepe megnyilvánul abban is, hogy a speciális oktatási igényű gyermekek számára is biztosítanak, szakképzett gyógypedagógussal tanulási lehetőséget. Ezen szolgáltatást a beiskolázási körzeten kívüli Bika-ról is igénybe veszik, így a mintegy 21 sajátos nevelési igényű gyermekből 11-en járnak be a környező településekről. Ez jól mutatja, hogy milyen nagy fontosságú ez a lehetőség, hiszen a környék településeiről is jelentős igény van rá. Fontos megemlíteni, hogy az iskola foglalkozik enyhe értelmi fogyatékosok oktatásával is, amelyet szintén társulás formájában lát el. Azon tanulók számára, akik logopédiai segítségre, vagy

gyógytestnevelésre szorulnak az iskola a Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás jóvoltából szintén biztosít lehetőséget.

Az iskola tornaterme számos délutáni sportfoglalkozás színhelye, emellett kisbuszos megoldással biztosított az úszni tanuló diákok utaztatása is.

Az iskolában folyó német nemzetiségi oktatás keretében a tanulók megismerkedhetnek a német hagyományokkal, szokásokkal. A diákok jobb nyelvtudásának elősegítése érdekében csereüdültetésre is lehetőség van a németországi Berglend általános iskolájával.

Az iskola épületében található a mintegy 22 000 kötet számláló könyvtár is. Ez jelentős előny, mind a pedagógusoknak az oktatásban, mind a diákoknak a tanulásban, hiszen így bármikor rendelkezésükre állhat a jelentős könyvállomány, illetve a zene- és videósarok. A könyvtár jó kihasználtságát mutatja, hogy az olvasók száma mintegy 532 fő, a kölcsönzött könyvek száma pedig 3570 fő volt.

Napjainkban egy iskolában a számítógép megléte az iskolai oktatás elengedhetetlen feltétele. A diákok rendelkezésére álló mintegy 20 számítógép nagy előnye, hogy korlátlan internet hozzáféréssel rendelkeznek, amely segíti a diákokat a házi feladatok, plusz feladatok elkészítésében.

Az iskolában működő diákönkormányzat számos változatos program szervezésével (suli diszkó, korcsolyázás, mozilátogatás) színesíti az iskolai programot. Az intézmény saját újsággal is jelentkezik, amelynek igazán találó nevet adtak: Su.Link. Az évente négy alkalommal megjelenő újságban a tanulók észrevételei, véleményei és írásai kapnak helyet.

Az iskola keretein belül *zeneiskola* is működik. Zeneoktatásban mintegy 47 fő részesül, jobbára helyiek, a bejárók száma mindössze öt fő. A tanulókkal két fő pedagógus foglalkozik. A szolfézs alapképzés után a gyerekek számos hangszer közül válogatva zenekari és hangszeres képzésben vehetnek részt.

7.1.3. Felnőttoktatás

Mágocson 2008-tól középiskolai képzés is indult. Az érettségire való felkészítést a sajkázai Dr. Ámbédkar Gimnázium és Szakképző Iskola végzi. Jelenleg 28 fő veszi igénybe szolgáltatásukat, melyből 10 fő jár be más településről (Nagyhajmás: 3 fő, Egyházaskozár: 2 fő, Bikal: 2 fő, Dombóvár: 3 fő). A tanári kar öt főből áll. A jövőben a szolgáltatás igénybevételének növekedésére lehet számítani, hiszen a környéken jelentős a csak szakképesítéssel rendelkezők száma, akik érettségi megléte mellett könnyebben kapnának munkát (18. táblázat).

18. táblázat: Közoktatási összefoglaló táblázat

Óvodai ellátás					
Oktatási intézmény megnevezése	Férőhely száma	Beírt gyerekek száma	Bejáró gyerekek		Pedagógusok száma
	Fő	fő	Száma (fő)	Aránya (%)	Fő
Óvoda	100	100	19	20	8
Általános iskolai oktatás					
Oktatási intézmény megnevezése	Tanulók száma	Más településről bejáró tanulók		Pedagógusok száma	Tantermek száma
	Fő	Száma (fő)	Aránya (fő)	Fő	Db
Iskola	268	78	29	23	19
Sajátos nevelési igényű tanulók oktatása					
Ebből	21	11	52%	2 fő	
Zeneiskolai oktatás					
	47 fő	5 fő	10%	2 fő	
Középfokú oktatás					
	28 fő	10	35	5 fő	

7.1.4. Kulturális intézmények

A *művelődés ház* a települési rendezvények helyszíne. A *250 fős nagyterem*, melyben színpad és az öltözők is találhatóak, színházteremként is funkcionál, ahol eseti előadásokat szoktak tartani. Emellett három kisebb terem található még az épületben, valamint egy iroda – az adminisztrációs teendők számára. Rendezvények esetén a vendégek a számukra az épület előtt kialakított parkolóban állíthatják le gépkocsijukat, ruháikat pedig a szintén erre a célra kialakított ruhatárban helyezetik el. A rendezvények minél könnyebb és színvonalasabb lebonyolítása érdekében büfével is rendelkezik az épület. A művelődési ház eseti kiállításoknak is otthont ad, de az iskolai szakkörök és rendezvények számára is igénybe vehető, melyet a helyi általános iskola diákjai és tanárai előszeretettel ki is használnak. A mágocsi művelődési ház a település szívében helyezkedik el, gondosan karban tartott épülete, illetve facsemetékkal beültetett környezete kifejezetten kedvelt a helyiek körében.

33. ábra: Művelődési Ház

7.2. Egészségügyi ellátás

Az egészségügyi ellátás az a terület, ahol Mágocs térségi központi szerepköre a leginkább megnyilvánul. A nagyközség és környékének lakói számára az egészségügyi alapellátáson kívül számos *szakellátás is elérhető*. A település a *háziiorvosi ellátást önállóan oldja meg*. A Mágoacson működő két háziiorvosi körzet ellátási területéhez tartozik Alsómocsolád, Nagyhajmás és Mekényes teljes lakossága is. Mind a felnőtt, mind pedig a gyermek háziiorvos egyben üzemorvos is. A településen

védőnői szolgálat is található, amelynek ellátási körzete Nagyhajmás, Mekényes, és Alsómocsolád településekre is kiterjed. Központi ügyelet és kórházi ellátás a közeli Dombóváron érhető el.

34. ábra: Gyermekorvosi rendelő épülete

A beteg gyermeke ellátása is helyben megoldott, hiszen házi gyermekorvosi ellátás is igénybe vehető a településen. Ebben az esetben azonban a vonzáskörzet már sokkal nagyobb, hiszen Nagyhajmás, Mekényes és Alsómocsolád mellett Tófű, Szárász, Hegyhátmaróc és Egyházaskozár is a mágocsi gyermekorvosi körzethez tartozik.

A kötelező egészségügyi alapellátás mellett az önkormányzat önként vállalta az *általános laboratóriumi diagnosztika* szolgáltatás ellátását is. Az intézmény ellátási körzete jelentős: Mágocs, Alsómocsolád, Nagyhajmás, Mekényes, Egyházaskozár, Tófű, Szárász, Hegyhátmaróc és Bikal települések tartoznak hozzá.

A településen *fizikoterápiás szakellátás* is igénybe vehető ugyanezen települések számára. Az intézményben hozzáférhető gyögmasszázst a mágocsi, nagyhajmási, mekényesi és alsómocsoládi lakosok vehetik igénybe. A fizikoterápia, illetve a gyögmasszázs szolgáltatások az önkormányzat önként vállalt feladatai.

Mágocson számos további egészségügyi szakellátás is elérhető. Ezek közül meg kell említeni, az egyik legfontosabbat, a *fogászati szakellátást*, amelyet Mágocs, Alsómocsolád, Nagyhajmás, Mekényes, Bikal, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Tófű és Szárász települések lakosai vehetnek igénybe. A fenti szakorvosi ellátás mellett urológus szakorvos is rendel a településen. Az ízületi

problémákkal küszködő betegek reumatológus szakorvos segítségét is igénybe vehetik. A helyi és környékbeli vállalkozások számára pedig igen hasznos, hogy *a településen üzemorvos is praktizál.*

35. ábra: Fizikoterápiás intézet

A települési *patikában* pedig számos gyógyszer és gyógyhatású készítmény kapható, így a környék lakosainak nem szükséges Dombóvárra utazni a szükséges orvosságokért, de a környező települések lakói is a szakrendelések felkeresését itt váltják ki a felírt gyógyszereket.

A számos elérhető egészségügyi szolgáltatás és azok körzeteinek nagysága egyértelműen bizonyítja, hogy Mágocs kiemelkedik a környező települések közül és mikrotérségi központhoz méltóan számos önként vállalt szolgáltatást tart fenn saját és a környező települések lakosainak kényelme érdekében (19. táblázat).

19. táblázat: Egészségügyi összefoglaló táblázat

Ellátási forma	Orvosok száma	Rendelési idő (óra/hét/fő)	Betegforgalom (fő/év)	Ellátott települések
Felnőtt háziorvosi ellátás	Dr. Pomsár János Dr. Tarai Lajos	27 17	12 216 9872	Mágocs egy része, Nagyhajmás, Mekényes Mágocs egy része, Alsómocsolád
Gyermek háziorvosi ellátás	Dr. Gyimesi László	19	10 232	Mágocs, Nagyhajmás, Mekényes, Alsómocsolád, Tófű, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Szárász
Fogászati ellátás	Dr. Vass Edit	30	3858	Mágocs, Alsómocsolád, Nagyhajmás, Mekényes, Bikal, Egyházaskozár, Tófű, Szárász
Urológus	Dr. Pomsár János	16,5		
Reumatológia	Dr. Szollár Zoltán			
Fizikoterápia	Dr. Szollár Zoltánné			

7.3. Szociális feladatellátás

Mágocson már nagy múltra tekint vissza az *idősek ellátása*, 1977 őszén kezdte meg működését az Öregek Napközi Otthona. Akkor mintegy 20 fő ellátását egy fő gondozó végezte el. Mivel az ellátásra növekvő igény volt, ezért az épületet hamar kinőtte az intézmény. 1980-ban már 15 fő számára szállást is tudtak biztosítani. A napi meleg ebédet a Hegyháti Vendéglő konyhája biztosította, míg a reggelit és a vacsorát a gondozók készítették el.

1989-ben ismét jelentős előrelépés történt. Az Idősek Házában 11 lakás került kialakításra. Egy-egy lakrészhez szoba, vizes blokk és kis konyha is tartozott. Ez az ellátási forma igen kedvelté vált az idősek körében, hiszen helyben maradhattak, de állandó felügyelet és ellátás alatt voltak. 1991-ben a szomszéd épület megvásárlásával *konyhát alakítottak ki*, amely 120 fő számára elegendő étel főzésére volt alkalmas. A konyha sikerességét mutatja, hogy jelenleg is 100%-os

kihasználtsággal működik. 2002-ben HACCP minőségbiztosítási rendszer került bevezetésre. A felújítás után a kapacitás nagysága 150 adag étel főzését biztosítja.

1994-ben az intézményt átminősítették *Szociális Gondozási Központtá*. Az új intézmény a következő szolgáltatásokat biztosította: házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés, nappali szociális ellátás. 1997-ben újabb hat lakást alakítottak ki, ahol már házaspárok közös lakrészben való elhelyezése is lehetővé vált. 1999-ben az intézményi szolgáltatások sora tovább bővült. Ekkor kezdte meg működését önálló szervezeti egységként a *Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat*, amely szolgáltatást 2008-tól a Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás látja el, foglalkoztatottaik száma kettő fő.

36. ábra: Szociális Gondozási Központ

A szociális ellátás foka nőtt, hiszen ápoló-gondozó rehabilitációs ellátásra is lehetőség nyílt, szállás nyújtása mellett. A szállásnyújtás nélküli szociális ellátás is megmaradt, amely *házi segítségnyújtást, nappali ellátást és szociális étkeztetést foglalt magában*. 2000-ben mosoda került kialakításra, azóta a leadott ruhákat másnapra tisztán vasalva juttatják vissza a tulajdonosokhoz.

2001-ben jelentős minisztériumi támogatással megvalósult az akadálymentesítés, megújult az ebédlő és számos lakás, valamint az udvar parkosítása is megtörtént. Így már impozáns környezetben tölthetik napjaikat a lakók. 2004-2005-ben a fűtés korszerűsítésére és a

tetőszerkezet felújítására is sor került. 2006 januárjától demens betegek ellátása is megoldott az intézményben. Ebben az évben a lakók 54%-a szenvedett ebben a betegségben. Az ő ellátásukra szerződéssel ideggyógyászt alkalmaznak.

2006. augusztus 1-jétől működik a *Jelzőrendszeres Házi Segítségnyújtás*. Ennek keretében 500-550 fő számára biztosítanak 24 órás felügyeletet.

Az intézmény jelenlegi szolgáltatásai közé tartozó szociális étkeztetést 42 fő, a házi segítségnyújtást 32 fő, a nappali ellátást 30 fő veszi igénybe. A 35 fő bentlakóból 17-en veszik igénybe az emelt szintű ellátást.

Az intézmény elindulása óta *100%-os kihasználtsággal működik*, sőt jelentős várakozó listával rendelkezik (kb. 45 fő). Az intézményben jelenleg 23 fő szakképzett munkavállaló dolgozik.

7.4. Közbiztonság és tűzvédelem

Rendészeti szempontból a település a Komlói Rendőrkapitánysághoz, azon belül pedig a Sásdi Rendőrőrhöz tartozik. A helyi körzeti megbízott *saját irodával* rendelkezik – melyet idén közel 1,3 millió forintért felújítottak –, emellett két szolgálati lakás is rendelkezésükre áll. Jelenleg egyet használnak.

37. ábra: Körzeti megbízotti iroda

Tűzoltóság szempontjából a megyei rendszer miatt a Komlói Tűzoltósághoz tartoznak, de a gyakorlat általában az, hogy a tüzesetekben, vagy műszaki mentésnél a Dombóvári Tűzoltóságról érkezik a segítség.

8. A település társadalmi élete

A településen *pezsgő társadalmi élet folyik*. A számos civil szervezet – köztük a kisebbségi önkormányzatok, az egyházak, a sportélet szereplői – az év folyamán számos programot szerveznek a település lakói számára. Ezen programok, ifjúsági táborok nagy fontossággal bírnak a települési identitás és ezen keresztül a település jövőbeni fejlődését meghatározó népességszám alakulása szempontjából. Hiszen ekkor alakulnak ki és fejlődnek azok az emberi kapcsolatok, amelyek összekötik a nagyközség lakóit. A programok egy része a helyi hagyományok ápolását tűzi ki célul, más része a környező települések bevonásával, vagy akár az egész megyére kiterjedően kerül megrendezésre.

A településen a kulturális sokszínűség mellett igen *élénk a sportélet* is. A számos szakosztállyal rendelkező sportegyesület a megyei bajnokságon kívül országos szinten is képviselteti magát. A mágocsi média legfontosabb szereplője a *helyi televízió*, amely a programokat és rendezvényeket rögzíti, illetve ezen kívül a település *helyi újsággal* is rendelkezik.

8.1. Civil szervezetek

Mágocsi Német Nemzetiségi Egyesület

A helyi Német Nemzetiségi Egyesület vezetője Hochschorrerné Strasszer Éva. A 2005-ben alapult szervezet legfontosabb tevékenysége a helyi német identitástudat megőrzése és továbbadása a jövő nemzedéke számára. A 48 főből álló testület szervezi és bonyolítja le a németiség hagyományaira épülő programokat. Ezek között megtaláljuk a hamvazószerdai kakas-ütést, vagy a hagyományőrző rétesfesztyávt, a disznóvágást, az adventi teázást és barkácsdélutánt, a csuhégyűjtést és a főzőfesztyávt. A szervezett programok nagy népszerűségnek örvendenek a település lakói körében.

Községi Sport Kör Mágocs (Sportegyesület)

A helyi sport kör legfontosabb feladata a települési sportélet, programok, tematikus napok, versenyek szervezése és az utánpótlás-nevelés biztosítása. Az 1989-ben alapított, nagy múltú szervezet vezetője Kusztor Csaba. A jelenleg mintegy hat szakosztállyal rendelkező egyesület mind a tömegsportot kedvelők, mind pedig a profi versenyzés iránt érdeklődők igényeit kielégíti. A szervezet tagjainak létszáma jelenleg 130 fő, tehát igen jelentősnek tekinthető. A sportkör által

szervezett legfontosabb rendezvények: a sportbál, a Mágocsi Lovas- és kerékpáros nap, a Mágocs Kupa autós ügyességi és szlalomverseny.

Mágocsi „Nimród” Vadásztársaság

A Nimród Vadásztársaság felügyelete alá tartoznak a Mágocs környéki erdők. A szervezet legfontosabb tevékenysége télen a vadak etetése, az év megfelelő időszakában pedig a vadászatok szervezése. A társaság legfontosabb bevételeit elsősorban a külföldi vadászok által elejtett vadakból származó jövedelem alkotja. Az ifj. Kubik Zoltán által vezetett vadásztársaság minden évben trófeakiállítást szervez, amelyen a település lakossága megcsodálhatja a környék erdeiben élő vadállomány legszebb példányait.

Mágocsi Polgárőr Egyesület

A polgárőrség legfontosabb feladata a település közbiztonságának biztosítása, valamint a legelterjedtebb lopásos, betöréses bűncselekmények megelőzése. Az 1997-ben alakult egyesületnek már 28 tagja van, akik figyelemmel kísérik a településen folyó eseményeket. A Mihányi József által vezetett egyesület legfontosabb rendezvénye a Megyei Polgárőrök Halfőző Versenye, amelyet minden évben nagy sikerrel rendeznek meg.

Nyugdíjasok Egyesülete

Az önszerveződő jelleggel működő, 2006-ban alakult egyesületnek rendkívül fontos szerepe van a helyi nyugdíjas közösség szempontjából, elsődleges feladata az érdekképviselés és érdekvédelem. A szervezetnek mintegy 76 tagja van, amely jól mutatja, hogy igen népszerű a nagyközség időskorú lakossága körében. A Sziveri Mátyásné egyesületvezető asszony és kollégái által szervezett programokra szívesen várják nemcsak a tagokat, hanem valamennyi nyugdíjast a településről. A programok mellett kirándulásokat is szerveznek, amelyekkel igyekeznek színesíteni a hétköznapiakat.

Vállalkozók Egyesülete

A vállalkozók egyesülete nem tekint vissza nagy múltra a nagyközség életében, hiszen alig egy éve, 2007-ben jött csak létre Hochschorner Ferenc vezetésével. A szervezet legfontosabb célja, hogy a településen élő számos vállalkozó érdekeit megfelelően képviselje, akár az önkormányzatban is. Az egyesület rövid működése alatt számos – mintegy 36 – vállalkozót gyűjtött tagjai sorába.

Önkormányzati alapítású közalapítványok

A társadalmi érdekérvényesítő szervezetek alapításában az önkormányzat is kivette részét. Ennek oka, hogy felismerte, hogy a település jövője a fiatalokon múlik. Ha a mostani generáció meg tudja teremteni azokat a feltételeket, amelyekre a felnövekvő nemzedéknek szüksége van, akkor biztosíthatja az esélyt a helyben maradásra és ezzel együtt a település lélekszámának megtartására. Ennek szellemében alapította az önkormányzat 1993-ban az *Unokáink és Gyermkeink Egészségéért Közalapítványt* és a *Mágocs jövőjéért Közalapítványt*.

Unokáink és Gyermkeink Egészségéért Közalapítvány

A közalapítvány célja a helyi önkormányzat ellátási feladatkörébe tartozó gyermek-egészségügyi ellátás diagnosztikai és terápiás eszközeinek bővítése, az ellátás színvonalának javítása – különös tekintettel a megelőzés és gondozás területén –, továbbá a kifejezetten gyermekbarát, félelemmentes, kulturált váróterem kialakítása és folyamatos karbantartása.

Tevékenységi körén belül helyben biztosítja a gyermekek szakorvosi vizsgálatát, úgy, hogy a szakorvosok meghatározott időpontban járnak ki a helyi gyermekorvosi rendelőbe. Ilyenek például a pulmonológiai, kardiológiai vagy ortopédiai vizsgálatok. Ezen felül eszközök vásárlását (pl. légzésfigyelő monitor, csecsemőmérleg, tympanométer stb.), illetve oltóanyag biztosítását (pl. Meningococcus Meningitis) is kezdeményezi, illetve támogatja az alapítvány.

Mágocs jövőjéért Közalapítvány

A közalapítvány az alábbiakat tűzte ki céljául:

- Mágocs nagyközség oktatási, szociális, közművelődési feladatai ellátásának és ezekhez kapcsolódó tárgyi feltételek biztosításának támogatása;
- művészeti csoportok működésének segítése;
- a településtörténet kutatásának, feldolgozásának folytatása, könyv alakban történő kiadása;
- a természeti környezet védelmének segítése, szabadidőpark fenntartása;
- a köztéri szobrok felújítása, megóvása;
- a hátrányos helyzetűek támogatása, foglalkoztatási esélyegyenlőség elősegítése, szakmai tanfolyamok szervezésének támogatása;
- vallási, hitéleti tevékenység segítése, egyházak támogatása tárgyi eszközeik felújításában, azok állagának megóvásában;
- népi, nemzetiségi hagyományok ápolása, kulturális rendezvények támogatása;
- amatőr és tömegsport támogatása;
- helyi polgárőrség és önkéntes tűzoltóság támogatása.

Az alapítvány több esetben pályázott, mint civil szervezet például köztéri szobor felújítására, illetve játszótéri játékokra. Rendszeresen nyújt támogatást a helyi óvodának, illetve a Gondozási Központnak, illetve hozzájárul a helyi sporttevékenység és a lovas napok megszervezéséhez, iskolai tanulók jutalmazásához. A szervezet nevéhez fűződik a ki- és betelepítettek 60. évfordulójára felavatott emlékmű létesítése.

8.2. Egyházak

Mágocs településen egyedül a római katolikus egyház rendelkezik saját egyházközséggel. A Komlóról kijáró református lelkész, Kiss László minden hónap első és harmadik vasárnapján tart istentiszteletet, míg az Egyházaskozárból érkező evangélikus lelkész, Koskai Erzsébet minden hónap második és negyedik vasárnapján szolgálja a felekezet híveit a településen.

8.2.1. Római Katolikus Egyház

Mint azt már egy korábbi fejezetben részletesen kifejtettük, Mágocs nagyközség lakosságának túlnyomó része római katolikus. A Sárlos Boldogasszony tiszteletére felszentelt mágocsi római katolikus templom klasszicista stílusú, műemlékvédelem alatt álló épület, amely 1800 és 1805 között épült fel.

A település hagyományos *egyházi rendezvényei* közé tartoznak az ünnepi szentmisék (újévi, nagypénteki, anyák napi, családi napi, a pünkösti, karácsonyi, az év végi hálaadás napi és a Mindszentek napi), a körmenetek (virágvasárnap, nagyszombat, úrnapja), az elsőáldozás, a bérmlás, a nagybőjti lelkigyakorlat és az ökumenikus imanap. A templomban német nyelvű szentmisét is tartanak. Az egyházközség a település ifjúságának nevelésében is részt vesz a nyaranta a Plébánia udvarban megrendezésre kerülő egyhetes hittantábor keretében. A település lelkésze Kóbia Helmut.

38. ábra: A mágocsi római katolikus templom

8.3. A nagyközség kulturális rendezvényei, ünnepei

A kulturális szempontokat a fennmaradt írásos anyagok szerint a településen már kifejezetten korán figyelembe vették. Mágocs nagyközségben átlagosan *évente mintegy 100-120 ünnep*, illetve rendezvény lebonyolítására kerül sor az éppen aktuális rendezvénytár szerint. Az önkormányzat szervezésében évről-évre megrendezésre kerülő nemzeti ünnepeken, évfordulókon és megemlékezéseken – mint március 15-e, augusztus 20-a és október 23-a – kívül több fontos, hagyományőrző esemény is van a nagyközségben.

Jelen vannak itt a táncos mulatságok, mint a tánc napja januárban vagy számos bál (pl. szilveszterkor és a farsangi időszakban), a közösségi ünnepek, mint az anyák napja, a gyermeknap, a családi nap, a házassági évfordulók és névnapok közös ünneplése, illetve a Mikulás-ünnepség. Október az idősek hónapja, amelynek keretében egész hónapos rendezvénysorozat kerül lebonyolításra a Gondozási Központban. Ezek mellett színjátzó előadások tekinthetők meg a nagyközségi karácsonyi műsor, illetve a pünkösdi fesztivál

alkalmával, valamint évközben is eseti jelleggel, amelyek általában a Művelődési Házban kerülnek megrendezésre.

A *Mágocsi (Hegyháti) Szüret* jelentős kulturális rendezvénye a településnek, amely minden év szeptemberének második szombatján kerül sor az egész napos programra a Fő téren, a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal által szervezett Mediterrán őszi megyei szintű rendezvénysorozat keretében. Ennek szokásos egész napos műsora: a kézműves vásár, a mezőgazdasági bemutató, valamint játszóházak, a színes kulturális értékeket bemutató előadások, a szüreti felvonulás – amikor a település utcáin táncos felvonulást tartanak a szüreti bálozók – és természetesen az elmaradhatatlan szüreti bál, amelynek keretében a mágocsi és vidéki hagyományőrző táncegyüttesek, valamint énekesek lépnek fel.

39. ábra: Hegyháti Szüret

A kisebbségi önkormányzatok, illetve egyesületek rendezvényei is említésre méltók, hiszen jelentős számú programmal kedveskednek a település lakosságának. A Német Kisebbségi Önkormányzat és a Német Nemzetiségi Egyesület hagyományőrző eseményei elsősorban az egyházi ünnepek köré szerveződnek. Ilyen a „kakas-ütés” hamvazószerdán, az adventi tea- és barkácsdélután (itt a fiatalok gyűlnek össze, és együtt készítenek ajándékokat, díszeket, így készülve a karácsonyra). De természetesen vannak más rendezvények is. Ősszel a *csuhégyűjtés* (melyből különböző népművészeti tárgyakat készítenek, mint például csuhébabát), a téli időszakban az egyik legfontosabb a disznóvágás, nyáron pedig a rétesfesztivál. A Kisebbségi Önkormányzatok szavalóversenyét Bikal, Mágocs, Dombóvár és Egyházaskozár települések kisebbségi önkormányzatai együtt rendezik meg. A német nemzetiségi hagyományok

megtartásához járul hozzá továbbá a farsangi *Narre Tag* (Bolond nap), maszkos felvonulással és bállal.

Minden évben augusztus 23-án tartják a Kisebbségi Önkormányzatok napját, amely alkalommal a Német Kisebbségi Önkormányzat és a Német Nemzetiségi Egyesület közös főzést szervez, míg a Cigány Kisebbségi Önkormányzat ekkor tartja a hagyományos *Roma Napot*. Ekkor számos bemutatóval (tánc, kézműipar), valamint a kisebbségekre jellemző szokásokkal, ételekkel várják a látogatókat.

A nagyközség egyéb egyesületei is tevékenyen részt vesznek a közösség életében. Ilyen például a Nimród Vadásztársaság által megszervezésre kerülő trófeakiállítás. A Polgárőr Egyesület 2008 májusában rendezte meg először a *Megyei Polgárőr Amatőr Halfőző versenyt*, amely nagy sikernek örvendett, a megye minden részéről érkeztek látogatók. A Polgárőrség tagjai mindemellett rendszeresen képviseltetik magukat a Baranya Megyei Polgárőr rendezvényen, illetve polgárőr véréadó napon. A Mágocsi Sport Kör szervezésében kerül évről-évre megrendezésre a sportbál. A majális keretében pedig a Mágocsi Lovas- és kerékpáros nap, illetve a „Mágocs Kupa autós ügyességi szlalomverseny” lebonyolítására kerül sor.

További rendezvénye a településnek például a *februári télűzés* a szalmagolyó égetéssel (amely a farsang, a tél végét és a tavasz közeledtét jelzi), a nyári *Beat fesztivál* (a helyi motorosok és zenekarok találkozása, regionális jellegű rendezvény), a mágocsi búcsú július első vasárnapján, a Márton napi lampionos felvonulás, a könyvek napja, vagy a karácsonyi vásár és hangverseny.

A település életében különösen jelentős szerepet tölt be a zene, amelyet jól példáz, hogy 1960-tól számos ének- és zenekar alakult itt. A mágocsi Földműves Szövetkezet vegyeskara az 1950-es évek második felében Balatoni Mátyás karnagy vezetésével országos sikereket ért el. Ennek elismeréseként Kodály Zoltán hozzájárulásával és jelenlétében tartott hangversenyen megadatott a kitüntetés, hogy felvehette a *Kodály Vegyes Kar* nevet. A mester ezt mindössze két énekkarnak engedte meg: az egyik a galántai 1942-től, majd 1960-tól a mágocsi vegyeskar.

A nemzetiségi hagyományokat ebben az esetben sem felejtették el, hiszen a német nemzetiségi kórus és néptánc együttes napjainkban is működik, hagyományőrző jelleggel. Az iskolai zeneoktatás eredményeként 1996-ban megalakult a rendszeresen hangversenyt is adó ifjúsági fúvószenekar.

8.4. Kiadványok, kommunikáció

Mágocs nagyközség hivatalos *honlappal* rendelkezik (www.magocs.hu), amely német és angol nyelven is megtekinthető, választás szerint. A weblapon megtalálhatóak az aktuális hírek, a nagyközség és a települési önkormányzat bemutatása, a hivatalok elektronikus elérhetőségei,

illetve a helyi vállalkozások, a nagyközség intézményeinek, a civil szervezetek bemutatása és a település rövid története. Az oldal külön szolgáltatása *Mágocs Nagyközség Fóruma*, ahol a regisztrált felhasználók oszthatják meg egymással véleményüket különböző témakörökben.

A település havi rendszerességgel megjelenő kiadványa a *Mágocsi Hírek*, amely tartalmát tekintve az önkormányzat aktuális híreiről nyújt tájékoztatást, ezen kívül tartalmazza a fontosabb közérdekű információkat, az anyakönyvi híreket, a közelgő rendezvényeket, illetve egyéb, már lezajlott események képes beszámolóit. Az újság két éve jelenik meg rendszeresen, mintegy 1000 példányban.

Mágocson teljes lefedettségű *kábeltelevíziós hálózata* van kiépítve, a helyi adó (képújság) 1990 óta működik, részben hirdetésekkel, részben helyi műsorral, hat év óta napi 24 órában. Az önkormányzati rendezvényeket és a testületi üléseket a televízió élő adásban közvetíti.

8.5. Testvértelepülési kapcsolatok

A nagyközség 1993 óta partnertelepülési kapcsolatot ápol a németországi *Burgstetten*-nel, amelynek alapját a Mágocson nagy múltra visszatekintő és napjainkban is élő – nemcsak a német kisebbség, hanem a település egésze számára is fontos szerepet betöltő – magyar-német (sváb) rokoni, baráti kapcsolatok alkotják. A Baden-Württembergben található településsel való kapcsolat ápolását a Német Kisebbségi Önkormányzat és a Német Nemzetiségi Egyesület végzi. A kapcsolat keretében számos alkalommal szerveztek kiutazást a Stuttgart melletti 3400 lakosú községbe, és természetesen a burgstetteniek is számtalanszor látogattak már el Mágocsra. A találkozások alkalmával különböző hagyományőrző rendezvényekre, összejövetelekre kerül sor, amelyeket szintén a Német Kisebbségi Önkormányzat és a Német Nemzetiségi Egyesület szervez és bonyolít le.

Ezen kívül Mágocs testvértelepülési kapcsolatot ápol *Berglend* településsel, amelynek alapját írásos megállapodás is rögzíti. A kapcsolat a két település iskoláinak diákjai közötti csereüdvözléseket, látogatásokat hivatott támogatni és elősegíteni, amelyek elsődleges célja a nyelvtanulás.

Nagymágocs és Mágocs települések önkormányzatai között szintén írásos megállapodás rögzíti az iskolák közötti cserelátogatásokon, illetve sportrendezvények szervezésén alapuló kapcsolatot. A civil szervezetek közül a Sportegyesült, valamint a Nyugdíjasok Egyesülete is tart fenn kapcsolatot az ottani egyesületekkel. A partnerség célja szintén cserelátogatások, illetve vetélkedők és sportrendezvények lebonyolítása, megszervezése.

8.6. A nagyközség sportélete

A *Mágocs Községi Sport Kör* 1991-ben alakult, a Béke TSZ SE (1946) jogutódjaként. Fő támogatója Mágocs Nagyközség Önkormányzata. Az egyesület létszáma 118 fő, amelyből 34 ifjúsági korú (tehát jelentős utánpótlás van). A sporttevékenységet *kiszolgáló infrastrukturális háttér* elemei:

- 1 db 152 m²-es modern sportöltöző a labdarúgó pálya mellett, amelyet 2007-ben építettek,
- 1 db lovas pálya (11 000 m²),
- 1 db labdarúgó pálya,
- 1 db bitumenes komplex pálya,
- 1 db kerékpáros ügyességi pálya,
- Általános Iskola tornacsarnoka.

A Községi Sport Kör elnöke: Kusztor Csaba. Vezetőségi tagok: Drüszlerné Kovács Anna, Drüszler József, Csiszár József, Kollár Ferenc, Heisz József, Morvay István. Az egyesület *hat szakosztályt* (asztalitenisz, kézilabda, labdarúgó, lovas, autós, kerékpáros) tudhat magáénak, amelyek az alábbiakban kerülnek részletesen bemutatásra.

40. ábra: Sportcsarnok

41. ábra: Sportöltöző

8.6.1. Asztalitenisz

A Heisz József vezette mágocsi asztalitenisz szakosztály szakmai színvonalát és eredményességét jól tükrözi, hogy jelenleg egy csapata szerepel NB III-ban. A nyolc főből álló szakosztály 30-55 év közötti tagjai heti egy edzésen vesznek részt.

42. ábra: A mágocsi asztalitenisz szakosztály csapata

A szakosztály tagja a Magyar Asztalitenisz Szövetségnek, ebből következőleg a szövetség által szervezett rendezvényeken és minősítő versenyeken részt vesz, és – ahogy azt az országos szinten való képviselet mutatja – igen jó eredménnyel. Évente több kupán is szerepeltetik magukat (pl. Harkány, Lengyeltóti), melyek közül kettő Mágocson kerül megrendezésre: a regionális jelentőségű, „Karácsony kupa” elnevezésű csapatverseny (kb. 60 fő résztvevő), illetve a tragikus körülmények között elhunyt csapattárs tiszteletére kiírt, évente megrendezésre kerülő „Géza” kupa, amely egyéni- és csapatverseny is egyben (kb. 50 fő résztvevő).

8.6.2. Kézilabda

A kézilabda igen komoly érdeklődésnek örvend a nagyközségben. Ezt jól mutatja, hogy a férfi mellett női csapattal is rendelkeznek, melyek mintegy 20-20 fős kerettel rendelkeznek. A 16-40 év közötti tagok heti 2-2 edzésen vesznek részt, nemenkénti bontásban. A szakosztályt vezető Drüszlerné Kovács Anna eredményes munkáját jelzi, hogy mindkét csapat megye I. osztályban játszhat. A szakosztály aktív tagja a Magyar Kézilabda Szövetségnek, évente – a bajnoki meccseken kívül – több kupára is meghívást kapnak (pl. Kadarkút, Szentlőrinc, Szigetvár), illetve maguk is szerveznek versenyeket. A két csapat trénerai az utánpótlás biztosítása érdekében a helyi általános iskolában is tartanak edzéseket, melyek mintegy 18 fiatalt érintenek. A szakosztályt több helyi szponzor is támogatásában részesíti (pl. Bea Kft., Makrom Kft., Kincses és Tsa Kft.), akik elsősorban a felszerelés (mezek, labdák) beszerzésében segítenek.

43. ábra: Női kézilabda csapat

44. ábra: Férfi kézilabda csapat

8.6.3. Labdarúgás

A labdarúgás – mint minden településen – a legnépszerűbb sport mind a tömeg-, mind a versenysportot kedvelők körében. A mágocsiaknak bőven van lehetőségük hódolni szenvedélyüknek, hiszen a szakosztály ifjúsági, felnőtt és öregfiúk csapattal is rendelkezik, akik számos mérkőzésen képviseltetik magukat. A 20 főt számláló, kiskorú fiatalokat tömörítő megye I/b-s ifjúsági csapat jelenleg a csoportjuk élén áll, míg a szintén 20 főből álló, 20-35 éves felnőtt korosztály, illetve a mintegy 15 darab 35-45 év közötti tagokat tömörítő öregfiúk csapat megye II-ben játszik és a középmezőnyt erősíti. Maguk a csapatok heti egy-két edzésen vesznek részt, de emellett az általános iskolában és már az óvodában is folyamatos a gyerekek edzése, melyet két testnevelő tanár, illetve maga a szakosztályvezető Csiszár József is szorgalmaz, illetve végez. Több megyei, illetve régiós versenyen is indulnak, ahonnan évről-évre egyre több érmet és kupát hoznak haza. A rendezvényekről a helyi Művelődési Házban fotókiállítást is szoktak tartani. A szakosztályt több vállalkozó és a Völgyesség-Hegyhát Takarékszövetkezet is támogatja (pl. felszerelés, utazás stb.).

45. ábra: Futballmérkőzés (Mágocs-Bicsérd)

46. ábra: Utánpótlás-nevelés

8.6.4. Lovassport

A település azon kevesek közé tartozik, ahol még foglalkoznak lovassporttal. A Héder Péter által vezetett 24 tagú, 18 és 58 év közöttiekből álló szakosztályból négyen versenyeznek ténylegesen és rendszeresen, akik között egy hölgy is van. A versenyzők elsősorban a környező megyék rendezvényein és természetesen a Mágocson már évek óta megrendezésre kerülő, igen nagy népszerűségnek örvendő, hagyományos május 1-jei lovasnapon vesznek részt, melyen minden évben számos arany, illetve egyéb dobogós eredménnyel térnek haza. A mágocsi lovasok

ügyességi és maratoni számokban is indulnak, valamint a Kaposvári Fedettpályás bajnokságon is képviseltetik magukat, ahol tavaly bronzérmet szereztek vadászhajtásban. A lovasnap megrendezését tucatnyi helyi vállalkozó támogatja (pl. ebéd, időmérés, díjak, kupák, stb).

47. ábra: Mágocsi Lovasnapok

8.6.5. Autós szakosztály

A 24 főből álló, Márkus Tamás vezette autós szakosztály tagjait tekintve meglehetősen színesnek mondható, 10 és 50 év közötti férfiak és nők vegyesen alkotják, akik hazai és megyei rendezésű versenyeken szerepelnek. A saját egyesülettel (Mágocsi Autó Sport Egyesület) rendelkező szakosztály jelentős érdekképviseléssel rendelkezik. Tagjainak célja, hogy a településen megteremtsék az autósport hagyományainak alapjait. Ennek érdekében a község külterületén lévő, elhagyott mezőgazdasági terület betonján gyakorolnak, és az évente megrendezett (Pünkösöd hétfő) Mágocs Kupa Autós Ügyességi és Szlalomversenyen indulnak. Itt öt kategóriában lehet nevezni, és szinte mindegyikben van helyi győztes, illetve dobogós helyezett. A fiatalok (14 éves korig) – természetesen szülői navigátorral – külön kategóriában indulhatnak. A település lezárt főutcáján megrendezésre kerülő versenyt több helyi vállalkozó, illetve Mágocs Nagyközség Önkormányzata is támogatja.

48. ábra: Mágocs Kupa

8.6.6. Kerékpáros szakosztály

A szakosztály tagjai 10 és 18 év közötti fiatalok, akik a helyi ügyességi pályán szoktak gyakorolni, általában heti egy alkalommal. A 15 főből álló szakosztály versenyeken nem képviselteti magát, azonban a települési rendezvényeken kerékpáros ügyességi bemutatókat szoktak tartani, a vendégek nagy örömeire. A szakosztály egyik legnagyobb büszkeségének saját gyakorlópályájuk tekinthető, melyet teljes egészében társadalmi munkában valósítottak meg maguk a fiatalok.

49. ábra: Részlet a kerékpáros szakosztály ügyességi bemutatójából

9. A nagyközség önkormányzata

9.1. Az igazgatási múlt rövid áttekintése

Mint az már egy korábbi fejezetben részletesen bemutatásra került, Mágocs 1815-től *mezővárosi címmel* rendelkezett és *járási székhelyként* is funkcionált. Utóbbi szerepkörét 1850-ben vonták meg, amikor a járások átszervezésénél a korabeli politikai törekvések miatt hátrányos helyzetbe került túlnyomóan németajkú lakossága miatt. Mezővárosi címe szintén a közigazgatás átszervezésének áldozata lett (1871), mivel ez a jogi kategória megszűnt. A tanácsrendszer kialakulása előtt Mágocs *önálló jegyzőség volt*. A tanácsválasztást követően a tanács-összevonásokig mindenütt önálló községi tanács tevékenykedett. Alsómocsolád közigazgatásilag 1962-ben egyesült Mágocs községgel, Nagyhajmás és Mekényes községek pedig 1973. április 15-én. A Baranya Megyei Tanács 26/1981. számú határozatával Mágocsot 1982. január 1-jei hatállyal *nagyközséggé* nyilvánította.

Az 1990. szeptember 30-án tartott választások során megalakult az új önkormányzat, amelynek hivatalos elnevezése: Mágocs Nagyközség Önkormányzata, hivatala: Polgármesteri Hivatal Mágocs. Mágocs nagyközség Nagyhajmás és Mekényes községekkel *körjegyzőséget* alakított.

50. ábra: Mágocs nagyközség Polgármesteri Hivatala

9.2. Az önkormányzat és hivatala napjainkban

9.2.1. A képviselő-testület

Mágocs Nagyközség Önkormányzatának képviselő-testületét tíz fő alkotja. A 2006-ban megválasztott testület tagjait az alábbi táblázat mutatja be.

20. táblázat: Mágocs nagyközség önkormányzatának képviselő-testülete (2006-2010)

Ciklus: 2006-2010	
Név	Betöltött tisztség
Hőnig Mária	polgármester
Dr. Gyimesi László	alpolgármester
Szalai Szilárd	képviselő
Jáger József	képviselő
Kiss Ferenc	képviselő
Dr. Szemenyei Károly	képviselő
Csaszyi István	képviselő
Kárpáti Csaba	képviselő
Szekeres János	képviselő
Mangó János	képviselő

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

Az önkormányzat éves szinten kb. 20 alkalommal ülésezik. A képviselő-testület munkaterve alapján alakuló (választást követő 15 napon belül), rendes és rendkívüli ülést tart. Éves szinten 15-20 rendeletet alkot (új és módosításokkal együtt). Határozatainak száma: éves szinten kb. 130-150 között van.

A település tervellátottsága

Mágocs nagyközség rendelkezik a szükséges, helyi önkormányzat által rendeletben jóváhagyott tervekkel. A 2006-ban elfogadott *Településrendezési terv*, illetve annak módosítása – amelyet szintén az adott évben kelteztek – rögzíti a *Településfejlesztési koncepcióban* (2003) meghatározott fejlesztéseket. A település *Szabályozási tervét és Helyi Építési Szabályzatát* Mágocs Nagyközség Önkormányzatának 3/2006 (IV.1.) számú rendelete, a módosítást pedig a 10/2006 (XII.27.) számú rendelete hagyta jóvá. *Mágocs Környezetvédelmi programját*, amelynek elkészítése során figyelembe vették a település 2004-ben életbe lépett helyi *Hulladékgyűjtési tervét*, az önkormányzat 86/2008 (IX.30.) számú rendelete hagyta jóvá.

21. táblázat: A nagyközség rendezési tervei, azok jóváhagyó rendelete, határozata, elfogadás ideje

Megnevezés	A jóváhagyó rendelet, határozat	Elfogadás ideje
Településszerkezeti terv	14/2006 (III. 28.)	2006. 03. 28.
Szabályozási terv	14/2006 (III. 28.)	2006. 03. 28.
Helyi építési szabályzat	3/2006 (IV. 01.)	2006. 03. 28.

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

22. táblázat: A nagyközség fejlesztési koncepciója, egyéb tervei, programjai

Megnevezés	A jóváhagyó határozat	Elfogadás ideje
Településfejlesztési koncepció	20/2003 (III. 25.)	2003. 03. 25.
Környezetvédelmi program	86/2008 (IX. 30.)	2008. 09. 30.
Hulladékgazdálkodási terv	16/2004 (IV. 24.)	2004. 09. 24.

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

A képviselő-testület önként vállalt feladatai:

- köztisztaság fenntartása, parkok, zöldterületek gondozása,
- közművelődési tevékenység,
- sport támogatása,
- Idősek Otthonának fenntartása.

Az önkormányzat önként vállalt feladataként ellátja továbbá:

- az általános laboratóriumi diagnosztikát, illetve a fizioterápia és gyógymasszázs szolgáltatásokat, melyek körzete: Mágocs, Alsómocsolád, Nagyhajmás, Mekényes, Egyházaskozár, Tófű, Szárász, Hegyhátmaróc, Bikal.

A képviselőtestület által átruházott hatáskörök:

Bizottságok számára:

- dönt a lakásfenntartási támogatásokról,
- megállapítja méltányosságból az ápolási díjra jogosultságot, a díj összegét, a jogosultság fennállását évente ellenőrzi, a jogtalanul felvett díj visszafizetését elrendeli,

- dönt az átmeneti segélyekről, szociális kölcsönről,
- rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása,
- 1 000 000 Ft értékhatár alatt, ellenérték nélkül felajánlott vagyon elfogadása,
- behajthatatlan követelések törlése 50 000–300 000Ft között,
- szociális földprogram elbírálása.

Polgármester részére:

- temetési segély (szociális kölcsön engedélyezése temetés címén),
- köztemetés elrendelése,
- Idősek Otthonába való beutalás,
- elemi károsultak segélye,
- vagyonhasznosítási jogügyletek megkötése.

9.2.2. A képviselő-testület bizottságai és azok tevékenységi és hatásköre

Pénzügyi Bizottság

Létszám: 5 fő (3 képviselő, 2 külső tag)

- Elnök: Kárpáti Csaba elnök
- Tagok: Csasznyi István képviselő
Mangó János képviselő
Szabóné Fülöp Dóra külső tag
Szalai Dezsőné külső tag

Ülésezik: alkalomszerűen.

A bizottság tevékenységi és hatásköre:

- Ellenőrzi a költségvetési előirányzatok teljesítését.
- Véleményezi és ellenőrzi:
 - a költségvetési beszámolókat,
 - a következő évi költségvetési koncepciót,
 - az éves költségvetési terveket, azok végrehajtását,
 - az önkormányzatot érintő adókkal kapcsolatos tevékenységet.
- Ellenőrzi az önkormányzat vagyonával való gazdálkodást és selejtezést.
- Véleményezi az önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaság alapítását, belépés, összeolvadás, kilépés és megszűnés indoklását.

Mágocs nagyközség várossá nyilvánítási kezdeményezése

- Véleményezi és ellenőrzi az önkormányzati intézmény alapítását, megszűnésének indokoltságát.
- Véleményezi önkormányzati alapítvány létesítését, megszűnését.
- Javaslatot tesz hitel felvételére, illetve véleményezi az erre irányuló javaslatokat.
- Javaslatot tesz kommunális és közüzemi díjak mértékére, közterület-használati, bérleti díjak összegére.
- Végzi azokat a gazdálkodással kapcsolatos feladatokat, amelyekkel a képviselő-testület esetenként megbízza.
- a) Az önkormányzati vagyon nyilvános értékesítésének, hasznosításának ellenőrzése,
b) a biztosítási szerződések megkötésének véleményezése,
c) 1 000 000 Ft értékhatár alatt ellenérték nélkül felajánlott vagyon elfogadásának jóváhagyása,
d) behajthatatlan követelések törlése 50 000 Ft és 300 000 Ft között.
- Véleményezi a biztosítási szerződéseket.
- Összeférhetetlenség kivizsgálása.
- Javaslatot tesz a polgármester béremelésére.
- Képviselői és hozzátartozói vagyonnyilatkozatok kezelése és ellenőrzése.

Szociális Bizottság

Létszám: öt fő (három képviselő, kettő külső tag)

- Elnök: Szekeres János képviselő
- Tagok: Szalai Szilárd képviselő
Dr. Szemenyei Károly képviselő
Buzás László külső tag
Füzes Gábor külső tag

Ülésezik: havonta.

A bizottság tevékenységi köre:

- Dönt a lakásfenntartási támogatásról.
- Megállapítja a méltányosság címen az ápolási díjra való jogosultságot, a díj összegét, ápolási kötelezettség teljesítését folyamatosan figyelemmel kíséri, és a jogosultság fennállását évente felülvizsgálja, követelheti a jogtalanul felvett díj visszafizetését.
- Dönt az átmeneti segélyről, szociális kölcsönről.
- Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása, megszüntetése.

- Szociális földprogram elbírálása.

Községfejlesztési Bizottság

Létszám: öt fő (három képviselő, kettő külső tag)

- Elnök: Jáger József képviselő
- Tagok: Kiss Ferenc képviselő
Mangó János képviselő
Dr. Czinege Imre külső tag
ifj. Kubik Zoltán külső tag

Ülésezik: alkalomszerűen.

A bizottság tevékenységi köre:

- Közreműködik a község rendezési tervének kidolgozásában.
- Figyelemmel kíséri a község lakosságának kommunális ellátási, szolgáltatási helyzetét, ellenőrzi az e körbe tartozó ágazati feladatokat végző szervezetek tevékenységét.
- Figyelemmel kíséri és ellenőrzi az önkormányzati vagyon felmérését, nyilvántartásba vételét, a törzsvagyon kimutatást, vagyon átadást.
- Véleményt nyilvánít vállalkozás indításáról, illetőleg az abban való részvételről.
- Véleményezi a megállapodás tervezeteket (társulási szerződés).
- Kistérségi fejlesztési programok javaslata, véleményezése.
- Vizsgálja a vállalkozások foglalkoztatási gondok enyhítését elősegítő módzatait, javaslatot tesz ezek létrehozására.
- Véleményezi az önkormányzati tulajdon elidegenítését, cseréjét, megterhelését, vállalkozásba való bevitelét, illetve más célú hasznosítását.
- Javaslatot tesz fejlesztések, felújítások rangsorolására.
- Végzi a képviselő-testület által esetenként meghatározott egyéb feladatokat.

9.2.3. Társulások

Mágocs nagyközség önkormányzata jelenleg a *Sásdi Többcélú Kistérségi Társulásnak*, a *Községi Önkormányzatok Szövetségének (KÖSZ)*, a *Baranyai Paktumnak* és a *Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének* tagja. Az alábbiakban felsorolt önkormányzatok, azaz a Sásdi kistérség önkormányzatai 2000. november 2-án hozták létre a *Baranyai Hegyhát Területfejlesztési Önkormányzati Társulást*, amely 2004. július 20-ától a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről

szóló 1997. évi CXXXV. tv. 16. §-a, valamint a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló módosított 1996. évi XXI. tv. alapján átalakult olyan társulássá, amely a többcélú kistérségi társulások 2004. évi támogatása mértékének, igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának és elszámolásának részletes feltételeiről szóló 65/2004. (IV.15.) Korm. rendelet 1.§. b) pontja alapján a kistérségi fejlesztési feladatok ellátását felvállalta. A Társulási Tanács 2005. január 1-jétől a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. tv. alapján működik. A társulási tanács a területrendezésről szóló módosított 1996. évi XXI. Tv. 10/G. §. (1) bekezdésében foglaltak alapján ellátja a kistérségi fejlesztési tanács feladatait is. A társulás hivatalos neve: *Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás, amelyet 27 település* (Sásd, Ág, Alsómocsolád, Bakóca, Baranyajenő, Baranyaszentgyörgy, Bikal, Felsőegerszeg, Gerényes, Gödre, Kisbeszterce, Kishajmás, Kisvaszar, *Mágocs*, Mekényes, Meződ, Mindszentgodisa, Nagyhajmás, Oroszló, Palé, Szágy, Tarrós, Tékes, Tormás, Varga, Vásárosdombó, Vázsnok) önkormányzata alkot.

A kistérségben működő települési önkormányzatok a társulást egyes oktatási és nevelési, szociális ellátási, egészségügyi ellátási és területfejlesztési feladatok végrehajtására, a kistérség területének összehangolt fejlesztésére (különösen: fejlesztési tervek, programok, pályázatok készítésére, megvalósítására); térségi közszolgáltatások biztosítására, fejlesztésére, szervezésére, intézmények fenntartására, valamint a településfejlesztés összehangolására hozták létre.

A kistérségi feladatellátást a társulás az alábbi mikrokörzeti intézményi társulások útján biztosítja:

- Közoktatási ágazat: *Közoktatási Intézményfenntartó és Irányító Társulás* (Mágocs, Alsómocsolád, Mekényes, Nagyhajmás)
- Családsegítő és gyermekjóléti ágazat: Mágocs és környéke Családsegítő és a Gyermekjóléti Társulás (Alsómocsolád, Mekényes, Nagyhajmás, Bikal, Mágocs)
- Egészségügyi ágazat: *Mágocsi Orvosi Ügyeleti Társulás* (Alsómocsolád, Mekényes, Nagyhajmás, Bikal, Mágocs)
- Kulturális ágazat: a Könyvtár-ellátási Szolgáltató Rendszer szervezését, működtetését külön megállapodás alapján Mágocs és környéke öt önkormányzata vonatkozásában (Alsómocsolád, Mekényes, Nagyhajmás, Bikal, Mágocs) Mágocs Nagyközség Önkormányzata saját intézménye Mágocs és környéke Általános Művelődési Központ útján látja el.

9.2.4. A Polgármesteri Hivatal

Mágocs Nagyközség Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala megállapodás alapján ellátja Nagyhajmás (426 fő) és Mekényes (312 fő) községek önkormányzati feladatait is.

Személyzeti állomány:

Létszám: 14 fő

- Hőnig Mária polgármester
- Dr. Gyimesi László Antal alpolgármester
- Uti Ferencné jegyző
- Fischer László igazgatási ügyintéző
 - gyámügy,
 - szabálysértés,
 - kereskedelem,
 - birtokháborítás
- Kajos Józsefné igazgatási ügyintéző
 - szociális ügyek,
 - anyakönyv
- dr. Morvay Klaudia igazgatási ügyintéző
 - népesség-nyilvántartás,
 - hagyaték,
 - mezőgazdaság, földügy, állategészségügy
- Lovas Adrienn ügykezelő
- Ábrahám Mária elsőfokú építési feladatokat ellátó ügyintéző 10 községre (Mágocs, Nagyhajmás, Mekényes, Alsómocsolád, Bikal, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Tófü, Szárász, Hegyhátmaróc, Köblény) vonatkozóan
- Geng József műszaki ügyintéző
- Vetusinszki Anita adóügyi ügyintéző
- Pénzügyi ügyintézők:
 - Vadászi Józsefné (pénztár)
 - Glöcklerné Varga Magdolna (kötségvetés Mágocs)
 - Marton Antalné (kötségvetés Nagyhajmás)
 - Sümegi Józsefné (kötségvetés Mekényes).

Polgármesteri Hivatal technikai felszerelése:

- 14 db számítógép,
- 12 db nyomtató,
- 1 db fax,
- 1 db fénymásoló,
- 1 db multifunkciós készülék.

A hivatal munkarendje:

Hétfőtől-csütörtök: reggel 7 óra 30 perctől - 16 óráig 24 perc ebéddővel,

Pénteken: reggel 7 óra 30 perctől 13 óráig tart, ebéddő nélkül.

9.2.5. A körjegyzőség

Mágozs nagyközség Mekényes és Nagyhajmás településekkel közösen alapított körjegyzősége az alábbiak szerint működik.

A körjegyzőség tevékenysége és hatásköre: Az önkormányzat működésével kapcsolatos államigazgatási ügyek döntésre való előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos tevékenységeket látja el.

A körjegyzőség szervezeti felépítése:

Vezetője: a körjegyzőséget létrehozó képviselő-testületek által határozatlan időre kinevezett jegyző.

Hatósági csoport: egy fő csoportvezető és hat fő ügyintéző.

Pénzügyi csoport: egy fő csoportvezető és öt fő ügyintéző.

A körjegyzőség munkarendje

A hivatali munkaidő minden munkanapon 7.30 órakor kezdődik, hétfőtől csütörtökig 16 óráig, pénteken 13 óráig tart, napi 30 perces ebédszünettel, kivéve pénteki napon.

Ügyfélfogadás ideje Mágozs nagyközségben:

hétfő 8.00 órától – 16.00 óráig,

kedd 8.00 órától – 11.30 óráig,

szerda ügyfélfogadás nincs,

csütörtök 8.00 órától – 16.00 óráig,

péntek 8.00 órától – 11.30 óráig.

A körjegyzőség székhelye Mágocs. A jegyző vagy az általa megbízott személy minden héten, szerdai napon ügyfélfogadást tart Nagyhajmáson és Mekényesen.

9.3 Kisebbségi Önkormányzatok

9.3.1. Mágocsi Német Kisebbségi Önkormányzat

Létszám: öt fő

- Elnök: Strasszer Jakabné
- Tagok: Koller Gábor képviselő
Kovács Pálné Hollenbach Ilona képviselő
Sternér József képviselő
Strasszerné Wigand Gabriella képviselő

Megalakulás időpontja: 2002. november 11.

Főbb tevékenységi és hatásköre:

A német kisebbségi önkormányzat céljai között szerepel a német kisebbség jogainak védelme, hagyományainak, kultúrájának ápolása. Mindezek érdekében szorosan együttműködik a Német Nemzetiségi Egyesülettel, közös programokat szerveznek, mint például a nyári német tábor a Művelődési Házban, illetve a hagyományok megőrzése céljából megrendezésre kerülő adventi teadélután, a rétes fesztivál, a disznóvágás vagy a húsvéti tojásfestés.

Az egyesület irodájában (Mágocs, Szabadság u. 33.) állandó jellegű kiállítást rendeztek be, amelynek átadása szintén ünnepélyes keretek között zajlott. Ezen kívül alkalmi kiállításokat is szerveznek, illetve rendszeresen járnak a Szekszárdi Német Színházba.

A kisebbségi önkormányzat támogatja a mágocsi német táncegyüttes fellépéseit (például útiköltséggel, ruházattal stb.), illetve a német nemzetiségi hét keretében besegítenek mind az óvodában, mind az iskolában (anyagi és személyi támogatás).

9.3.2. Mágocsi Cigány Kisebbségi Önkormányzat

Létszám: 5 fő

- Elnök: Buzás László

- Tagok: Kovács Kálmán képviselő
Balogh Sándor képviselő
Kovács Zoltán képviselő
Boros Zoltán képviselő

Megalakulás időpontja: 2006. október 10.

Főbb tevékenységi és hatásköre:

A mágocsi Cigány Kisebbségi Önkormányzat célja a helyi roma kisebbség érdekvédelme, hagyományainak, kultúrájának felélesztése. Évente egy alkalommal tartanak romanapot, amelynek keretében kulturális programokkal igyekeznek ápolni a cigány hagyományokat. Ezen felül pedig a kiemelkedő tanulmányi eredményekkel rendelkező roma származású általános iskolai tanulók részére ösztöndíjat alapítottak, illetve támogatják a helyi oktatási intézmények (iskola, óvoda) által szervezett programokat.

9.4. Önkormányzati elismerések, kitüntetések

Mágocs Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete a „Helyi önkormányzatról” szóló többször módosított 1990. évi LXV. tv. 16. §-ban foglalt felhatalmazása alapján alkotta meg 2001-ben a díszpolgári cím adományozásáról szóló rendeletét.

Mágocs Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete a díszpolgári cím adományozásával kívánja elismerni azon személyek érdemeit és tevékenységét, akik közvetlenül vagy közvetve kiemelkedően hozzájárulnak a község fejlődéséhez, hírnevének megőrzéséhez. Mágocs nagyközség díszpolgára cím adományozható annak a magyar vagy külföldi állampolgárnak, aki valamely kiemelkedően jelentős munkájával vagy egész életművével a településen, vagy pedig országosan olyan általános elismerést szerzett, amely hozzájárul a település jó hírnevének öregbítéséhez, továbbá példamutató emberi magatartása miatt köztiszteltetben áll.

A díszpolgári cím erkölcsi elismerés, amellyel a község tiszteletét és háláját fejezi ki, a kitüntetett személy részére anyagi javadalmazással nem jár. A díszpolgári címmel külön erre a célra készített díszoklevél és a település címerét megjelenítő bronz emléklakett jár. A díszpolgári cím adományozására folyamatosan lehet javaslatot tenni. Javaslattal élhetnek a településen működő társadalmi szervek, egyesületek és ezek képviselői, illetve bármely mágocsi lakosú állampolgár.

A díszpolgári cím odaítéléséről át nem ruházható hatáskörben a képviselő-testület dönt. Az adományozásáról szóló oklevelet a polgármester adja át, az átadásra évente egy alkalommal

valamely állami vagy önkormányzati rendezvény keretében kerül sor. A kiadott díszpolgári címekről a polgármesteri hivatal nyilvántartást vezet.

2008-ig az alábbi személyeknek ítelték oda a Mágocs Nagyközség Díszpolgára címet: 2001-ben Balatoni Mátyásnak és Sziveri Mátyásnének, míg 2007-ben Teufel Ferencnek.

9.5. Mágocs jelképei

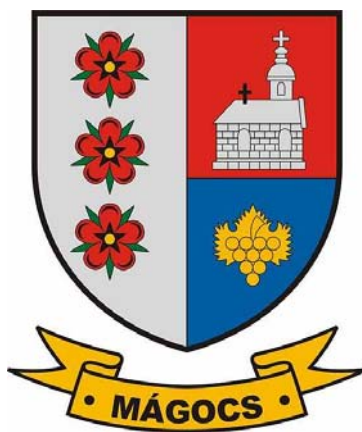
Mágocs Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete az 1990. évi LXV. tv. 16. §-ában kapott felhatalmazás alapján a település múltjára, hagyományaira utaló jelképként helyi címet, valamint zászlót alkotott. A helyi címer és zászló alapításáról és használatának rendjéről szóló rendelet módosítására 1999-ben került sor.

9.5.1. A címer bemutatása

Álló, háromszögű, hasított és bal oldalán vágott pajzs. A bal oldali ezüst mezőben lebegő helyzetű, egymás alatt cölöpösen elhelyezkedő három, arany közepű, zöldleveles vörös heraldikai rózsza. A jobb oldali felső, vörös mezőben lebegő helyzetben a régi mezővárosi pecsétről ismert téglatemplom ezüsttel. A jobb oldali alsó, kék mezőben lebegő helyzetű, leveles szőlőfürt arannyal.

A címerpajzs alatt lebegő, hármas tagolású, fecskefarok-végződésű íves arany szalagon feketével nagybetűs MÁGOCS felirat. A településnév előtt és után egy-egy díszpont.

51. ábra: Mágocs nagyközség címere

9.5.2. Mágocs lobogója, zászlója

A lobogó 2:1 arányú álló téglalap alakú fehér textil, aljában háromszögben elhelyezett vörös, arany, kék pólyával. Egy pólyaszélesség a lobogó hosszának 1/10 része. A színes címer a függőleges szimmetriatengelyen a felülről mért 1/3-os osztásvonalon helyezkedik el.

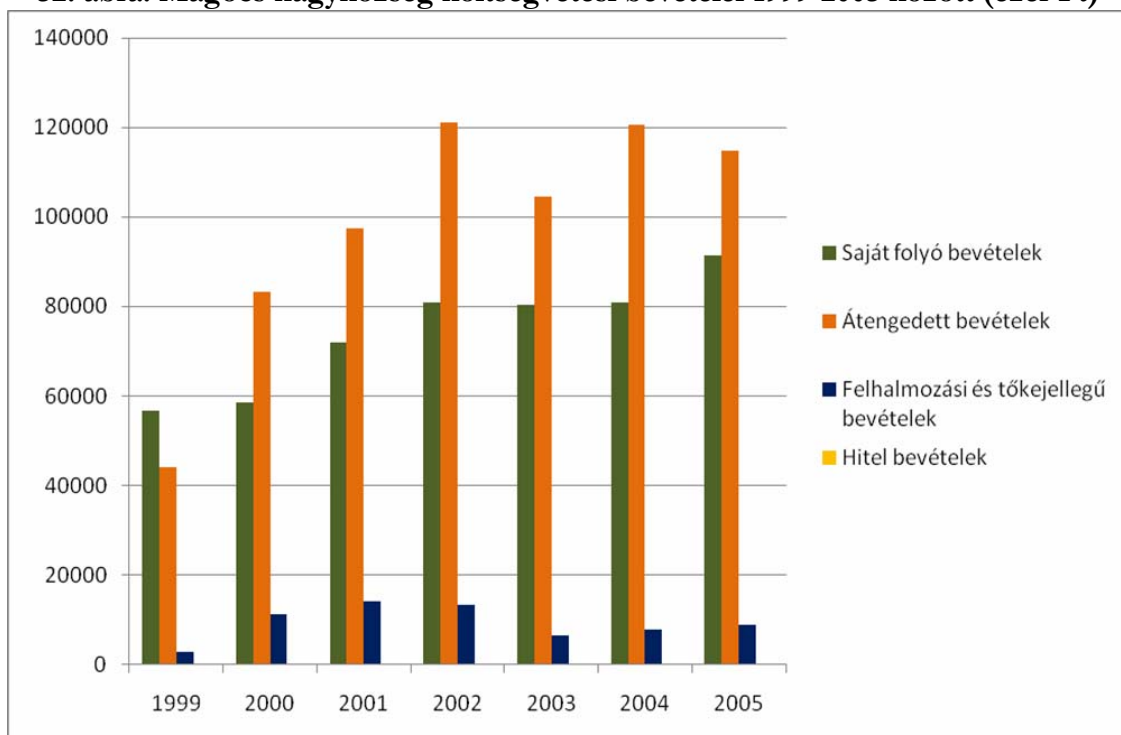
A zászló a lobogó 90 fokkal történő elforgatásával jön létre. A színes címer függőleges tengelye a zászló hosszának rúdtól mért 1/3-os osztásvonalával esik egybe. A zászló mérete 120 x 65 cm, kétoldalas. Az önkormányzat zászlaja a községházán került elhelyezésre.

9.6. Az önkormányzat gazdálkodása

9.6.1. A költségvetés kiadásai és bevételei

Mágocs önkormányzatának költségvetése hasonló képet mutat, mint a magyarországi átlag. Bevételeinek harmadát a közvetlenül a központi költségvetésből származó támogatások teszik ki, amelyek között évről-évre egyre nagyobb mértékben jelennek meg a normatív juttatások. Ezzel szemben a vissza nem fizetendő állami támogatások nem igazán jellemzőek. 1999 és 2005 között a település egyáltalán nem részesült címzett, illetve céltámogatásban.

52. ábra: Mágocs nagyközség költségvetési bevételei 1999-2005 között (ezer Ft)

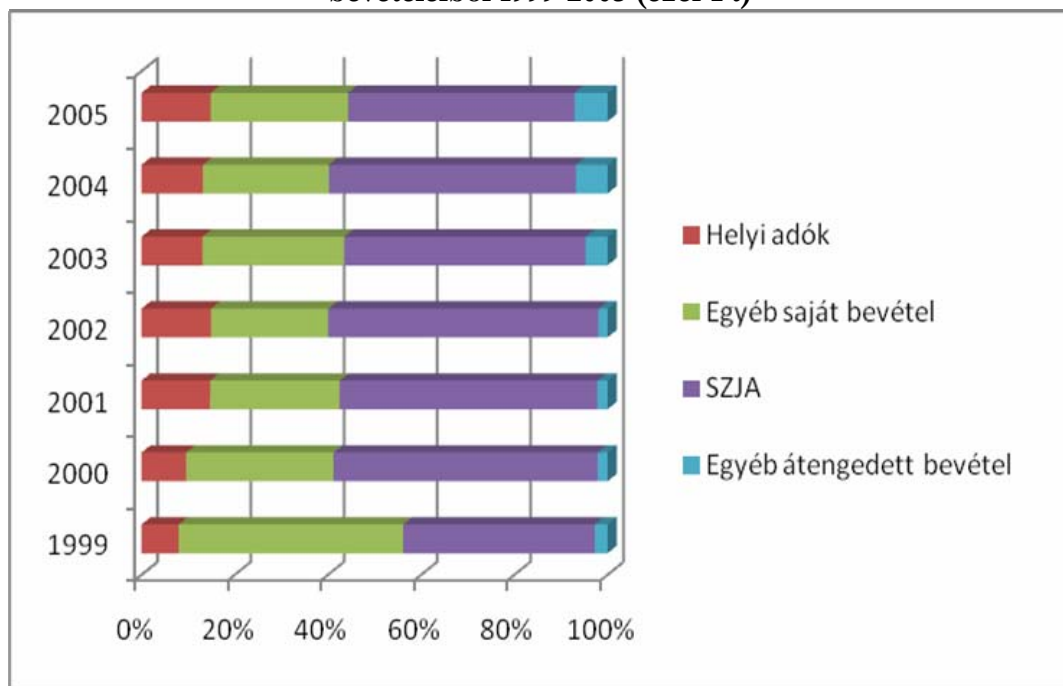

Forrás: www.kozinfo.hu

Az 1999-2005 közötti időszakot tekintve az önkormányzat bevételi forrásairól elmondható, hogy legnagyobb részüket az átengedett források alkotják, amelyek összege 2002-ig folyamatosan nőtt, majd ezt követően periodikusan változott. A másik fontos forrást a saját folyó bevételek jelentik, amelyek összege valamivel elmarad az átengedett bevételekétől, de a vizsgált periódusban folyamatos emelkedést mutattak. A felhalmozási és tőkejellegű bevételek az előbb említettekhez képest elenyészőek, míg hitelből származó bevételekkel egyáltalán nem rendelkezik a település.

Jelenleg költségvetési bevételének legnagyobb részét – kb. felét – a személyi jövedelemadó (átlag 100 millió Ft), illetve a helyi adókból (átlag 25-30 millió Ft) származó bevételek teszik ki. Az átengedett bevételeknek több mint 93%-át az SZJA helyben maradó része alkotja, míg a helyi adók a saját bevételi forrásoknak ehhez képest csupán mintegy 30-40%-át jelentik.

53. ábra: Az SZJA és a helyi adók részesedése Mágocs nagyközség költségvetési bevételeiből 1999-2005 (ezer Ft)

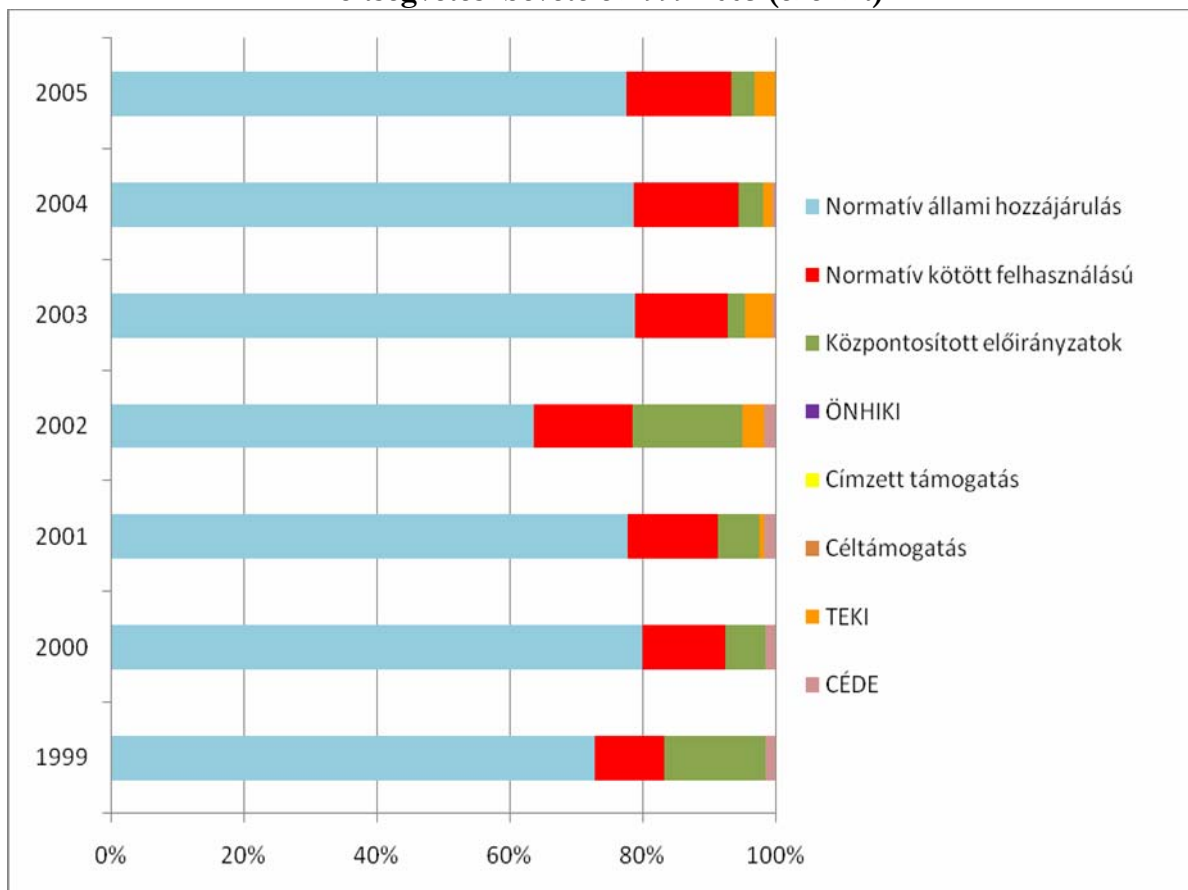
Forrás: www.kozinfo.hu

Mint azt már említettük, az önkormányzat bevételeinek mintegy 30-35%-át a közvetlenül a központi költségvetésből származó támogatások teszik ki, amelyek között a normatív állami hozzájárulás mértéke a legkimagaslóbb, mintegy 70-75%-os. Ezzel szemben a vissza nem térítendő állami támogatások nem igazán jellemzőek.

Míg 1999 és 2005 között a település egyáltalán nem részesült címzett, illetve céltámogatásban, ezzel párhuzamosan az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő önkormányzatoknak járó támogatásban (ÖNHIKI) sem részesült. A céljellegű decentralizált támogatásokból (CÉDE),

illetve a területi kiegyenlítődést szolgáló fejlesztési célú támogatásokból (TEKI) elnyert támogatások valamivel számottevőbben jelennek meg, amelyek között utóbbi esetében Mágocs 2003-ban mintegy 10 millió Ft-os, 2005-ben pedig 7,5 millió Ft-os támogatásban részesült.

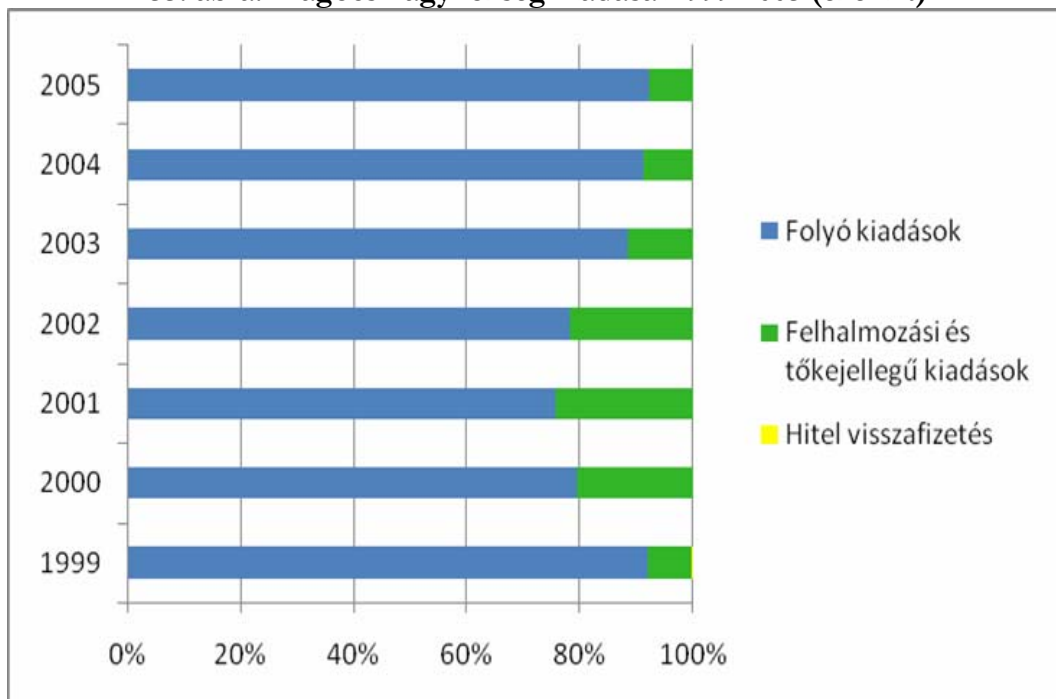
54. ábra: Mágocs nagyközség állami támogatásokból és hozzájárulásokból származó költségvetési bevételei 1999-2005 (ezer Ft)

Forrás: www.kozinfo.hu

Mágocs Nagyközség Önkormányzat kiadásának 80-90%-át a folyó kiadások alkotják. A felhalmozási és tőkejellegű kiadások részaránya az elmúlt néhány évben 10-25% között változott, az utóbbi években a folyó kiadások növekedésének következtében összegük egyre csökkenő tendenciát mutat. A települési önkormányzat utoljára az 1990-es évek végén törlesztett hitelt.

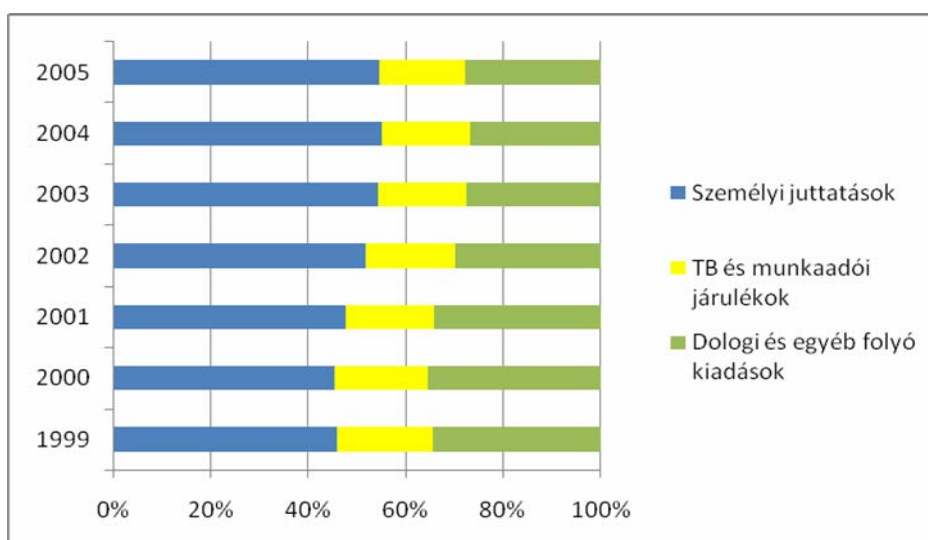
55. ábra: Mágocs nagyközség kiadásai 1999-2005 (ezer Ft)

Forrás: www.kezinfo.hu

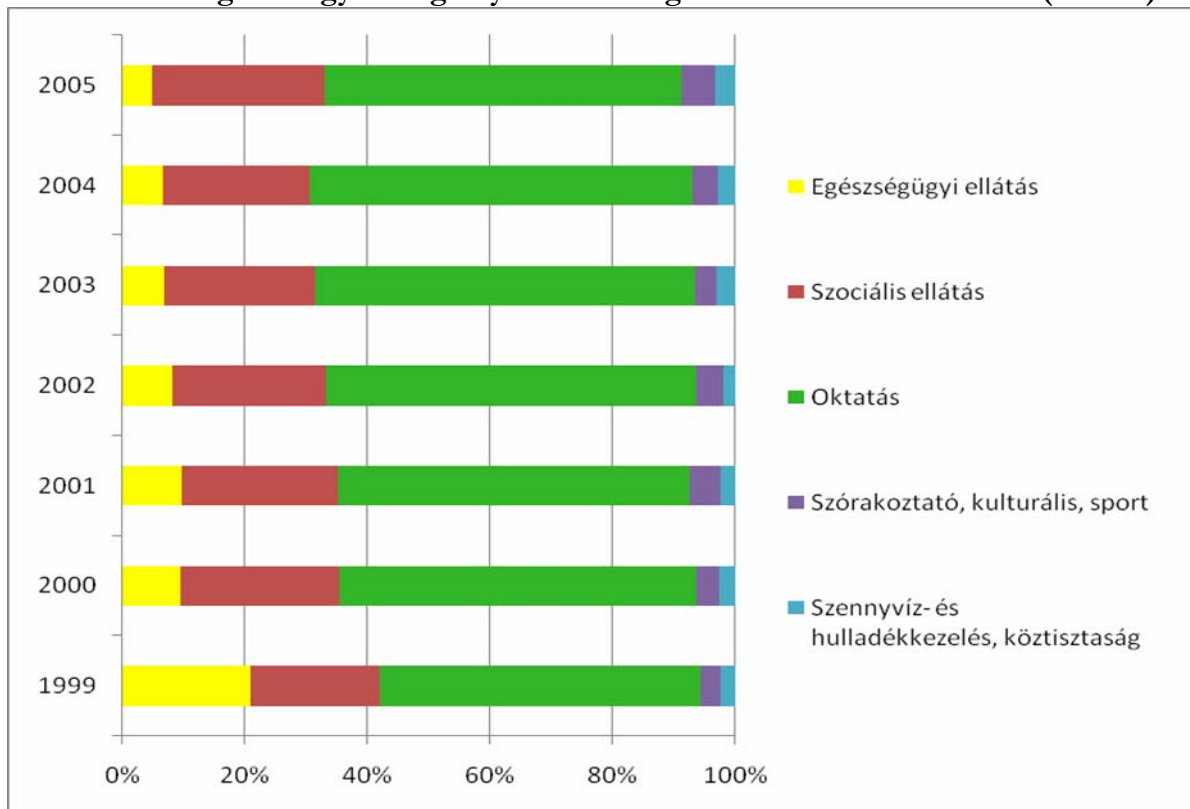
A folyó kiadások mintegy felét a személyi juttatások adják, amelyek részaránya folyamatosan növekedett a vizsgált időszakban. A társadalombiztosítási és munkaadói járulékok mintegy 15-20%-kal részesednek, arányuk nagyjából állandónak mondható. A dologi és egyéb folyó kiadások aránya alapvetően csökkenő tendenciát mutatott az elmúlt években, napjainkban pedig stagnál.

56. ábra: Mágocs nagyközség kiadásain belül a folyó kiadások megoszlása 1999-2005 (ezer Ft)

Forrás: www.kezinfo.hu

57. ábra: Mágocs nagyközség folyó kiadásai ágazati bontásban 1999-2005 (ezer Ft)

Forrás: www.kozinfo.hu

Ágazati bontásban vizsgálva a folyó kiadásokat elmondhatjuk, hogy azok legnagyobb részét, mintegy 50-60%-át az oktatással kapcsolatos finanszírozás teszi ki, fokozatosan növekvő, illetve egyes években stagnáló tendenciát mutatva. A szociális ellátás aránya 1999-2005 között 20%-ról 30%-ra nőtt, illetve ezzel párhuzamosan az egészségügyre fordítandó kiadások részaránya kb. 10%-ot csökkent. A szennyvíz- és hulladékkezelési, köztisztasági, illetve szórakoztató, kulturális és sport jellegű kiadások aránya 5-10%, és csak elenyésző mértékű növekedés jellemezte a vizsgált időszakban.

23. táblázat: A költségvetés alakulása az egyes önkormányzati ciklusokban (2000-2007)

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bevétel (millió Ft)	274	333	365	448	503	480	504	525
Kiadás (millió Ft)	274	333	365	448	503	480	504	525

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bevételből központi támogatás (millió Ft)	188	219	244	333	342	362	315	321
Bevételből központi támogatás (%)	69	66	67	74	68	75	63	61
Kiadásból fejlesztés, felújítás (millió Ft)	32	50	2	12	7	6	22	23
Kiadásból fejlesztés, felújítás (%)	12	15	0,5	3	1	1	4	4

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

A bevételek és kiadások alakulását bemutató táblázat, illetve diagramok alapján egyértelműen megállapítható, hogy az önkormányzat költségvetése meglehetősen kiegyensúlyozott, vagyonszerlege pozitív, gazdálkodása pedig mindezek alapján hosszú távon fenntarthatónak tűnik. Ez egy rendkívül fontos momentum és meg kell jegyezni, hogy mind a megyében, mind pedig országosan – az önkormányzatok mai gazdasági helyzetét tekintve – kivételesnek számít.

9.6.2. Helyi adópolitika

Mágocs nagyközség három helyi adótípust vetett ki közigazgatási területén, melyek közül egyet időközben visszavont. A helyi adók és azok szabályozó rendeletei az alábbiakban kerülnek részletesen kifejtésre.

Helyi iparűzési adó

A helyi iparűzési adóról Mágocs Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete az 1/1999. (II.01.) számú, 2007-ben módosított rendeletet alkotta. A rendelet szerint adóköteles az önkormányzat közigazgatási területén iparűző tevékenységet folytató adóalanyok, a tevékenység megkezdésének napjától a tevékenység befejezésének napjáig. Az adó alapját általában a nettó árbevétel képezi, kivételt képeznek ez alól pl. az egyszerűsített vállalkozói adó hatálya alá tartozó vállalkozók, amelyek esetében az iparűzési adó alapját az EVA alap 50%-ban megállapíthatja.

Állandó jelleggel végzett iparűzési tevékenység esetén az adó évi mértéke az adóalap 1,5%-a, míg ideiglenes jelleggel végzett tevékenység esetén 1000-5000 Ft közötti összeg naptári naponként. adómentességre jogosult az adóalany, akinek az éves adóalapja nem éri el az 1 millió Ft-ot, illetve az 1990. évi C. tv. 3. § (1) bekezdése b) és c) pontjában felsorolt adóalanyok közül a

társadalmi szervezet, az egyház, az alapítvány, a közszolgáltató szervezet, a köztestület, a közhasznú társaság, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíj-pénztár, a költségvetési szerv és a költségvetési szervnek nem minősülő nevelési-oktatási intézmény abban az adóévben, amelyet megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme (nyeresége) után a társasági adófizetési kötelezettség, illetve – költségvetési szerv esetében – eredménye után a központi költségvetésbe befizetési kötelezettsége nem keletkezett.

Mágocs Nagyközség Önkormányzata a kivetett iparűzési adó mértékét az elmúlt két évben 2%-ról 1,5%-ra csökkentette, mellyel a vállalkozások működését, megtelepedését ösztönzi a településen. Ez alapján elmondható, hogy az önkormányzat kifejezetten vállalkozásbarát.

Magánszemélyek kommunális adója

Mágocs Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testületének 11/1999. (IX.01.) számú, 2007-ben módosított rendelete szabályozza a magánszemélyek által fizetendő kommunális adót. Az adó célja az önkormányzat pénzeszközeinek bővítése meghatározott közfeladatok teljesítése érdekében (járdaeépítés, lakossági szemétszállítás, közterületek karbantartása, közvilágítás korszerűsítése, ivóvíz- és szennyvízhálózat fejlesztése). Adókötelesnek minősülnek a rendeletben meghatározott elemek. Az adó mértéke lakás, illetve bérlakás esetében 6000 Ft adótárgyanként, míg földterületek esetében 3000 Ft, amely félévi két egyenlő részben fizetendő.

Adókedvezményben, illetve mentességben részesülnek a szükséglakások, a nem lakás céljára szolgáló épületek, épületrészek, illetve a lakáshoz tartozó kiegészítő helyiségek. Ezen kívül mentesül még a kiskorú adóalany öröklés esetén, illetve ha az adóalany vagyonértékű jogát nem, vagy adó fizetésére kötelezett tulajdonossal közösen gyakorolja.

Gépjárműadó

Mágocs Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete a gépjárműadóról szóló 12/1995. (XII.31.) sz. rendletét 2003. december 31-én hatályon kívül helyezte.

9.7. Jelentősebb elnyert pályázati források

24. táblázat: Mágozs Nagyközség Önkormányzata által 2000. január 1-je után igénybevett nem normatív állami támogatások

Pályázat éve	Pályázat megnevezése	Fejlesztés összege (ezer Ft)	Állami támogatás (ezer Ft)	Pályázat neve és száma
2000	Járda felújítás (CÉDE)	3 537	2 000	
2000	Köztéri szobrok felújítása (VÁTI)	800	800	
2001	Óvoda felújítás (CÉDE)	7 722	3 000	
2001	Árok felújítás (TEKI)	1 498	1 000	
2002	Sportpálya felújítás (CÉDE)	5 015	2 721	
2002	Vízvezető rendszer kiépítés (TEKI)	25 604	8 000	
2003	Járda felújítás (CÉDE)	1 200	792	CÉDE 020002703D
2003	Vízvezető rendszer kiépítés (TEKI)	20 000	9 035	TEKI 020010403K
2004	Árokrendezés (TEKI)	8 270	5 210	TEKI 020002104K
2005	Vízvezető rendszer kiépítés (CÉDE)	3 907	2 901	CÉDE 020005005D
2005	Árok felújítás (TEKI)	9 995	7 603	TEKI 020001505K
2005	Belterületi közút felújítás (DDRFT)	7 410	3 705	TEUT 020000405 U
2006	Szabadság u. 33. ép. Felújítás (LHH)	16 356	12 605	LHH 020003606L
2006	József A. u. Kereszt felújítás (LEADER+)	220	187	AVOP3.5.2-2006-09-0027/4.01
2006	Udvaros műhely kialakítás (LEADER+)	1 260	441	AVOP 3.5.2-2006-09-0187/4.01
2006	József A. u. 9. Szolgálati lakás felújítás	7 854	2 749	AVOP 3.5.2-2006-12-0028/4.01
2006	EU önerő alap kiegészítés (udvaros)	492	492	BMÖNAL-152-06-0918-02
2006	EU önerő alap kiegészítés	3 063	3 063	BMÖNAL-233-061031-02
2007	Gondozási Központ működési támogatás	2 000	2 000	SZOC-ITKR-07-B-139

Forrás: Mágozs Nagyközség Önkormányzata

A táblázatból egyértelműen kiderül, hogy a település leginkább hazai forrásokon alapuló támogatásokból nyert pályázati pénzeket. Ezek közül is a CÉDE (Céljellelű Decentralizált Támogatások) és a TEKİ (Területi Kiegyenlítődest Szolgáló Fejlesztési Célú Támogatások) pályázati források voltak a legnépszerűbbek. Ezekből a 2000-2007-es időszakot vizsgálva összesen közel 44 millió forint értékben kaptak támogatást a közel 87 millió forint összértékben megvalósult beruházásokhoz. Egyéb hazai pályázati forrásból is sikerült jelentős támogatásokat

elnyerni (mintegy 18 millió forint), ilyen a TEUT (Települési Önkormányzatok Szilárd Burkolatú Közutak Burkolat Felújításának Támogatása), a Szociális Földprogram vagy az LHH projekt (Leghátrányosabb Helyzetű Kistérség). 2005 után azonban jelentős változások következtek be és a hazai pályázati források mellett megjelentek az Európai Unió támogatások, valamint az ezek elnyeréséhez szükséges Európai Unió Önerő Alap Kiegészítés. Ezen támogatások össze közel hét millió forint volt, amelyből mintegy 10 millió forint összértékű beruházást, korszerűsítést hajtottak végre (21. táblázat).

Összességében elmondható, hogy az önkormányzat által benyújtott pályázatok elsősorban a hazai forrásokat célozzák, valamint a beruházások java a közúti infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódik, így a vízelvezető rendszerek, a járda- és útfelújításokhoz.

25. táblázat: Pályázatok Mágyocson, 2007

Pályázat megnevezése	Támogató	Pályázat teljes összege (Ft)	Kért támogatás (Ft)	Megítelt támogatás (Ft)
Virágos Baranyáért IV. kat.	Baranya Megyei Önkormányzat			200 000
Hegyháti Beat-fesztivál	Magyar Gazdaságfejlesztési Központ	2 000 000	775 000	0
Béke utca útfelújítás	DDRFT TEUT 0200000807U	4 534 114	2 267 057	2 267 057
Udvaros műhely	ÖTM	491787	491787	491787
Szolgálati lakás felújítása, önerő	ÖTM	3063087	3063087	3063087
ÖNÖ működési kiegészítés	SZMM SZOC-ITKR-07-B-139	3014000	3014000	2000000
József A. utcai keresztfelújítás	AVOP LEADER+	264005	187003	187003
Udvaros műhely	AVOP LEADER+	1260992	442347	441347
József A. utcai szolgálati lakás	AVOP LEADER+	7854070	2748924	2748924
Közkincs III. Művelődési Ház felújítás	OKM K3-02-060/dd07	4039000	3635063	500000
Szociális földprogram	SZMM SZOC-FP-06-0014	7735000	4785000	1800000
Szociális földprogram	SZMM	5347000	4386000	4386000
eMagyarország pont 2.0 számítógép vásárlás	GKM B 565/2007/eMOP	1112000	1112000	1112000
Idősbarát Önkormányzat	ÖTM			oklevél
ÁMK				4180000
Összesen		40 715 055	26 907 268	23 377 205

Forrás: Mágyocs Nagyközség Önkormányzata

26. táblázat: Pályázatok Mágocs, 2008

Pályázat megnevezése	Támogató	Pályázat teljes összege (Ft)	Kért támogatás (Ft)	Megítelt támogatás (Ft)
Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózat fejlesztése	DDOP-2007-5-1-5/B	18 205 000	16 385 000	16 385 000
József A. u. útburkolat megerősítés	DDRFT TEUT	8 016 720	2 661 000	2 661 000
József A. u. 120. hrsz. közterület rendezés	DDRFT LEKI	6 956 136	5 562 000	5 562 000
Temető köz útburkolat szélesítés	DDRFT CÉDE	2 010 240	1 602 000	1 602 000
Integrált kis- és mikrotérsgégi oktatási hálózatok	DDOP-2007-3-1-2/2F	858 670 160	815 736 652	0
Tengertánc I.	Oktatási és Kulturális Minisztérium	2 000 000	1 800 000	0
Tengertánc II.	Oktatási és Kulturális Minisztérium	2 500 000	2 250 000	0
Fókuszban a közművelődés	Oktatási és Kulturális Minisztérium	1 500 000	1 350 000	0
Virágos Baranyáért	Baranya Megyei Önkormányzat			
Virágos Magyarországért	Baranya Megyei Önkormányzat			
Pedagógiai módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztés	Oktatási és Kulturális Minisztérium TIOP-1.1.1-07/1-2008-0101	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Hegyháti szüret Mágocson	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési M.	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Étkeztetés és házi segítségnyújtás 2008. évi többletigény	Szociális és Munkaügyi Minisztérium SZOC-EHS-08-0123	82 958 000	2 635 500	2 635 500
Biztonságos közösségi tér kialakítása Mágocson	Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium 01696/2008/KRB	3 494 208	3 494 208	
Díszvilágítás Mágocson	NOEL LÁMPAHÁZ KFT 401/2008	333 600	166 800	166 800

Mágozs nagyközség várossá nyilvánítási kezdeményezése

Pályázat megnevezése	Támogató	Pályázat teljes összege (Ft)	Kért támogatás (Ft)	Megítelt támogatás (Ft)
Bentlakásos intézmények korszerűsítése	TIOP-3.4.2-08/1	41 375 148	38 892 639	
Motoros fűkasza beszerzés	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési M.	124 900	124 900	0
Közlekedési szolgáltatások fejlesztése Mágocon	EMVA 2039681870	10 097 000	8 538 000	8 538 000
Szociális földprogramok működtetése	Szociális és Munkaügyi Minisztérium	5 930 900	4 500 000	2 500 000
Hegyháti szüret Mágocon	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési M.	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Szakmai és informatikai eszközök támogatása	Magyar Államkincstár Dél-Dunántúli Regionális Igazgatósága	729 600	729 600	
		1 992 000	1 992 000	
Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra fejlesztése - Tudásdepó-expressz	Oktatási és Kulturális Minisztérium TIOP1.2.3./08/01	2 353 500	2 353 500	
Esélyegyenlőséget, felzárkóztatást segítő támogatás	Oktatási és Kulturális Minisztérium	1 575 500	1 575 500	1 575 500
Sásdi Közmunka Program	Szociális és Munkaügyi Minisztérium	196 000	196 000	196 000
		80 000	80 000	80 000
Gondozási központ felújítás		15 000 000	15 000 000	
Összesen:		1 01 018 612	932 625 299	46 901 800

Forrás: Mágozs Nagyközség Önkormányzata

A 2007/2008-as évben is jelentős pályázati forrásokban részesült a település. Megállapítható, hogy a 2007-es évben a pályázati pénzekből alapvetően a közterületi építmények felújítását hajtották végre, valamint jelentős elem még az önkormányzati működési kiegészítési támogatás, mely nagyban hozzásegítette a települési önkormányzatot a kiegyensúlyozott költségvetés megalkotásához. A 2008-as beruházások, felújítások alapvetően az infrastrukturális jellegűek voltak. A felújítások jelentős része a vonalas infrastruktúrát érintette, így a vízelevezetést, közútfelújítást. A beruházások másik része az oktatás és kultúra területére koncentrált, melyekre közel 900 millió forint értékben nyújtott be támogatási kérelmet az önkormányzat.

9.8. Az önkormányzat által 2008-ban megvalósult fejlesztései és tervezett beruházások

27. táblázat: Megvalósult fejlesztések Mágocson, 2008

Fejlesztés forrása	Fejlesztés megnevezése	Fejlesztés összege (Ft)
eMOP	számítógép beszerzés	1 120 000
KÖZKINCS-07	Művelődési Ház nyílászáró csere	970 352
LEADER+	Udvaros műhely kialakítása	1 260 992
LEADER+	Szolgálati lakások felújítása KMB iroda	7 404 070
	Villany	3 895 575
	E.ON	448 732
	Pótmunka	164 799
		437 024
Önkormányzat	István király szobor	700 000
Önkormányzat	Növény ültetések	370 000
TEUT	József A. útburkolat megerősítés	800 000
LEKI	József A. u. közterület rendezés	8 016 720
CÉDE	Temető köz útburkolat szélesítés	6 956 136
EMVA	Közlekedési szolgáltatások fejlesztése	2 010 240
NOEL Lámpaház	Díszvilágítás	10 097 000
Önkormányzat	Fő téri buszváró tető	333 600
Önkormányzat	Ady utcai belső út	1 175 484
Önkormányzat	Gondozási Központ tervezés	3 458 400
Önkormányzat	Ravatalozó tervezés	1 326 000
Önkormányzat	Művelődési Ház világítás korszerűsítés	200 000
Önkormányzat	PM Hivatal számítástechnikai fejl.	312 149
Önkormányzat	PM Hivatal fűtés hatásfok növelés	1 194 000
Önkormányzat		96 000

Forrás: Mágocs Nagyközség Önkormányzata

2008-ban több mint 50 millió forint értékben valósultak meg beruházások a nagyközségben. A táblázatból kiderül, hogy a település jelentős összegeket fordít a közterület karbantartására, szépítésére, valamint a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére, ezzel javítva az itt élők életkörülményeit és a vállalkozások megtelepedésének esélyét. A számítógépes és fűtőhatékonyságot növelő beruházások tükrözik a település környezettudatos gondolkodását és a mai kor követelményeihez való mind nagyobb alkalmazkodását.

Turisztikai célú fejlesztések:

- Vadászturizmus fejlesztése.
- Komplex turisztikai csomag kidolgozásának, megvalósításának elősegítése. Turisztikai marketingtevékenység-, a térség vonzerejét növelő, magas színvonalú kulturális rendezvények-, valamint komplex turisztikai csomag kidolgozásának és kiejánlásának

támogatása (Mágoicsi Lovasnapok, Hegyháti Beat-fesztivál, Polgárőrök Megyei Halfőző versenye, Mediterrán Ősz – Mágoicsi Szüreti Napok).

- Szálláshelyek fejlesztése és létrehozása:
 - A falusi turizmushoz kapcsolódó (nem kereskedelmi) minőségi szálláshelyek és kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, már működő szálláshelyek bővítése, korszerűsítése, akadálymentesítése, szolgáltatásainak fejlesztése.
 - Mágoicson vendégfogadásra alkalmas apartmanok létesítése.
- Ágazati turizmus fejlesztése:
 - Mágoicson a település belterületén tervezik egy borház kialakítását az Ibolya-völgyben megtermelt borok bemutatására, amelyben a térség jellegzetes borai mellett helyet kapna a magyar borvidékek egy-egy ismert bora is. Maga a borház egyben turisztikai látványosság is.
 - Ifjúsági szálláshelyek, gyermek- és ifjúsági tábor, turistaház kialakítása, már működő egységek bővítése és szolgáltatásainak fejlesztése, telepített sátor tábor. Az Ibolya-völgy felé Erdei Iskola létesítése, valamint a hozzá kapcsolódó tanösvények kialakítása és fejlesztése. A meglévő és kialakítandó tanösvények információs táblái, oktatási segédanyagok (kiadványok, munkafüzetek), játékos ismertető elkészítése, kihelyezése.
 - Szálláshelyhez nem kötött falusi és agroturisztikai szolgáltatások kialakítása, mezőgazdasági, népművészeti és kézműves tevékenységek és termékek turisztikai céllal történő bemutatása, „örökségporták” kialakítása (bemutató gazdaságok, saját termék kínálatása, kézműves bemutató műhelyek, iskolán kívüli foglalkoztatást biztosító gazdaságok/tevékenységek). Mágoicson egy kézműves mesterségeket bemutató épület kialakítása, a mesterségek bemutatása, megismertetése. Szükséges egy épület vásárlása és a célnak megfelelő rendeltetésű kialakítása.
 - Horgászturisztikai szolgáltatások fejlesztése (horgásztavak környezetének kialakítása, stégek, csónakok, szemetes, kivéve a halállomány telepítését. Horgászturisztikai szolgáltatások fejlesztése: horgásztavak környezetének kialakítása, stégek, csónakok, szemetes, esőbeállók kialakítása.
 - Lovas turisztikai szolgáltatások fejlesztése (lovas udvar és eszközök, pl. kocs, szán stb.). Lovas turisztikai szolgáltatások fejlesztése: eszközbeszerzések (pl. kocs, szán stb.) a lovas pálya felújítása.
 - Tematikus táborok kialakítása és táboroztatás támogatása. Tematikus táborok és táboroztatás támogatása, témaparkok, tanösvények kialakítása.

- Gyógyturizmus: a település továbbfejlődését segíthetné az eddig nem említett termálvíz hasznosítása, amelyre az önkormányzat befektetőt keres. A meglévő kútból 37,5°C hőmérsékletű nátriumkloridos, hidrokarbonátos, szulfidtartalmú hévíz nyerhető, amelyik reumatikus, ízületi és nőgyógyászati célokra kiválóan alkalmas a szakvélemény szerint.
- Rekreációs Öko-Centrum felépítése: alapvető cél az egészségorientált vendéglátás és gondozás megvalósítása (Medical-wellness), a vendég egészségi állapotának felmérése alapján kialakított kezelési és vendéglátási program végrehajtása, a megfelelő terápia alkalmazása, ahol a mozgás, a táplálkozás és a feszültségoldó technikák kiemelt figyelmet kapnak a helyi gyógy-, illetve fürdőhelyen. A helyszínen alapellátásként igénybe vehető szolgáltatások: általános és speciális (pl. balneológia, fogászat, plasztikai sebészet stb.) orvosi ellátások, kulturális intézményrendszer, étterem, kávézó, üzletek, szabad vallásgyakorlási lehetőség, gyógy-, termál- és élményfürdő, sportpályák és kiszolgáló létesítményeik, szervezett kirándulások, közösségi programok.

Település rehabilitáció és szépítés, közterek fejlesztése:

- A község környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastrukturális fejlesztések: parkok, pihenőhelyek, sétautak, zöld felületek, szökőkutak, kertí tavak, csobogók, ivó kutak, környezetbe illeszkedő utcabútorok, pihenőhelyek szemetes edények stb. kialakítása, meglévők fejlesztése, középületek, látványosságok díszkivilágítása.
- Az Mágocsi közterek fejlesztése: sétányok, szökőkút kialakítása, köztéri bútorok, kandeláberek elhelyezése, átkötő sétány kialakítása, köztéri bútorok elhelyezése.

Helyi örökség megőrzése, fejlesztése:

- Védett népi építészeti értékek megóvása, felújítása, tájházak, helytörténeti kiállítás stb.
- Az Mágocsi Római Katolikus Templom felújítása, a községben lévő helyi védelem alatt álló épületek külső homlokzatának felújítása.

Kulturális, szabadidős-, sport szolgáltatások fejlesztése, közösségi színterek fejlesztése, művelődési házak rehabilitációja

- Közművelődés tárgyi feltételeinek javítása, mobil színpad fedése, kihangosítás, művelődési házban melegítő konyha, vizesblokk (női-férfi WC-fürdő), raktár kialakítása.
- Sportpályán lelátó létesítése.

- Könyvtárfejlesztés, asztalok, székek, sporteszközök beszerzése.

Vallási, kegyeleti rendeltetésű ingatlanok, eszközök, kialakításának, rehabilitációjának, fejlesztésének támogatása:

- Az Mágocsi temető ravatalozójának felújítása és urnafal létesítése, illetve kialakítása.

Közbiztonság fejlesztése:

- Közterületi megfigyelő-szolgálat működésének, és eszközfejlesztésének támogatása, Polgárőr Egyesület fejlesztése. Települési közbiztonsági megfigyelőrendszerek kialakítása, beszerzése. Az átmenő forgalom lassítását, és a közlekedés biztonságot szolgáló eszközök beszerzésének támogatása, radarok kihelyezése.

Térségi és települési közösségi kapcsolatrendszerek támogatása, eszközeinek, kiadványainak fejlesztése:

- Települési identitástudat erősítése.
- Civil szervezetek tevékenységének támogatása.
- Helyi és térségi média fejlesztése:
 - A turisztikai csomagban kiajánlott programok médiában való közzétételéhez eszközök.

10. Mágocs térségi szerepe

A település kedvező fekvése, elérhetősége miatt már a történelmi időkben is jelentős településnek számított a térségben. Ezt jól mutatja, hogy *vásáros hely* volt, illetve ezzel egy időben *mezővárosi ranggal is rendelkezett*, valamint a *járási központ szerepét is betöltötte*. A környékbeli településekkel már ekkor kialakultak – gazdasági, illetve társadalmi – kapcsolatai, amelyek mindmáig fennmaradtak, sőt egyes területeken meg is erősödtek az idő folyamán.

A település központi jellege részben oka, részben pedig következménye Mágocs jó közlekedésföldrajzi elhelyezkedésének. Ehhez társul még az a fontos momentum, hogy a település egy városhiányos térségben helyezkedik el, így a több szempontból kisvárosias jellemzőket felmutató Mágocs kifejezetten kitűnik környezetéből. A nagyközség *számos központi funkcióval* rendelkezik, amely abban a tekintetben jelentős, hogy a közvetlen környezetéhez képest több szempontból központosult település a környező községeket, illetve azok lakosságát is hivatott ez által kielégíteni, amely elvárásoknak szemmel láthatóan megfelelően eleget is tesz. Napjainkban Mágocs mikrotérségi központ, illetve a kistérség egyetlen városa, Sásd után, a legnagyobb népességű és jelentőségű település a területen. *Központi szerepkörét leginkább a gazdaság, az igazgatás, az oktatás és az egészségügy területén érezteti.*

Ezek közül a település által nyújtott szolgáltatások, illetve ellátások között jelentősége főként az *egészségügy* területén tapasztalható a legszélesebb körben. A település két háziorvosi körzetéhez tartozik számos környező település – Mekenyes (293 fő, 2006), Nagyhajmás (391 fő, 2006) és Alsómocsolád (373 fő, 2006) – teljes lakossága. A házi gyermekorvosi ellátási körzet pedig még ennél is nagyobb, hiszen az említett három településen kívül ide tartoznak még Tófű (117 fő, 2006), Szárász (37 fő, 2006), Egyházaskozár (820 fő, 2006) és Hegyhátmaróc (174 fő, 2006) települések is.

Az orvosi alapellátás mellett, azt meghaladóan Mágocs Nagyközség Önkormányzata önként vállalta a *laboratóriumi diagnosztika* szolgáltatás működtetését is, amelynek körzetéhez – az előbb felsorolt hét település mellett – Bikal (804 fő, 2006) is hozzátartozik. Ugyanezen településkör lakosai számára *fizikoterápiás központ* is rendelkezésre áll.

Mágocson *számos szakorvosi ellátás* is elérhető, amelyek közül az egyik legfontosabb a fogorvosi rendelés. A Dombóvárról kijáró fogorvos a mágocsiakon kívül további nyolc településről várja pácienseit. Mindemellett *urológus és reumatológus szakorvos* is rendel, valamint – a munkaerőpiaci szereplők számára oly fontos – *üzemorvos is praktizál a nagyközségben.*

A másik terület, amelyen a település kifejezett térségi szereppel rendelkezik, az az *oktatás*. A települési *oktatási kínálat gyakorlatilag lefedi a közoktatás teljes spektrumát.*

Az óvodai nevelés a településen már közel 100 éves múltra tekint vissza. Azóta számos változáson esett át az intézmény. Napjainkban a településen mintegy 100 gyerek részesül óvodai nevelésben, közöttük a mágocsiakon kívül mekényesiek és alsómocsoládiak is vannak.

Az általános iskola ellátási körzetébe az említett településeken (Mekényes, Alsómocsolád) kívül Nagyhajmás is bele tartozik, így a mágocsi iskola közel 270 diák által támasztott oktatási igényt elégíti ki.

Új lehetőségként jelent meg 2008-tól a *középfokú oktatás*, amely a kistérségben Sásdon kívül egyedül Mágocson áll a tanulni vágyó lakosság rendelkezésére. Fontos megemlíteni, hogy az oktatási központi szerep a település népességmegtartó képessége szempontjából is kifejezetten jelentős tényező, mivel azon tanulók, akik más településekre járnak tanulni, nagy arányban ott is telepednek le a későbbiekben.

A nagyközségnek a *közigazgatás területén* megjelenő központi jellegét mutatja, hogy Mágocs közigazgatásilag már 1962-ben egyesült Alsómocsoláddal, majd 1973-ban Nagyhajmással és Mekényessel is. 1982-ben a település nagyközségi rangot kapott, ami jó indikátora annak, hogy jelentős szerepet tölt be a térségben, és ezzel kiemelkedik a környező települések közül.

A rendszerváltást követően önálló önkormányzatok alakultak az említett településeken, azonban napjainkban az igazgatás területén ismét megjelent Mágocs központi szerepe, amelyet a *Mekényessel és Nagyhajmással közösen alapított körjegyzőség* is jól jelez.

A gazdaság egyes területeit vizsgálva megállapítható, hogy a mikrotérségben a legdinamikusabb *gazdasági élet* Mágocson található (míg a kistérségen belül Sásd után a második helyet foglalja el), jelentős ipari üzemekkel, számos szolgáltatással (ügyvéd, könyvelőiroda, biztosítási bróker). Itt található a környék települései közül a legnagyobb élelmiszerbolt jellegű üzlet, valamint olyan szaküzletek (pl. papíráru-szaküzlet), amelyek által nyújtott áruk és szolgáltatások csak Mágocson vehetőek igénybe.

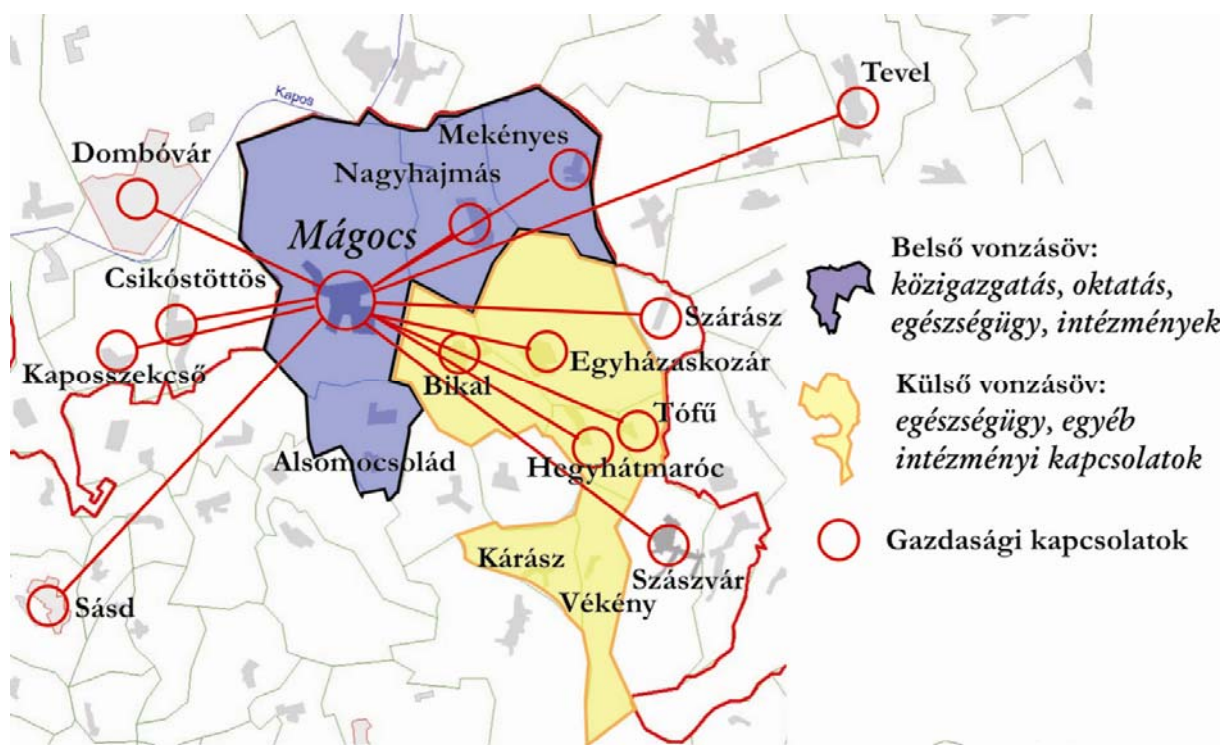
Külön kiemelendő a *település munkaerőpiacának kiterjedt vonzáskörzete*, amely – a környék települései közül – a legjelentősebb potenciált képviselő mágocsi gazdasági életnek köszönhető. A térségi foglalkoztatási szerep kiterjed Dombóvár (20 272 fő, 2006), Nagyhajmás, Mekényes, Szárász, Tófű, Csikóstóttós (920 fő, 2006), Kaposszekcső (1541 fő, 2006), Egyházaskozár, Bikal, Tevel (1635 fő, 2006) vagy éppen Szászvár (2480 fő, 2006) településekre is. A mágocsra naponta bejáró dolgozók aránya meghaladja a 20%-ot, ami igen jelentősnek mondható.

A településen számos *térségi szerepű háttérintézmény* is található, ezek egyike a Posta. A Magyar Posta a nagyközségben postahivatallal rendelkezik. A postai szolgáltatás átalakulásával a mágocsi posta bázisintézmény lett, hiszen az intézmény szolgáltatásai (pl. *mobilposta*) további öt

településen: Vékényen (167 fő, 2006), Tófűn, Hegyhátmarócon, Kárászon (366 fő, 2006) és Alsómocsoládon is elérhetőek.

További jelentős térségi szerepkörű háttérintézmény a *Mágocsi Takarékszövetkezet*. A jelentős múlttal rendelkező pénzintézet 2001-től a Völgység-Hegyhát Takarékszövetkezet Mágocsi Kirendeltsége néven működik, azonban a Mágocsnak a környező települések pénzügyi életében betöltött központi szerepe változatlan. Ezt mutatja, hogy jelenleg is ez a központi fiókja a sásdi, magyarszéki, vásárosdombói és Mindszentgodisai egységeknek.

58. ábra: Mágocs térségi szerepe és vonzáskörzetének övezetei

A fenti ábrán jól látszik mely szolgáltatások, illetve ágazatok határozzák meg leginkább Mágocs térségi szerepét. Az egyes funkciók által a környező településekre gyakorolt hatások egyértelműen kirajzolják a település vonzáskörzeteit, melyek az adott funkció súlyától függően akár a megyehatárt is átlépi.

A funkciók közül legerősebben, illetve a legnagyobb mértékben a *gazdasági szerepkör* érezteti hatását, amely mintegy 11 településre terjed ki, melyek közül négy a szomszédos Tolna megye területén található, sőt mi több, bizonyos szempontból Mágocs vonzást gyakorol a térség legnagyobb városára, Dombóvárra is. A gazdaság területén kifejtett vonzó hatás a munkaerőpiaci helyzet területi aránytalanságaival és Mágocs e területen bizonyítható pozitív mutatóival magyarázható.

Hasonlóan meghatározó befolyással bír a település fejlettségének mondható *egészségügyi ellátása*, mely – mint már említettük – jócskán meghaladja az alapfokú ellátási szintet. Ennek egy meghatározó oka, hogy a közelben nem igazán található megfelelő egészségügyi ellátó intézmény, szakrendelésekre általában Szekszárdra, Pécsre vagy Kaposvárra kell eljárniuk a környékbelieknek, mivel a térség egyetlen városa, Sásd sem bővelkedik e téren. Mágocsnak az egészségügyi ellátásban betöltött központi szerepe nyolc településre terjed ki, mely teljes mértékben lefedi a mikrokörzeti szintet, sőt meg is haladja azt.

Az egészségügynél valamivel kisebb ellátó körzettel rendelkeznek a *térségi szerepkörrel bíró háttérintézmények*, ám a mikrokörzet öt települése e tekintetben még mindig Mágocs vonzáskörzetéhez tartozik. A kiszolgáló háttérintézmények közül a pénzügyi és távközlési funkciók a legfontosabbak, melyek egyértelműen azt támasztják alá, hogy Mágocs ezúton bekapcsolja környezetét is a globális vérkeringésébe.

A nagyközségnek az *oktatás* és a *közigazgatás* terén betöltött térségi szerepe a hozzá legközelebb álló, több területen is összefonódást és együttműködést mutató három település: Mekényes, Nagyhajmás és Alsómocsolád községekre terjed ki. A községeket nem csupán a közigazgatás területén már évtizedek óta megmutatkozó kooperáció fűzi Mágocshoz, hanem a szintén történelmileg kialakult közlekedési kapcsolatok is.

Mindezek jól szemléltetik, hogy a térség – Sásd után – második legfontosabb települése Mágocs, amely egyes esetekben még a kistérségi központot is túlszárnyalja, sőt, bár nem fekszik messze az említett várostól, mégis több szempontból teljes mértékben képes kielégíteni a helyiek, de a környező települések lakosságának szükségleteit, illetve igényeit is. A vonzáskörzeti relációk érzékeltetik, hogy a település köré szinte önálló kistérség szerveződik, mely nem esik egybe a Sásdi kistérség területével, mely egyértelműen a közigazgatási lehatárolások erőltetett, nem az évszázadok során kialakult hagyományát jelzi, illetve érzékelteti, hogy a település több szempontból kapcsolatokat ápol a szomszédos Tolna megye egyes településeivel, melynek oka, hogy csupán a XVIII. század elején lett Baranyához csatolva. A nagyközség történelmi múltjából, fejlődési útjából következik meghatározó szerepe a térségben, mely átnyúlik a megyehatáron is.

Összességében elmondható, hogy Mágocs térségi szerepe több szempontból is kiterjedt és meghatározó. Jelentősége főleg közvetlen környezetére, a mikrotérségre, illetve a kistérségre terjed ki, amely azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy a települést ne lehetne méltón együtt említeni az ország hasonló nagyságrendű településeivel, amelyek között is kiemelkedő helyet foglalhat el több szempontot tekintve. A térség kifejezett városhiányos jellegére, illetve a fentiekben bemutatott adottságaira alapozva Mágocs méltónak látszik a városi cím elnyerésére.

Mellékletek